

Постаті в освіті і науці

**АВТОРИТЕТНИЙ ПЕДАГОГ, ВІДОМИЙ ІСТОРИК,
ДОСВІДЧЕНИЙ КЕРІВНИК
АНАТОЛІЙ ГРИГОРОВИЧ ФІЛІНЮК**

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Бібліотека університету

**АВТОРИТЕТНИЙ ПЕДАГОГ, ВІДОМИЙ ІСТОРИК,
ДОСВІДЧЕНИЙ КЕРІВНИК
АНАТОЛІЙ ГРИГОРОВИЧ ФІЛІНЮК**

*(до 65-річчя від дня народження та 40-річчя
педагогічної і наукової діяльності)*

Біобібліографічний показчик

Серія: Постаті в освіті і науці
Випуск 25

Кам'янець-Подільський
2018

УДК 016:929+001:94(477)(092)

ББК 91.9:63.3+63.3я1

A 22

Голова редакційної колегії:

С. А. Копилов, доктор історичних наук, професор

Відповідальний редактор:

Л. В. Климчук, кандидат історичних наук

Члени редколегії:

О. М. Завальнюк, доктор історичних наук, професор

В. А. Дубінський, кандидат історичних наук, доцент

Т. М. Опря, завідувач інформаційно-бібліографічного відділу бібліотеки

Укладачі: *Н. Д. Крючкова, В. Ф. Биковська*

Бібліографічний редактор: *Т. М. Опря*

**A 22 Авторитетний педагог, відомий історик, досвідчений керівник
Анатолій Григорович Філінюк (до 65-річчя від дня
народження та 40-річчя педагогічної і наукової діяльності) :**
біобібліографічний покажчик / Кам'янець-Подільський
національний університет імені Івана Огієнка ; [уклад.:
Н. Д. Крючкова, В. Ф. Биковська ; редкол.: С. А. Копилов (голов ред.),
Л. В. Климчук (відп. ред.) та ін.; бібліогр. ред. Т. М. Опря]. –
Кам'янець-Подільський, 2018. – 124 с.

Покажчик містить список основних наукових праць та низку матеріалів, що розкривають життєвий і творчий шлях Анатолія Григоровича Філінюка – доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Видання розраховане на професійних істориків, викладачів, вчителів, краєзнавців, студентів історичних факультетів.

УДК 016:929+001:94(477)(092)

ЗМІСТ

Від укладачів.....	4
I. Філінюк Анатолій Григорович: сторінки біографії	5
II. Життєвий і творчий шлях А. Г. Філінюка очима колег та друзів.....	11
III. Основні наукові праці А. Г. Філінюка.....	45
<i>Монографії, книги, брошури, навчальні посібники, методичні рекомендації</i>	45
<i>Статті в журналах і збірниках наукових праць</i>	50
IV. Редагування наукових збірників, книг і журналів.....	91
V. Керівництво науково-дослідною роботою.....	114
VI. Наукове керівництво дисертаціями	114
VII. Рецензування.....	116
VIII. Публікації про А. Г. Філінюка	120

ВІД УКЛАДАЧІВ

Пропонований біобібліографічний покажчик входить до серії «Постаті в освіті та науці», яка розкриває життєвий шлях і науковий доробок вчених Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Видання підготовано з нагоди 65-річчя від дня народження та 40-річчя педагогічної і наукової діяльності А. Г. Філінюка працівниками бібліотеки.

З матеріалів цього видання зацікавлений читач дізнається про здобутки у науково-дослідній та науково-педагогічній діяльності завідувача кафедри історії України доктора історичних наук, професора, академіка Академії наук вищої освіти України, заслуженого діяча науки і техніки України А. Г. Філінюка.

Покажчик містить біографічно-історичний нарис та дописи колег про ювелера. Бібліографія праць охоплює описи монографій, книг, брошур, навчальних посібників, методичних рекомендацій, що дає змогу презентувати багатогранний творчий та вагомий науковий доробок. Матеріал сформовано за хронологічним принципом

Бібліографічний опис документів та скорочення слів і словосполучень здійснено згідно ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» та ДСТУ 3582:2013 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила».

Сподіваємось, що це видання стане у нагоді науковцям, студентам, викладачам та всім, кого цікавлять проблеми та досягнення у галузі історії України.

I. ФІЛІНЮК АНАТОЛІЙ ГРИГОРОВИЧ: СТОРІНКИ БІОГРАФІЇ

Філінюк Анатолій Григорович народився 15 травня 1953 року в с. Шекеринці Ізяславського району Хмельницької області. Історик, фахівець з історії України кінця XVIII – початку XXI ст., відомий краєзнавець, викладач історії України, історії української культури та теорії і методології історії. Кандидат історичних наук (1985), доцент (1995), професор (2011), доктор історичних наук (2013). Закінчив історичний факультет Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту (1978), аспірантуру (1985) і докторантуру (2009) Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України (2003), нагрудними знаками “Відмінник освіти України” (1997, 2003), золотою медаллю Всеукраїнського товариства “Знання” (2009), почесними грамотами МОН України (1985, 1998, 2003, 2008). У 2005 р. указом Президента України йому присвоєно почесне звання Заслужений діяч науки і техніки України. Автор більше 30 монографій, книг, навчальних посібників, загалом у доробку близько 400 наукових і навчально-методичних праць. Під його керівництвом захистилися 10 кандидатів історичних наук.

Батьки працювали у місцевому колгоспі: Григорій Іванович – бухгалтером, Ольга Захарівна – ланковою з вирощування сільськогосподарських культур. У Шекеринецькій десятирічці навчався виключно на відмінно. Виявив природні здібності до багатьох предметів, але більше любив гуманітарні науки. Захоплювався героїчним минулим співвітчизників. Ґрунтовно вивчив не лише художні твори за навчальною програмою, а й сотні інших романів, повістей і драм. Цьому сприяли талановиті педагоги, які не тільки глибоко знали свої предмети і досконало володіли методикою роботи з дітьми, а головне дуже любили учнів.

Трудову діяльність розпочав у 1970 р. в будівельній бригаді місцевого колгоспу відразу ж після закінчення школи. За направленням військкомату здобув професію шофера у Білогірській школі ДТСААФ. В 1971-1973 рр. проходив строкову військову службу на Балтійському флоті, в бригаді ракетних катерів, яку закінчив із низкою нагрудних відзнак.

Після року роботи в колгоспі успішно витримав вступні випробування й став студентом історичного факультету Кам'янець-

Подільського педагогічного інституту. Навчався лише на відмінно, отримував підвищену та іменну стипендію. Був переможцем і учасником зльоту відмінників вишів у Москві. Навчання студент вміло поєднував із активною громадською роботою: обирався комсоргом групи, членом комсомольського бюро історичного факультету, заступником секретаря комітету комсомолу інституту. Кожні літні канікули працював у студентських будівельних загонах. З першого курсу займався науково-дослідною роботою в науковому студентському гуртку з історії України. Неодноразово здобував призові місця у Всесоюзних і Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт із суспільних і гуманітарних наук, за що нагороджувався дипломами I-III ступенів. Під науковим керівництвом роботу авторитетного викладача і знавця європейської історії XX ст., а нині відомого ученого-германіста України В. П. Газіна написав і успішно захистив дипломну роботу з рекомендацією на навчання в аспірантуру.

Із закінченням 1978 р. інституту з відзнакою, як один з найактивніших випускників і здібний організатор молоді, був залишений на роботі в інституті. Працював одночасно викладачем історії та секретарем комітету комсомолу. Відтоді став цілеспрямовано займався науково-дослідною роботою. Склав успішно іспит кандидатського мінімуму з іноземної (німецької) мови і розпочав підготовку до вступу в аспірантуру.

Однак за наказом Міністра оборони країни був призваний у Збройні сили для проходження 2-річної офіцерської служби в понтонному полку, що дислокувався в Прикарпатському військовому окрузі. До завершення служби склав на відмінно вступні іспити і у грудні 1982 р. вступив до аспірантури Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка.

Дорогу в історичну науку торував на кафедрі історії на чолі з талановитим ученим і організатором університетської науки професором В. П. Шевчуком під керівництвом доктора історичних наук, професора Л. Ф. Гайдукова, винятково обдарованого педагога, блискучого лектора, вимогливого наставника й талановитого вченого. Як і раніше, до навчання ставився сумлінно та відповідально. Свідченням високого авторитету аспіранта став факт розміщення в 1984 р. його світлини у колі чотирьох кращих аспірантів університету та завідувача кафедри професора В. П. Шевчука в ювілейному номері "Вісника Київського університету", присвяченому 150-річчю з часу його

заснування. Відтак, за два роки зумів написати текст дисертації та реалізувати основні її результати в шести публікаціях, а головне достроково захистити в спеціалізованій вченій раді університету 21 червня 1985 р.

На запит ректорату Міністерство освіти України направило молодого науковця в колектив рідного педінституту на посаду старшого викладача кафедри історії. Тут глибоко освоїв лекційні курси, активно займався навчальною, методичною, науковою та громадсько-виховною роботою, а через рік був обраний головою профкому інституту. Разом із ректором інституту доцентом А. О. Копиловим чимало зробив для поліпшення житлово-побутових умов, налагодив забезпечення продуктами харчування викладачів і співробітників, домогся рішення облвиконкому про виділення земельної ділянки на березі р. Дністер під садово-городній кооператив спілчан вищу, посилив турботу про ветеранів війни та праці, тощо.

У 1987-1990 рр. р. А. Г. Філінюк, по переводу, працював інструктором відділу науки Хмельницького обкому Компартії України, а згодом координував всю наукову та освітню сферу області. За цей період галузь зазнала доволі істотних якісних змін, зокрема були відкриті радіотехнічний факультет Хмельницького технологічного інституту побутового обслуговування (тепер – Хмельницький національний університет), Шепетівське медичне училище, професійно-технічні училища № 8, 9, 25 у м. Хмельницькому, Кам'янець-Подільське профтехучилище № 26, збудовані навчальні комплекси Новоушицького технікуму механізації сільського господарства і Шепетівського машинобудівного технікуму, навчальні корпуси та бібліотека ХІПО, гуртожитки Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту (тепер - національного університету імені Івана Огієнка), Хмельницького педагогічного училища (зараз – гуманітарно-педагогічної академії), обласний палац творчості дітей і школярів, навчально-спортивні корпуси індустриального та харчового технікумів і медичного училища в м. Кам'янці-Подільському, більше п'ятдесяти загальноосвітніх шкіл і понад 100 дитячих дошкільних закладів. Вдалось зробити чимало, хоч завершували спорудження 9-ти поверхових житлових будинків сільськогосподарського та технологічного інститутів вже за часів незалежності України. На виконання постанови було також збільшено виділення квартир Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституту виконкомом Кам'янець-

Подільської міської ради. Довелося захищати від закриття технологічний інститут побутового обслуговування.

З 1990 р. по 1994 р. працював завідувачем кафедри суспільних наук Хмельницького обласного інституту удосконалення вчителів, яку створив з чистого аркуша і перетворив у колектив досвідчених фахівців, які вміло та кваліфіковано доносили найновіші історичні та суспільні знання до педагогічної громадськості краю. Для вчителів історії систематично проводив курси з переходу на викладання самостійного навчального курсу з історії України. Організував десятки науково-методичних семінарів із виїздом у Кам'янець-Подільський, Шепетівку, Старокостянтинів, Вінковоцький, Дунаєвецький, Летичівський, Новоушицький, Ярмолинецький та інші райони, на яких розкривалися складні проблеми історичного минулого українського народу, доводилася до відома педагогів найновіша наукова інформація про "білі" плями вітчизняної історії. Запровадив 40-годинний курс з історії української культури.

З його ініціативи було проведено Міжнародну наукову конференцію "Велика Волинь: минуле і сучасне" (м. Ізяслав, жовтень 1994 р.) та Всеукраїнські – до 500-річчя заснування міста Хмельницького (м. Хмельницький, червень 1993 р.) і з проблем голодомору на Хмельниччині (м. Хмельницький, жовтень 1993 р.). За підсумками їх роботи вийшли наукові збірники, що стали важливим підґрунтям у роботі працівників освіти та культури.

На запрошення професора А. О. Копилова, маючи майже 60 наукових і навчально-методичних праць, у жовтні 1994 р. повернувся в рідний педінститут у якості проректора з наукової роботи. Одночасно став працювати доцентом молодшої кафедри історії України.

Близько дванадцяти років координував науково-дослідну діяльність і роботу з науково-педагогічними кадрами, перетворивши їх у пріоритетний напрямок діяльності колективу вишу. У числі перших вищих навчальних закладів створив інформаційно-видавничий відділ, в якому науково-педагогічні працівники розпочали тиражувати наукову та навчально-методичну продукцію. Доклав величезних зусиль для розширення спектру господарсько-договірної тематики, налагодження функціонування аспірантури, доведені кількість спеціальностей із 6 до 14, а чисельності аспірантів – із 14 до 80 осіб, створення 12 науково-дослідних центрів і лабораторій, 14 наукових шкіл, відновлення та започаткування випуску 12 наукових збірників, проведення десятків

наукових форумів, розвитку творчого співробітництва з провідними академічними науковими інститутами та університетами, системних міжнародних зв'язків із 53 зарубіжними організаціями та установами 15 країн світу тощо.

Професор А. Г. Філінюк вніс вагомий особистий внесок у проходження колективом атестаційної та акредитаційної експертизи, які послужили основою для акредитації більшості спеціальностей і загалом інституту за четвертим рівнем, а за їх підсумками – перетворення закладу постановою Кабінету Міністрів України в педагогічний університет, а в 2003 р. – отримання статусу класичного університету.

За станом здоров'я Анатолій Григорович у 2006 р. залишив посаду проректора і, як докторант Київського національного університету імені Тараса Шевченка, зосередив свої зусилля на завершенні докторської дисертації, виконання якої розпочав у 1999 р. За 2006-2018 рр. опублікував 3 монографії, низку навчальних посібників, десятки статей, а головне – завершив написання докторської дисертації. Із поверненням на кафедру відразу ж у грудні 2009 р. очолив її колектив.

Із 16 штатних викладачів кафедри 15 мають наукові ступені і вчені звання, що складає 93,7 відсотка, в т. ч. 6 докторів наук, професорів. Такий якісний показник дозволяє кафедрі мати лідируючу роль не тільки на факультеті, а й в усьому університеті. Колектив кафедри забезпечує викладання 14 нормативних навчальних курсів з історії України, історії української культури від найдавніших часів до сьогодення та 5 спецкурсів і спецсемініарів.

Очолена професором А. Г. Філінюком кафедра історії України у складі колективу Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка багато зусиль докладає задля якісних структурних змін і трансформацій як факультету, так і навчального закладу загалом. Система роботи, нагромаджений досвід і результати діяльності кафедри послужили одним із аргументів для успішної чергової акредитації спеціальності "Історія" за 4-м рівнем, а також для відкриття нових спеціальностей, зокрема "Архівна справа".

А. Г. Філінюк – авторитетний краєзнавець. У його науковому доробку близько половини опублікованих праць присвячено відтворенню минулого малої Батьківщини. Він учасник 5-14 Подільських історико-краєзнавчих конференцій. Історик виступив ініціатором, організатором і співорганізатором близько 100 міжнародних, всеукраїнських, регіональних історико-краєзнавчих

конференцій та членом редакційних колегій майже 180 наукових збірників за підсумками наукових форумів. Працює членом редколегій низки фахових наукових збірників з історії, історико-краєзнавчого часопису “Дивокрай”, журналу “Педагогічний вісник”.

Науково-дослідна робота на кафедрі проводиться в рамках виконання включеної до загальнодержавного реєстру колективної теми “Проблеми історії суспільних змін і трансформацій в Україні від найдавніших часів до сьогодення”, та в межах функціонування двох наукових шкіл: “Історія Української революції 1648-1676 рр. та Гетьманщини (середина XVII – XVIII ст.)” – (керівник, академік В. А. Смолій), у складі якої більше 15 років плідно працює А. Г. Філінюк, і “Україна наприкінці XIX – у 30-х рр. XX ст.” – (кер. акад. О. М. Завальнюк), які завоювали високого авторитету серед наукової, науково-педагогічної та учительської громадськості в Україні і за її межами. Із 37 випускників її аспірантури 27 успішно захистили кандидатські дисертації. Відтак, результативність аспірантури склала майже 70 відсотків.

Плідна багаторічна науково-педагогічна діяльність професора А. Г. Філінюка відзначена Почесною грамотою Верховної Ради України, присвоєнням почесного звання Заслужений працівник науки і техніки України, звання почесного краєзнавця України, двома нагрудними знаками “Відмінник освіти України”, відзнакою Кам’янець-Подільського міського голови “За заслуги перед міською громадою”, золотою медаллю Всеукраїнського товариства “Знання”, медалями “За вагомий внесок у розвиток освіти та науки” і “Ветеран праці” Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, багатьма почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Хмельницької обласної державної адміністрації та Хмельницької обласної ради, Кам’янець-Подільської міської ради, ректорату і профкому університету.

Анатолій Григорович Філінюк своє свідоме життя достойно служить українському народові, розвитку освіти і науки. Анатолій Філінюк збагатив науку важливими і цінними відкриттями, став видатним вченим, авторитетним дослідником, активним громадсько-політичним діячем, мудрим педагогом, патріотом рідної землі. Анатолій Григорович уособлює собою кращі риси українського народу, заслуживши загальне визнання наукової громадськості як подвижник науки і організатор вищої школи.

II. ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ А. Г. ФІЛІНЮКА ОЧИМА КОЛЕГ ТА ДРУЗІВ

ВИСОКИЙ ЗЛЕТ І УНІКАЛЬНА НАУКОВО-ОСВІТНЯ МІСІЯ АКАДЕМІКА АНАТОЛІЯ ФІЛІНЮКА

(до 65-річчя від дня народження і 40-річчя науково-педагогічної діяльності доктора історичних наук, професора, академіка Академії наук вищої освіти України, заслуженого діяча науки і техніки України, завідуючого кафедри історії України, засновника і керівника авторитетної наукової школи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, лауреата обласної наукової премії і низки авторитетних українських нагород ФІЛІНЮКА АНАТОЛІЯ ГРИГОРОВИЧА)

Українська науково-педагогічна еліта, яка сформувалася в часи сучасної державності і є одним із найбільш авторитетних загонів сучасної інтелігенції, увібрала в себе найкращі риси творців національного відродження кінця XIX – початку XX століть, невмирущий заповіт його славетних діячів працювати, не покладаючи рук, на загальноукраїнські інтереси, не шкодувати при цьому себе і добиватися максимальних результатів для Батьківщини, її народу, освітньо-наукової сфери.

Серед тисяч науковців, задіяних в українській вищій школі початку XXI століття, авангардне місце посідають досвідчені і визнані вчені, професори, керівники наукових шкіл, які упродовж своєї багаторічної діяльності у галузі зарекомендували себе висококваліфікованими, самовідданими, патріотичними працівниками, стали авторитетними вченими, розробниками нових дослідницьких напрямів, справжніми майстрами педагогічної ниви, яскравим прикладом для своїх колег і улюбленцями багатоликої студентської молоді.

Одним із таких корифеїв, які міцно пов'язали свою професійну і життєву долю, свої молоді і зрілі роки з історичною наукою і Кам'янець-Подільським національним університетом імені Івана Огієнка, є відомий вчений - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України, академік Академії наук вищої освіти України, заслужений діяч науки і техніки України Анатолій Григорович Філінюк. 40 років свого життя він чесно і сповна віддав рідному вишу, його історичному факультету, улюбленій науці.

Історик народився 15 травня 1953 р. у с. Шекеринці Ізяславського району Хмельницької області. Його батьки працювали у місцевому

колективному господарстві: Григорій Іванович – економістом, бухгалтером, Ольга Захарівна – ланковою з вирощування цукрових буряків і картоплі. Односельці ставилися до батька з великою пошаною, цінували його за професіоналізм, велике і чуйне серце. За Ольгою Захарівною закріпився авторитет чудодійної кухарки, яка, попри фамільні секрети, не боялася поділитися своїми основними рецептами, за що сільські господині були їй дуже вдячні. Взагалі подружжя Філінюків у Шекеринцях було в пошані. Воно додавало до загальної місцевої атмосфери неповторні риси фамільної щедрості, гостинності, душевної краси, готовності завжди прийти людям на допомогу. Все це батьки намагалися прищепити своїм чотирьом дітям.

У великій і дружній родині шанували українські народні традиції і звичаї, особливо задушевна народна пісня, багато читали. Популярним заняттям стало колективне родинне прослуховування радіопередач “Театр перед мікрофоном”, які містили записи із національної фонотеки різних драматичних творів, передусім класичних (п’єси і поеми Григорія Квітки-Основ’яненка, Тараса Шевченка, Івана Котляревського, Ольги Кобилянської, Михайла Старицького, Лесі Українки та інших) у виконанні відомих майстрів української сцени. Анатолій навчався легко із цікавістю. Завжди старанно виконував домашні завдання, на уроках був уважним, зосередженим, ловив кожне слово улюблених педагогів. Із вдячністю він нині згадує свою першу вчительку Любов Федорівну Бойко, яка віддавала першокласникам усю себе, була для них другою матір’ю, вчила читати, каліграфічно писати, розповідати про навколишній світ, бачити в ньому головне і другорядне. Попри загальні педагогічні вимоги і настанови, вона вибудовувала свою модель спілкування з кожним учнем, залежно від рівня його розвитку і умінь, тих чи інших моральних якостей. Кожне її слово сприймалося як незаперечна істина, кликало до дії, пізнання невідомого і малопізнаного. Такою залишилася у пам’яті багатьох своїх вихованців ця талановита і трудолюбива учителька.

Навчаючись, Анатолій полюбив тих педагогів, які забезпечували навчання з окремих предметів: Ганну Іванівну Токарчук (вчительку математики), Катерину Романівну Котович (географії), Ганну Никифорівну Близнюк (біології та хімії), Лідію Яківну Тернавську (української мови і літератури), Ніну Іванівну Охрімчук (російської мови і літератури), Любов Петрівну Білик (фізики), Дмитра Йосиповича Карпенка (історії), Олександра Антоновича Тернавського (праці) і

Володимира Павловича Бригаренка (фізвиховання). “Грозою” для учнів був директор школи Іван Андрійович Білик, під личиною суворості і вимогливості приховувалася ніжна душа педагога-патріота, який вболівав за всі шкільні справи, навчав дітей німецької мови, якою володів досконало.

Шкільне середовище втягнуло Анатолія у всі основні сфери життя учнівського колективу. Разом зі своїми друзями і товаришами віддавався спортивним заходам, підготовці до участі в предметних олімпіадах у райцентрі. Навчаючись на відмінно з усіх предметів, найглибші знання виявляв з гуманітарних дисциплін. У старших класах зайнявся журналістикою – писав невеличкі замітки про життя сільської громади для районної газети “Колгоспне життя”. Невеличкі гонорари йшли на придбання дешевих книг для домашньої бібліотеки. Старшокласником працював на колгоспному току, разом із дорослими заготовляв силос, сіно, обробляв і збирав буряки, кукурудзу, картоплю.

Здібному і чемному юнакові, наділеному кращими рисами свого покоління, педагоги-наставники пророкували світле майбутнє, пов’язане із здобуттям вищої педагогічної освіти. Але через хворобу матері вирішив вступати до вишу наступного року. А тим часом записався до колгоспної будівельної бригади де було чимало молоді і старших. Опанував ще й професію водія у Білогірській школі ДТСААФ. Про це не раз заявляли його наставники. Навесні 1971 р. юнака покликали на службу до Збройних сил країни.

Строкову військову службу проходив на Балтійському морі, в бригаді ракетних катерів (технічний профіль матросів тут був дуже доречним). Згадуючи ті роки, Анатолій Григорович не раз наголошував, що флот для нього став школою мужності, загартування, випробування. Добре і тепле слово він адресує своїм командирам, які вчили знаходити вихід з будь-якої нештатної ситуації, за різних обставин приймати правильні рішення.

У червні 1973 р. успішно склав вступні іспити до педвишу, але через добраних 0,5 бала, на жаль, не пройшов за конкурсом і не став омріяним студентом. На долю не нарікав, бо розумів, що через брак часу просто не встиг більш якісно підготуватися до вступних випробувань. Життєво загартований юнак не опустил рук, взявся повторювати навчальний матеріал із вступних іспитів.

Наступна вступна кампанія виявилася успішною. Починаючи з першої екзаменаційної сесії, отримував найвищі відзнаки, тож стипендії

завжди отримував підвищені. Його знали працівники читальних залів і навчальних кабінетів, бо покидав приміщення за кілька хвилин до їх офіційного закриття. Бібліотечні читацькі формуляри студента були чи не найбільш “пухкими” – опрацьовував не тільки базову, а й додатково рекомендовану літературу. А ще захопився науковою періодикою, якої у ті часи виш отримував чимало з Москви, Ленінграда (нині – Санкт-Петербург), Києва, Харкова, Львова, Дніпропетровська та інших університетських центрів країни. За короткий час навчився лапідарно фіксувати прочитане, виділяти у ньому головне, належно підсумовувати (на це витрачав багато часу, часто засиджувався допізна). Тому виступи на семінарських заняттях, засіданнях наукового гуртка виділялися логічністю, змістовністю, науковістю. Коли постало питання про делегування кращого з кращих на зліт відмінників вишів і середніх спеціальних закладів до Москви (1977 р.), то вибір впав на Анатолія Філінюка. Йому ж дісталася найвища тоді Ленінська стипендія, яка надавалася не тільки лідеру у навчальній, а й громадській справі.

Серйозною складовою цього успіху були наукові здобутки, які вже тоді розглядалися як вияв потенціалу і схильності до зрілої науково-дослідної роботи. На факультеті було небагато тих, хто з року в рік брав участь у всесоюзних і всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт із суспільних, гуманітарних і природничо-математичних наук. І як справедлива відзнака за цілеспрямованість, наполегливість, уміння розібратися під керівництвом факультетських керівників у складних наукових питаннях і належно оформити отримані результати були отримані високі нагороди – дипломи I-III ступенів. Працюючи з першого курсу навчання у науковому гуртку під керівництвом досвідченого доцента Олександра Степенка, прилучився до роботи з архівними документами. Виконана таким чином курсова робота про колективізацію сільського господарства на Поділлі виявилася унікальною і отримала найвищу оцінку.

Ще одним суттєвим кроком у науковому сходженні стало запрошення відомого студента до авторської колективу (керівник – доцент Володимир Кулаєв) із написання праці, присвяченій історії молоді в контексті колективізації сільського господарства регіону. І як нагорода та дороговказ на майбутнє – перша в житті молодого автора наукова публікація у вигляді брошури, яка була поширена на території Хмельниччини і принесла йому заслужене визнання. Великою науковою школою для Анатолія стала робота над виконанням дипломного

проекту (у ті часи студенти їх виконували не обов'язково, а лише за бажанням, зменшуючи собі у підсумку кількість випускних державних іспитів). У цій справі він заручився підтримкою загального улюбленця усієї факультетської молоді, визнаного метра професора Леоніда Коваленка. Буваючи у нього вдома, консультуючись щодо вибору теми дослідження, зійшлися на експансіоністських планах гітлерівської Німеччини щодо України. Оскільки Леонід Антонович не був фахівцем з цієї проблеми, то, як завідувач кафедри всесвітньої історії, порекомендував на керівника 42-річного доцента Володимира Газіна, який тоді виходив на захист кандидатської дисертації, присвяченої боротьбі німецького імперіалізму за відновлення втрачених позицій в Центральній Європі після Версальського договору (1919-1933рр.). Заглибившись у тему, шукав все нові і нові видання, які могли б суттєво розширити фактографічне поле роботи, сприяли б глибшому теоретичному осмисленню зібраного матеріалу. За згоди професора Коваленка пощастило попрацювати у його унікальній домашній науковій бібліотеці, отримати літературу із книгозбірні наукового керівника, побувати у сусідніх містах, де функціонували історичні факультети.

Виконана робота на ті часи відповідала високим стандартам і, засвідченням офіційних рецензентів, мала низку характеристик, які свідчили про її часткове входження у дисертаційне поле. Нагородою за високий науковий рівень дипломної праці стала рекомендація вченої ради вишу її виконавцеві для вступу до аспірантури з історичних спеціальностей.

Здавалося, шлях до науки відкритий. Але і на цей раз його доля взяла тайм-аут. Ініціатором стала, як не дивно, *alma mater*. Йому запропонували посаду секретаря комітету комсомолу вишу і 0,5 ставки асистента загально університетської кафедри історії партії.

Тим часом самотужки взявся за складання трьох кандидатських іспитів, програма яких базувалася на університетських курсах. Згодом ці випробування успішно пройшов. Зав'язалися контакти з київським професором історії Миколою Березовчуком, який готовий був взяти здібного кам'янецького науковця під своє потужне крило. Але і на цей раз плани довелося відкласти. Через не стачу офіцерів (чимало їх загинуло в Афганістані) Анатолія Філінюка закликали на дворічну офіцерську службу до Збройних сил країни.

За півроку до закінчення служби тихцем подав документи в аспірантуру Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Було це навесні 1982 р. А наприкінці літа йому надійшов виклик на навчання.

Науково-педагогічна праця поглинула Анатолія всеціло. З науковим керівником Леонідом Гайдуковим обговорював усі найважливіші аспекти дисертації, присвяченої реалізації принципу єдності політичної і господарської роботи в управлінні економікою України в роки десятої п'ятирічки, виробляв оптимальну структуру роботи. Коли тему затвердили на засіданні кафедри, рух до мети пішов ще швидше. Глибоко опрацьовував праці науковців, які мали відношення до проблеми дослідження, зайнявся вивченням документів з центральних і десяти обласних архівів України. Концепція шліфувалася щодня. А згодом почав з'являтися текст, який засвідчив, що аспірант на правильному шляху. За два роки він "поклав" завершену роботу на стіл.

З'явилися 6 наукових праць, у яких було викладено основні положення дисертації. За процедурою треба було доповісти на семінарі аспірантів. З цим завданням він справився блискуче. На засіданні кафедри робота отримала високу оцінку і рекомендацію до захисту. Не випадково, у 1984 р., коли Київський університет імені Тараса Шевченка відзначав своє 150-ліття, про аспіранта Анатолія Філінюка і ще чотирьох його колег по кафедрі розповідав друкований університетський орган в рубриці "Кращі з кращих. До ювілею КДУ ім. Т. Шевченка".

21 червня 1985 р. відбувся захист дисертації. Одноголосно науковий форум присудив рішення про присудження здобувачу із Кам'янця-Подільського наукового ступеня кандидата історичних наук. Крім того, ухвалили рішення опублікувати текст захищеної роботи у вигляді монографії (на той час це було свідченням великої наукової ваги виконаної дисертації).

В колективі Анатолія Григоровича зустріли як свого. Знаючи про його науково-педагогічні здібності, виявлені в попередній період роботи, кафедра відразу доручила йому повне академічне навантаження. Читав лекційний курс, проводив семінарські заняття, залюбки займався навчально-методичною роботою, знаходив час для виховних заходів зі студентами у поза навчальний час. Активного викладача високо оцінювали у керівних органах, громадських організаціях інституту. Тож коли у 1986 р. проходила звітно-виборна профспілкова конференція викладачів і працівників, то частина делегатів виступила з ініціативою

ввести А. Г. Філінюка до керівництва профспілкової організації. Після цього його обрали одногосно керівником профкому.

Перед молодим керівником постали різні проблеми життя спілчан – організаційні, побутові, культурно-оздоровчі тощо. Потужна пружина молодечої вдачі голови профкому, який взявся за вирішення комплексу питань, розправлялася у різних напрямках діяльності, але завжди в інтересах колективу. Він приймав десятки відвідувачів, вникав у їхні звернення і в залежності від складності прохань вибудовував конкретний механізм вирішення. Успішно розв'язаними справами, які за рік праці разом з ректором А. О. Копиловим він залишив, було приведення в порядок і нарізання розчищеної землі коло Дністра під більш як 8 садо-городніх ділянок спілчанам, просування черги на отримання кооперативних квартир, організація доставки до закладу різних овочів за цінами виробника, вшанування ветеранів війни і праці тощо.

1987 року у житті Анатолія Григоровича сталася рубіжна подія – його запросили на роботу до Хмельницького обкому Компартії України, де він спочатку працював інструктором, а через деякий час, як єдиний серед усіх працівників кандидат історичних наук, став на чолі сектору науки і освіти. Йому належало опікуватися всіма вищими, середніми спеціальними, професійно-технічними і загальноосвітніми навчальними закладами регіону, яких нараховувалося загалом більше тисячі. У першу чергу доводилося координувати роботу ради ректорів вишів, рад директорів технікумів і профтехучилищ, працювати з керівництвом обласного, міських і районних відділів освіти, а при потребі (така виникала не раз, особливо, коли з місць поступали різні сигнали – прямий наслідок політики демократизації і гласності в країні) – і з керівниками навчальних закладів. Словом, живої роботи було так багато, що вихідних днів майже не було. А якщо до цього додати ще й те, що сектору науки і освіти (разом із завідуючим всього два працівники) підпорядкували лікувальні й оздоровчі заклади регіону, то вимальовується справді надзвичайно складна ситуація, яка зовсім не залишала часу для науково-дослідної роботи. Справи вимагали активно роз'їжджати територією області не лише у зв'язку з проведенням різних заходів, реагуванням на сигнали та перевіркою окремих закладів. Окремо турбувався про стан спорудження об'єктів культурно-освітньої сфери, особливо тих, графіки зведення яких явно порушувалися через неповне освоєння підрядними організаціями виділених державних

капіталовкладень (по області їх нараховувалося більше десяти). За технічним боком справ не забував про основне – спілкування з людьми, з'ясування їх потреб, настроїв, міркувань щодо різних питань партійно-державної політики. Зокрема, постійні контакти з науковцями, освітянами давали змогу конкретизувати плани роботи сектору, вносити до них свіжі ідеї і пропозиції, яких тоді на місцях вистачало. Люди хотіли “виговоритися”, розповісти про свої непрості проблеми, йшли на відвертість у спілкуванні з високим представником обкому партії (партійні очільники до них майже не спускалися), бо, по-перше, приймали його за “свого” (все-таки потрапив туди на роботу з трудового колективу вишу, де про кожного було повне громадське “досє”, а в даному випадку цілком позитивне); по-друге, людям були відомі основні факти його біографії – однокурсники А. Г. Філінюка після отримання дипломів про вищу освіту роз'їхались по різних педколективах області і з гордістю розповідали про свого іменитого товариша. Вони свідчили про “робітничо-селянське” походження, відсутність у його житті впливових родичів, знайомих партфункціонерів високого рівня, здатних замовити “де потрібно” слово і відповідно забезпечити просування кар'єрною драбиною; по-третє, їм імпонував властивий 35-річному управлінцю простий і разом з тим діловий, ясний стиль спілкування, який не виходив за рамки рівноправності сторін, приниження гідності нижче стоячих, рішуче відкидав, на жаль, поширений тоді принцип “я начальник – ти дурень”; по-четверте, високу оцінку люди давали відкритості, чесності і справедливості завідуючого сектором, можливості обмінятися з ним думками в неофіційній обстановці, його врівноваженості і витривалості (не раз розмови тривали по кілька годин).

Розуміючи, що реальне життя ставить вимоги перебудувати діяльність усіх партійних органів з людьми, трудовими колективами не формально, молодий управлінець задумувався про доцільність використання старих методів, які, зокрема, заставляли вишукувати дрібні, часто несуттєві упущення в роботі керівників різних навчальних закладів. Все це нагадувало прискіпливість, дріб'язковість, другорядність. А хотілося, у першу чергу, ставити для вирішення серйозні, принципові питання, вибудовувати дійовий механізм їх розв'язання не лише через мобілізацію внутрішніх ресурсів, а й при допомозі центру, який чим більше, то все очевидніше усувався від допомоги, не завжди прислухався до думки з місць. Не раз доводилося

захищати від не обґрунтованих нападів і несправедливої критики авторитетних вчених, вчителів-новаторів, простих працівників.

За його активної участі розвивалося, зокрема, освітнє життя: в структурі вишів відкривалися нові факультети (їх потрібно було санкціонувати на рівні керівництва області), появлялися нові профтехучилища, дитячі садочки, а діючі виші отримували нові приміщення, що позитивно впливало як на підготовку кадрів, так і розвиток наукових досліджень. Оновлювалася спортивна база. Значна кількість працівників вищої школи, отримавши квартири, поліпшила свої житлово-побутові умови. Люди були вдячні за допомогу.

1989 року заявив своєму керівництву про бажання повернутися до науково-педагогічної діяльності. Подібних випадків у обласній партійній владі ще не було. Згоду дали тільки наступного року.

Керівництво Хмельницького обласного інституту удосконалення вчителів, яке взяло курс на збільшення прошарку викладачів з науковими ступенями і вченими званнями, відразу запропонувало знаному в обласному центрі науковцю перейти на роботу до цього закладу і очолити новостворену кафедру суспільних наук. Довелося працювати з нуля. Виділену кафедрі кімнату треба було спочатку умеблювати, створити робочі місця для кожного її члена. Наступними кроками стали створення бази діловодства, вироблення довго- і коротко термінових планів діяльності. Але проблемою номер один була кадрова. Попри наявність досвідчених педагогів-суспільників, які успішно забезпечували підвищення кваліфікації учителів різних спеціальностей, молодий завідувач взявся підвищувати кількість дипломованих науковців. І вже через два роки тут працювали 4 кандидати наук, що значно підвищило вагу осередку в інститутському житті. Кілька перспективних членів кафедри підтримали програму свого керівника і взялися за виконання дисертаційних тем.

Щодо основної роботи з підвищення кваліфікації учителів історії шкіл області, то роботи було непочатий край. Після проголошення незалежності України треба було довести до кожного шкільного історика нові навчальні програми з вітчизняної історії, дати і роз'яснити йому ті нові навчальні матеріали (друкувалися вкрай обмежено!), які кардинально міняли бачення усієї української історії, втрачали свою минулу заідеологізованість і в порівнянні з попереднім змістом мали, по суті, революційне значення. Тож крім лекцій для вчителів, які прибули навчатися до інституту, треба було реалізувати широку програму

охоплення тих шкільних істориків, які залишалися на місцях. У зв'язку з цим було проведено десятки семінарів у різних районах Хмельниччини, які відбувалися на базі відділів освіти, методичних кабінетів і навіть загальноосвітніх навчальних закладів. Інтерес з боку учителів до цих корисних заходів був величезний! Вони високо оцінили нові методологічні підходи до розуміння історичної минувшини, віддавали належне високій професійній майстерності своїх лекторів. Популярністю користувався розроблений кафедрою 40-годинний лекційний курс історії української культури, який вперше давав цілісне бачення культурного процесу українців, що тривав більше 1000 років.

Кафедра виступила ініціатором проведення в області різноматичних наукових форумів, що додали їй і завідувачому, який був на вістрі цієї роботи, визнання. Лише у 1993-1994 рр. на високому рівні провели одну міжнародну та всеукраїнські науково-практичні конференції, які були присвячені 500-річному ювілею обласного центру, голодомору на Хмельниччині та проблемам історії волинського регіону. На заходи прибуло чимало зарубіжних і вітчизняних дослідників, виступи яких підтвердили їх високий науковий рівень. Чимало молодих науковців і учителів успішно деб'ютували на цих форумах, а згодом стали відомими вченими. Опубліковані матеріали (кошти для цього зумів «вибити» у різних структур завідувачий кафедрою) стали помітною подією наукового життя регіону, розмістили в наукових, вишівських і шкільних бібліотеках, що посприяло дальшому розвитку науково-краєзнавчих студій. У цій роботі Анатолій Григорович знаходив розуміння не лише свого керівництва, а й у колишніх колег, які працювали у Кам'янці-Подільському. З багатьма із них у нього залишилися теплі людські стосунки, ділові і наукові контакти, які допомагали у вирішенні різних питань діяльності кафедри.

В педінституті він бував не раз. Заручався підтримкою ректора Анатолія Олексійовича Копилова у проведенні спільних заходів, науково-методичної допомоги з боку колективу, брав участь в роботі державної екзаменаційної комісії на історичному факультеті, де його приймали особливо тепло. У розмовах із керівником вишу був відвертим, наголошував на складних проблемах роботи, ділився своїми планами щодо активізації наукового життя. І коли в колективі відбулися певні кадрові зміни, після чого залишилося вакантним місце проректора з наукової роботи, то А. О. Копилов, який дуже добре знав свого колишнього студента і колегу, цінував за допомогу, надану ним

вишу під час “обкомівської діяльності”, бачив його певні наукові здобутки в скромних умовах інституту післядипломної освіти (лише у 1990-1994 рр. він зумів опублікувати два десятки наукових і навчально-методичних праць, стати відповідальним редактором чи членом редколегій 8 наукових збірників), вирішив запропонувати йому вакансію, не сумніваючись, що з цією роботою він успішно справиться.

Глибоко проаналізувавши стан вишівської науки, молодий проректор побачив чимало резервів для поліпшення її показників. Його явно не влаштовувало те, що, наприклад, за 1994 р. 10 докторів і 146 кандидатів наук разом із 144 науково-педагогічними працівниками, які не мали наукових ступенів і вчених звань, опублікували всього 313 наукових і навчально-методичних праць. Виходило, що на 1 викладача в середньому припадала лише одна опублікована робота.

Тай щодо якісного складу викладацького колективу були свої міркування (думалося про серйозне збільшення кількості спеціальностей у вишівській аспірантурі, направлення до аспірантури визнаних наукових центрів України здібної молоді тощо). Ці та інші питання він погоджував з керівником вишу. Важливо було ширше залучати до розгортання науково-дослідних робіт різні форми фінансування. І вже незабаром, після того як проректор із виробленими ним чіткими формальними обґрунтуваннями побував у Міністерстві освіти і науки і захистив кожний пункт, кількість вишівських наукових проектів, які взявся фінансувати керівний освітянський орган України, збільшилася із 2 до 12. Це була перша перемога, яка значно інтенсифікувала науково-дослідний процес у закладі. Паралельно було розширено спектр господарсько-договірної тематики, що забезпечило ріст матеріального стимулювання майже 70 учасників НДР.

З метою виконання наукових проектів разом з академічними вченими було ініційовано створення відповідних структур. Перша із них постала 1 червня 1995 року. Спільно із Інститутом історії України НАН України (директор – випускник вишу, академік В. А. Смолій) було створено Центр дослідження історії Поділля (керівник – професор Л. В. Баженов). До кінця року запрацював науково-дослідний центр (керівник – професор П. Є. Ткачук), створений спільно з Інститутом української мови НАН України.

Для підвищення ефективності виконання науково-дослідних проектів ініціював збільшення відповідних лабораторій, зокрема з етнології, літературного краєзнавства, психологічного тренінгу,

соціальної педагогіки, термоелектрики, теорії і методики фізичного виховання та спортивного тренування, гендерних профілактично-оздоровчих технологій, теоретико-методологічних засад дошкільного виховання і початкової освіти. Крім них, запрацювали Центр регіональних економічних досліджень, науково-виробничий центр “Фізична лабораторія” та соціологічний центр. Станом на 2002 р. в закладі працювали 3 науково-дослідні центри і 9 науково-дослідних лабораторій. Згодом ці показники зросли відповідно до 7 і 14 (2006 р.).

Кількість спеціальностей в аспірантурі невпинно зростала, і у 2003 р. досягла 14 (навчалися 80 осіб з різних вишів регіону за денною і заочною формами), 2006 р. – 16 (119 осіб). У 2004 р. відкрили докторантуру з історії України (у 2006 р. навчалися 6 осіб, які представляли провідні виші Хмельниччини). Збільшувалася кількість тих, кого університет направляв на навчання в докторантуру й аспірантуру різних вишів та інститутів НАН України і НАПН України (у 2003-2006 р. їх кількість становила 69 осіб).

Прагнучи вивести наукові дослідження на більш вищий якісний рівень, керівництво звертало увагу на підвищення ролі провідних вчених у внутрішньо університетському житті, зокрема, на формування і якісне функціонування наукових шкіл. Проректор з науки взяв під особистий контроль цей процес, намагався всіляко активізувати його, вивести на середній український рівень. Результати не заставили себе довго чекати. Вже у 2006 р. їх налічувалося 14.

Серйозна увага приділялася опублікуванню кінцевих результатів науково-дослідних проектів. Молодий проректор зініціював створення власної поліграфічної бази (в Україні таких вишів, які мали свої видавничі потужності, нараховувалося не більше 10). Вже наприкінці 1994 р., задіявши різні продуктивні чинники, вдалося відкрити на базі фізико-математичного факультету інформаційно-видавничий відділ, який швидко почав завойовувати авторитет серед науковців. Це сприяло більш активній роботі із друку збірників наукових праць, навчальних посібників, монографічної літератури. У 1995 р. кількість наукових публікацій становила 562, 1996 р. – 594, 1997 р. – 720. За 2002-2006 рр. університетські вчені опублікували загалом 8586 наукових і навчально-методичних праць (в середньому 1717 щороку), зокрема 100 монографій, 19 підручників, 348 навчальних посібників, 383 методичні розробки, брошури, 141 науковий збірник. А в межах 1994-2006 рр. сумарна наукова продукція вчених вишу становила 13628 праць. Не

випадково у 2005 р. університет в загальноукраїнському рейтингу з науково-дослідної роботи посів почесне 4 місце серед 26 педагогічних і “молодих” класичних університетів, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України.

Університет у Кам'янці-Подільському ставав все більш популярним в Україні завдяки науковим конференціям, кількість яких стрімко зростала: у 1995 р. відбулося 7, 1996р.–9, 1997р.–11, 1998 р. – 9, 1999 р. – 12. Загалом за період 1995-2006 рр. заклад провів 185 таких наукових форумів, зробивши серйозний вклад у наукове життя регіону і України загалом. За результатами цих конференцій (сюди зараховані і студентські) видали майже 200 збірників праць. Наукова діяльність стала справді пріоритетною галуззю, до якої прилучилися всі без винятку науково-педагогічні працівники. Із своїх наставників брали приклад кращі студенти. Якщо у 2002 р. науково-дослідною роботою систематично займалися 2770 юнаків і дівчат усіх факультетів (71%), то у 2004 р. – 3112 (84%), у 2006 р.–4236 (93%).

В університеті все частіше стали бувати іноземні вчені. Це досягнення стало предметом особливих гордощів проректора з наукової роботи. Зустрічі, засідання, жваві і відкриті обговорення різних наукових проблем, зокрема і організаційних, культурна програма – все це лягало на його плечі і очолюваної ним команди. Гості представляли Росію, Білорусь, Литву, Канаду, Фінляндію, Туреччину, Польщу, Молдову, США, Іспанію, Австрію, В'єтнам та інші країни. Ці контакти додавали авторитету закладові, засвідчували, що сюди приїжджали не для відпочинку, а для представлення своїх наукових поглядів, їх апробації, ознайомлення з досягненнями українських вчених. Справжнім святом єднання людей науки із багатьох країн світу стали представницькі наукові форуми, які проводилися в університеті по кілька днів і до яких науковий проректор мав пряме відношення. В університетській книзі відгуків зарубіжні вчені залишили сотні вдячних записів рідною мовою. Разом з тим усе цінне, корисне, помічене і підказане іноземцями він занотовував, вкладав у перспективні плани роботи, “спускав” на відповідні кафедри. Записник із адресами іноземців та їх контактними телефонами поповнювався після кожного такого форуму. А потім йшло електронне листування.

Керівництво університету всіляко підтримувало тих, хто займався виконанням дисертаційних робіт, через інформаційно-видавничий центр організували друк авторефератів їх досліджень, монографій. Це

не могло не позначитися на рості якісного рівня науково-педагогічних кадрів. Якщо у 1995-2001 рр., тобто за 7 років, було захищено 57 дисертацій (5 докторських і 52 кандидатських), то у 2002-2006 рр. (5 років) – 56 (6 і 50). Проректор з наукової роботи завжди дбав, щоб у закладі оперативно з'являлися публічні привітання ректорату всім “новонародженим” докторам і кандидатам наук. В результаті потужного приросту працівників з науковими ступенями і вченими званнями їх загальна кількість зросла у 2006 р. до 266 осіб (наприкінці 1994 р. цей показник становив 156). Тож великі зусилля, які докладалися у цій сфері, приносили чималий “урожай”, що якнайкраще позначалося на якості підготовки фахівців, свідчило про стабільну тенденцію університетського колективу, яка у наступні роки вивела його на провідне місце в регіоні (у 2012 р. університет, за міністерським рейтингом, посів почесне 14 місце із 33 в групі класичних університетів, випередивши набагато сильніших “співбратів” із міст-мільйонників). Серед вчених вишу троє стали лауреатами Державної премії України в галузі науки і техніки, що відразу засвідчило про надзвичайно високий рівень цих особистостей, неабиякий потенціал їхніх наукових шкіл.

Вважали, що за активної ролі Анатолія Григоровича науково-дослідна робота вишу братиме нові висоти. Утім, несподівано йому довелося зійти з цієї дистанції, виконуючи категоричні вимоги відомих лікарів. І знову, як не раз бувало у його житті, довелося приймати непросте рішення. Радився в сім'ї, ректораті, колі київських вчених (ще у 90-х рр. взявся за виконання докторської дисертації у вільний від роботи час), нарешті, з тими ж таки ескулапами. Врахувавши висновок останніх щодо необхідності різкого зменшення навантаження і за підтримки керівництва Міністерства освіти і науки вступив до докторантури Київського національного університету імені Тараса Шевченка, де під керівництвом академіка Валерія Андрійовича Смолія продовжив дослідження великої і складної наукової проблеми.

Резюмуючи свою науково-організаційну діяльність в університеті упродовж 1994-2006 рр., екс-проректор наголошував, що науково-дослідна робота проводилася в органічній єдності з навчально-виховним процесом і одночасно виступала невід'ємною складовою та пріоритетною сферою розвитку колективу загалом. Це стало однією з найважливіших передумов зміни статусу педагогічного інституту спочатку на педагогічний, а згодом і класичний університет. Утім, на його переконання, для нових наукових здобутків потрібно була на

державному рівні вирішити питання про створення сучасної матеріально-технічної бази досліджень, яка б відповідала світовим стандартам, належне матеріальне стимулювання праці вчених (у 2006 р. на наукові дослідження, які здійснював університет, держава виділила всього 150,7 тис. грн.).

Повернувшись зі столиці, у січні 2010 р. (на той час університет вже мав статус національного) керівництво запропонувало йому очолити кафедру історії України на історичному факультеті – найпотужнішому навчальному підрозділі. Досвідчений викладач взявся за розроблення і викладання таких нормативних курсів, як “Історія України кінця XVIII – першої половини XIX ст.”, “Історія української культури” для студентів спеціальності “Історія” освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, спецкурси, “Теорія і методологія історії України”, “Методика наукових досліджень з історії” для магістрантів-істориків. З цих дисциплін він розробив навчально-методичні комплекси. Підготував і видав 3 навчальних посібники для студентів історичного та інших факультетів. Високу оцінку отримав його посібник “Правові основи вищої школи” для магістрантів різних спеціальностей, рекомендований Міністерством освіти і науки України для використання у навчальному процесі усіх вищих навчальних закладів нашої країни.

Розробляв низку методологічних проблем, пов'язаних з підготовкою фахівців на історичному факультеті. МОН України ввело А. Г. Філінюка до складу своєї науково-експертної ради з історії, політології та соціології, доручило керувати підкомісією з історії та археології сектору вищої освіти тієї ж ради, де виробляються відповідні державні стандарти. Про них вчений доповідав на одній із поважних наукових конференцій, що нещодавно проводилися у столиці. Його перу належить змістовний навчально-методичний посібник з організації наукової роботи майбутніх вчених.

А. Г. Філінюк відіграв провідну роль у підготовці пакету документів для ліцензування аспірантури з підготовки докторів філософії зі спеціальності 032 – Історія та археологія. Розробив методичні поради і необхідні контролюючі матеріали для вступу до аспірантури за цією ж спеціальністю, а також навчально-методичний комплекс з методології виконання дисертаційних робіт для зарахованих на навчання аспірантів.

Студенти, а особливо аспіранти охоче відвідують лекції улюбленого професора, вчать у нього наукової аналітики, розуміння причинно-наслідкового зв'язку між фактами і подіями, порівняльного аналізу, підведення підсумків вивченого. Кожне їхнє загальне побачення дає майбутнім фахівцям, науковцям упевненість у правильності вибраного професійного шляху, актуалізує потребу постійної навчальної праці, розуміння складних питань, пов'язаних з лекційними курсами, вміння раціонально організувати своє щоденне історичне пізнання через опрацювання монографічної літератури, хрестоматійного матеріалу, наукової періодики.

Відкрита, світла, конструктивна вдача наставника, його виключна порядність, щира повага до усіх, з ким спілкується, не залежно від віку, висока загальна людська культура, об'єктивність в оцінюванні знань зробили його улюбленцем молоді, лідером студентських рейтингів.

Попередники (М. Б. Петров, О. М. Федьков, В. С. Лозовий) за 20 неповних років зуміли створити і розвинути працьовитий, дружний, відповідальний колектив, який мав чималі здобутки. За 8,5 років енергійний, мислячий, діловий завідувач вніс у життя кафедри новий струмінь, згуртував колектив, успішно реалізовував курс на подальше вдосконалення навчально-виховного процесу з дисциплін кафедрального циклу, зокрема, вдосконалення навчальних планів на денній, заочній і екстернатній формах підготовки фахівців, зростання якості науково-педагогічних працівників, поліпшення навчально-методичного і технічного забезпечення, урізноманітнення форм і методів аудиторної і позааудиторної роботи зі студентами усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів, підвищення науково-теоретичного рівня курсових і кваліфікаційних творів. Керівник кафедри проголосив, що для кожного члена очолюваного ним колективу головним є "сформувані зі своїх студентів високопрофесійних фахівців, робити все задля того, щоб кожен із них не лише знав і міг викладати історію свого народу в школі, училищі, технікумі, коледжі, а й умів у подальшому систематично поповнювати свої знання, виробляти на основі їх збагачення нові вектори для самостійних роздумів і осмислення та висновків з нашого минулого, виявляти волю і наполегливість у поціновуванні й повазі до історичного досвіду, матеріальних і духовних надбань багатьох поколінь наших предків". З цим завданням погодилися усі члени кафедри історії, дружно працюють над його успішним вирішенням.

Пріоритетним напрямом стала наукова діяльність, підготовка і захист дисертаційних робіт, пов'язаних з виконанням комплексної колективної теми “Проблеми історії суспільних змін і трансформацій в Україні від найдавніших часів до сьогодення” (її координатором є завідувач кафедри). У 2010 – на початку 2018 рр. членами колективу успішно захищено 4 докторські і 2 кандидатські дисертації. Тож нині якісний склад науково-педагогічних працівників, які трудяться на кафедрі історії України, становить 91,7%. За рейтингом наукової роботи в університеті історики-україністи у 2010 р. посіли друге місце із 44, у 2011 р. – перше із 43, у 2012 р. – третє із 40, у 2013 р. – друге – із 39, 2014 р. – друге із 40, 2015 р. – друге із 39, 2016 р. – перше із 39, 2017 р. – перше із 39. В активі кафедри за 2010 – початок 2018 рр. – 22 монографічні праці, 29 навчальних посібників, 25 брошур, понад 700 дослідницьких статей. На базі кафедри формуються два наукових збірники (“Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки” та “Освіта, наука і культура на Поділлі”). За цей час загалом вийшли у світ 12 томів (випусків). Вчені кафедри активно виступали на 160 міжнародних, всеукраїнських, регіональних і університетських конференціях, до 63 із них входили до складу оргкомітетів, редколегій, при підготовці матеріалів до друку брали активну участь у їх редагуванні. А. Г. Філінюк з вченими країн Євросоюзу зініціював міжнародний науковий проект, який розрахований до 2021 р.

Кафедра стала справжньою кузнею підготовки вчених. За п'ять останніх років закінчили докторантуру 5 осіб, четверо з них успішно захистили дисертаційні роботи. У 2017-2018 навчальному році тут навчається 2 докторанти і 6 аспірантів. Їх керівники – найдосвідченіші викладачі. Лише у 2015 – на початку 2018 рр. кафедра рекомендувала до захисту 20 підготовлених дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора й кандидата історичних наук зі спеціальності 07.00.01 – історія України. 5 випускників докторантури і понад 30 колишніх аспірантів успішно захистили свої докторські і кандидатські роботи (10 із них – під керівництвом професора А. Г. Філінюка), звитяжно трудяться на історичному факультеті, у різних закладах вищої освіти України, державних адміністраціях, архівних, музейних установах тощо. Починаючи з 2010 року, вчені кафедри підготували і направили до відповідних спеціалізованих вчених рад Києва, Харкова, Львова, Дніпропетровська, Донецька, Чернівців, Івано-Франківська, Черкас,

Луцька, Житомира, Острога, Одеси, Миколаєва, Херсона на інших міст України більше 190 відгуків на автореферати докторських і кандидатських дисертацій, 54 з яких зробив Анатолій Григорович. Більше 20 разів науковці виступали офіційними опонентами при захисті докторських і кандидатських дисертацій. Троє членів кафедри входять до складу спеціалізованої вченої ради Д 71.053.01, яка тривалий час працює на історичному факультеті Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Сам завідувач є прикладом у науково-дослідній роботі. За весь період діяльності він опублікував майже 400 наукових і навчально-методичних праць (116 із них – у 2013-2017 рр.), частина яких є новим словом в українській історичній науці. Підсумовуючою працею тривалим науковим студіям стала його капітальна монографія “Правобережна Україна наприкінці XVIII – на початку XIX століття: тенденції розвитку і соціальні трансформації”. До неї він йшов більше десятиліття, рясно вкрив своє наукове поле сотнями статей, в яких ґрунтовно виклав багато аспектів надзвичайно складної проблеми дослідження. Ця монографія (а в доробку вченого нараховується 8 монографічних робіт та історичних нарисів) підготувала докторську дисертацію, яку вчений успішно захистив в Інституті історії України НАН України. Він довів, що наявна джерельна база про історичні події і явища у Правобережжі зазначеного періоду достатньо репрезентативна для вивчення проблеми і забезпечує об’єктивність висвітлення суспільних трансформацій; обґрунтував сучасне розуміння понятійно-категоріального апарату, який епізодично і безсистемно використовувався в літературі й об’єктивно не відтворював змін, які відбулися після 1793 р.; розкрив тенденції суспільного розвитку і соціальних трансформацій, представив узагальнене бачення перших соціальних наслідків перебування регіону в складі Російської імперії і конкретизував картину життя населення регіону у той період; дослідив історичну своєрідність перетворень, детермінованих діяльністю органів влади, спрямованою на запровадження загальноімперських законів, правових та ідеологічних засад адміністративного устрою, помітних змін у господарській системі, що зумовили тривалий, складний і надзвичайно суперечливий процес формування політичних, економічних, соціально-станових, етнонаціональних, релігійних та геополітичних відносин на зазначеній території; з’ясував, що в розвитку Правобережжя особливе значення мали трансформаційні процеси у

нормативно-правовій, економічній, соціально- становій, національно- політичній, духовно-релігійній і культурно-освітній сферах; встановив, що царизм використовував потенціал регіону для поповнення фінансів, продовольчого забезпечення держави, рядового складу армії; відтворив динаміку змін у чисельності та етнодемографічних процесах, виокремив роль польського фактора в громадсько-політичному житті Правобережної України, його вплив на політичні та суспільні процеси. Цей науковий доробок став важливим внеском в історіографію проблеми, який дістав високу оцінку таких вчених, як академік В. А. Смолій, члени-кореспонденти О. П. Реєнт і В. Ф. Колесник, С. А. Копилов, В. П. Газін, В. В. Нечитайло, Л. В. Баженов, В. С. Степанков, В. С. Шандра, Я. В. Верменич, О. Г. Гордуновський, Н. І. Щербак та інші. Цю думку розділили члени спеціалізованої вченої ради Д 26.235.01 в Інституті історії України НАН України.

Разом зі своїм учнем, кандидатом історичних наук, доцентом С. А. Сидоруком, видав ґрунтовну монографію, присвячену рекрутській повинності у Правобережній Україні в 1794-1874 рр. Автори ґрунтовно проаналізували історіографію проблеми, джерельний комплекс, схарактеризували методологічні засади роботи. У проблемно-хронологічному плані глибоко висвітлено такі складові, як державне забезпечення рекрутської повинності, міжстанові та етнонаціональні аспекти, суспільні, соціальні та економічні наслідки цього явища. На основі різноманітного і добротного історичного матеріалу дослідники переконливо довели, що, нав'язавши населенню регіону рекрутську повинність, російське самодержавство отримало притік людського ресурсу (переважно з селянства), необхідний для ведення воєн в контексті імперіалістичної політики. Рекрутчина слугувала засобом вращення приєднаного Правобережжя у російський державний організм, його омосковленню, руйнувала генетичний код українців, негативно позначалася на інших етносах, істотно змінила соціальну і національну структуру тогочасного суспільства. Важливо, що вчені встановили низку аспектів, які потребують подальшого вивчення. А тому від них можна чекати нових серйозних праць про виконання українцями та іншими етносами регіону, які входили зокрема до міщанського стану, рекрутської повинності на користь Російської імперії.

Крім студіювання проблем, яким присвячені зазначені монографічні праці, вчений залюбки займається дослідженням й інших

важливих питань історії України. Зокрема, вивчав різні етапи розвитку своєї alma mater: 1920-х рр., сьогодення, сучасне науково-дослідне життя. З великою цікавістю науково-педагогічні працівники університету сприйняли його праці, присвячені 20- та 25-річчю кафедри історії України. Високу оцінку дістала створена ним галерея науково-педагогічних портретів вишу 1940-х рр. – початку XXI ст., зокрема, ректорів Івана Степановича Зеленюка, Анатолія Олексійовича Копилова і Олександра Михайловича Завальнюка, проректора Віктора Олексійовича Савчука, професорів Леоніда Антоновича Коваленка, Іона Срулевича Винокура, Валерія Степановича Степанкова, Льва Васильовича Баженова, Стефанію Едуардівну Баженову, Івана Васильовича Рибачака, Петра Сергійовича Атаманчука, Олексія Степановича Кучерука, Елеонору Іванівну Федорчук, Майю Антонівну Печенюк, доцентів Анатолія Феодосійовича Сурового, Олександра Борисовича Комарніцького, Василя Васильовича Малого, Андрія Борисовича Задорожнюка, Ярослава Михайловича Чопика, Едуарда Михайловича Мельника, Василя Івановича Якубовського, Онисима Михайловича Жука, Анатолія Михайловича Трембіцького, славетних випускників університету: Івана Михайловича Вишневецького, Нілу Йосипівну Волошину, Миколу Марковича Роженка, Миколу Миколайовича Дарманського, Миколу Пророковича Вавринчука, Ірину Михайлівну Предборську, Бориса Григоровича Чижевського, Олександра Петровича Григоренка, Юрія Івановича Блажевича, Віктора Євгеновича Береку, Валерія Анатолійовича Нестеренка, Олега Григоровича Погорільця. Подібні нариси він присвятив й іншим постатям, зокрема, зарубіжному члену НАН Миколі Івановичу Мушинці, ветерану-управлінцю освіти Хмельниччини Віталію Мусійовичу Шайнозі і ветерану-педагогу Кам'янецьчини Борису Михайловичу Кушніру, керівникам центрів краєзнавчих досліджень Вінниччини і Житомирщини Сергію Дмитровичу Гальчаку і Миколі Юхимовичу Костиці і головному краєзнавцю України – доктору історичних наук, професору, члену-кореспонденту НАН України, заступнику директора Інституту історії України НАН України, Голові Національної спілки краєзнавців України Олександру Петровичу Реєнту. Наукова і краєзнавча громадськість чекає, що автор зведе усі ці і майбутні нариси в одну книгу, яка, на її переконання, сіятиме добре, розумне, гуманне і патріотичне у свідомості нових поколінь українців, матиме велике значення для виховання студентської молоді.

Попри величезну завантаженість різними справами, вчений знайшов час для опрацювання широкого масиву архівних документів, системно опрацювати його і виконати змістовну монографію, присвячену Івану Степановичу Зеленюку, який, перш ніж очолити виш у Кам'янці-Подільському, працював на високих комсомольсько-партійних і державних посадах. Книга правдиво розповідає про складну долю людини, представника тодішньої державно-політичної системи, освітянина, науковця, талановитого і високоавторитетного керівника вищого навчального закладу, дає змогу простежити його невтомну громадську діяльність. Подібних праць, присвячених ректорам вишів, в Україні одиниці.

Дещо раніше він у співпраці зі своєю ученицею Т. В. Ігнат'євою підготував і видав монографію про торговельно-економічні зв'язки Правобережної України в умовах інкорпорації та геополітики Російської імперії (кінець XVIII – 50-ті рр. XIX ст.). У праці, яка стала новим словом у досліджуваній проблематиці, глибоко висвітлено політичні зміни на європейському континенті та їх вплив на місце регіону в торгівлі Росії, урядова політика щодо залучення Правобережжя в систему торговельно-економічних зв'язків імперії, нарешті, експортно-імпорتنі операції, які протікали у правобережних губерніях. Автори встановили, що метрополія заморозила тут у найгіршій формі кріпосницьку систему, яка не кращим чином позначалася і на торговельно-економічній сфері. При цьому вони наголошують, що самодержавство вимушено перетворювало регіон у важливий осередок внутрішньої і зовнішньої торгівлі, що призвело до поліпшення доріг і трактів, удосконалення торговельної інфраструктури. Вказано і на отримані від держави преференції російськими купцями, які мали тарифні переваги перед місцевим торговельним людом, переважно єврейського походження. А запровадження високих тарифних ставок мита на імпорتنі товари робило їх менш доступними, зменшувало обсяги закупівель. Основною статтею правобережного імпорту був хліб. Мали місце транзитні перевезення. Завдяки розвитку зовнішньоторговельних зв'язків регіон втягувався у зносини з іншими українськими землями, зокрема й підавстрійськими.

Чимало зусиль вчений віддає роботі з аспірантами, докторантами, молодими викладачами, допомагає їм освоювати складні премудрості ремесла історика, вчить чітко і ясно формулювати свою думку, аргументувати її і в підсумку творити добротні наукові праці.

А. Г. Філінюк очолює редколегії двох збірників наукових праць, одне з яких є потужним фаховим виданням. Більше 80 разів входив до складу редакційних колегій різних збірників статей з історичних наук, багато працює над поліпшенням якості поданих молодими науковцями до друку матеріалів, у підсумку сприяє їх виходу у світ. Під його керівництвом функціонує заснована ним же авторитетна наукова школа “Україна кінця XVIII – початку XX ст.”. У ній займаються вчені, які вже захистили дисертації під керівництвом шефа, а також ті, що готують докторські і кандидатські дослідження або збираються вступати до аспірантури (як правило, студенти, які працюють від початку Анатолія Григоровича не один рік і здобули призові місця на всеукраїнських олімпіадах з історії та наукових молодіжних конкурсах).

Попри величезну завантаженість поточною роботою, вчений знаходить час для роботи на курсах підвищення кваліфікації учителів, керівництва стажуванням викладачів технікумів, коледжів й університетів, а також консультування переможців обласних олімпіад з історії, які збираються поборотися зі своїми однолітками з інших регіонів на всеукраїнському рівні.

На кафедрі історії України завжди уважний до проблем усіх працівників, ініціює кроки на підтримку колег. Всі, з ким він працював на попередніх посадах, завжди тепло відгукуються про його лідерські якості, професійність, щирість, доброзичливість, не забувають вітати з державними і особистими святами, знаходити можливість для телефонного і живого спілкування. Після захисту докторської дисертації він отримав багато сотень сердечних поздоровлень, як в трудовому колективі, місті, області, так із різних регіонів. Такий рідкісний авторитет свідчить про те, що ідеалом скромного, інтелектуального і надзвичайно людяного завідуючого завжди було і залишається постійне служіння людям, науково-освітнім справам, українській державі.

Невтомна керівна, організаційна і викладацька праця А. Г. Філінюка високо оцінена українською державою. Верховна Рада України нагородила його своєю Почесною грамотою за заслуги перед українським народом. Президент України присвоїв йому почесне звання “Заслужений діяч науки і техніки України”. Рішенням колегії Міністерства освіти і науки йому вручено нагрудний знак “Відмінник освіти України” (двічі), а також кілька разів - “Почесну грамоту Міністерства освіти і науки України”. Президія всеукраїнського товариства “Знання” вшанувала Анатолія Григоровича золотою

медаллю за активну роботу з поширення у місті над Смотричем знань з різних галузей науки. А Президія Національної спілки краєзнавців України відзначила здобутки вченого в галузі наукового історичного краєзнавства присвоєнням йому звання “Почесний краєзнавець України”.

Загальні збори Академії наук вищої освіти України у грудні 2015 р. обрали А. Г. Філінюка дійсним членом цього потужного наукового об'єднання, а згодом його Президія нагородила молодого академіка однією із найбільш авторитетних своїх відзнак – медаллю славетного вітчизняного історика Івана Крип'кевича – за вагомий внесок у розвиток сучасної української історичної науки.

Хмельницька обласна державна адміністрація, обласна і Кам'янець-Подільська міська ради вшанували вченого своїми почесними грамотами. А очільник міста удостоїв його своєї високої відзнаки “За заслуги перед міською громадою”. Рідний університет також високо оцінив одного із своїх найкращих працівників нагрудними знаками – “За вагомий внесок в розвиток освіти і науки в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка” і “Ветеран праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка”, низкою інших відзнак, представив до високої державної нагороди. Колеги-історики до 60-річчя А. Г. Філінюка видали спеціальний випуск “Вісника Кам'янець-Подільського національного університету. Історичні науки”, а з наступного року йому довірили керувати редколегією цього самобутнього фахового наукового збірника. А Хмельницька обласна громадська організація архівістів та дослідників Поділля “Поклик віків” наприкінці 2015 р. присудила Анатолію Григоровичу наукову премію імені П.В. Клименка в галузі архівознавства, історії та джерелознавства

Як добре знаний в Україні історик, педагог, інтелектуал, гуманіст і патріот, сильна, цілеспрямована, високо організована, потужна в організаційному, науково-освітньому, громадському і людському вимірі особистість, він продовжує творити нові наукові ідеї, задуми, проекти, дбає про високий якісний рівень майбутніх кадрів істориків, душею і серцем вболіває за Україну, її теперішній і завтрашній день, черпає із своєї любові до рідного краю непохитну віру в кращі прийдешні часи, як для науки, вищої школи, так і всього суспільства. Про його життєвий і творчий шлях гарно і детально розповідають півсотні праць біографічного характеру, підготовлені й опубліковані його друзями,

товаришами, колегами до різних подій. Однак узагальнений у них матеріал не встигає за потужною ходою вченого. То ж потреба ґрунтовної, синтетичної, дослідницької праці про ювіляра очевидна.

З 65-літтям від дня народження та 40-річчям науково-педагогічної діяльності, шановний Анатолію Григоровичу! Усі працівники кафедри історії України, історичного факультету, студентство, весь колектив університету, науково-педагогічна громадськість нашого краю вітають Вас з цими поважними та серйозними подіями, щиро зичать Вам подальшої щасливої життєвої і професійної долі, міцного-преміцного здоров'я, блискучої реалізації нових вражаючих науково-освітніх проектів, ще потужнішого поступу очолюваної Вами кафедри, щоденних успіхів у боротьбі за торжество ідеалів добра і процвітання України, посилення свого надійного становища у плеяді відомих українських вчених-істориків, нового заслуженого визнання за нинішні і майбутні трудові звитяги! Многая, многая, многая літа!!!

О. М. Завальнюк,

*доктор історичних наук, професор,
професор кафедри історії України*

ПЛЕЧЕ НАДІЙНОГО ДРУГА ПРОФЕСОРА АНАТОЛІЯ ФІЛІНЮКА

Важливою умовою у розбудові незалежної молоді Української держави є наявність особистостей високого інтелекту, які володіють сучасними знаннями, досвідом, постійно аналізують динаміку вітчизняних та світових подій як в соціальному, так і в економічному напрямках, здатні випереджати і прогнозувати розвиток, акумулювати можливості і сили, підпорядковані колективи на найважливіших ділянках для досягнення мети. Існує відомий вислів: "Історію творять особистості". Він містить у собі велику долю істини. Бо ж історія – це не що інше, як біографія, це – біографія предків, колективів, особистостей. Досвід свідчить, що навіть, якщо всі необхідні історичні умови наявні, велику роль відіграють особисті якості керівника: його кваліфікація, світогляд, масштаб мислення, вміння працювати з людьми і вести їх за собою, воля, розум, цілеспрямованість. Особливо почесне місце серед славетної когорти особистостей, що своєю невтомною, титанічною працею, яскравим розумом, організаторським талантом внесли неоцінний внесок у розвиток науки, освіти і культури в Україні і

зробили нашу країну ще більш відомою у світовому співтоваристві належить відомому українському історику, автору багатьох монографічних узагальнень і підручників, людині з енциклопедичним характером знань, високого благородства душі і серця, визначному організатору вищої освіти, гуманісту, педагогу-новатору, громадсько-політичному діячу, заслуженому діячу науки і техніки України, доктору історичних наук, професору, завідувачу кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Анатолію Григоровичу Філінюку.

Його життєва доля є цілковитим підтвердженням слів одного з найславетніших вчених світу – шведського біолога Карла Ліннея, який підкреслював, що походить із простої родини, і писав: “З маленької хатинки може вийти велика людина”. Народився майбутній професор 15 травня 1953 року в селі Шекеринці Ізяславського району на Хмельниччині в сім'ї, яка слугувала взірцем для всієї округи. З цього мальовничого куточка української землі, від порога батьківської хати, від стежки, що вела до рідної школи починає своє сходження А. Г. Філінюк у великий світ. Роки навчання в школі є завжди важливим періодом становлення молодого людини. Неулюблених предметів не було. Але особливо вабила історія. Завжди допомагав батькам по господарству. Вже підлітком косив, молотив, орав, тобто міг виконувати будь-яку сільську роботу. Старшокласником усі літні канікули працював у колгоспі. В сімейному архіві зберігаються кілька похвальних грамот керівництва сільгоспідприємства за ударну працю на колгоспних ланах. Трудове загартування стало важливою опорою в подальшому житті.

За роки навчання на історичному факультеті Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка А. Г. Філінюк проявив себе як надзвичайно працьовитий, дисциплінований і здібний студент. В його заліковій книжці за результатами здачі екзаменів були виставленні тільки відмінні оцінки. Вже з першого курсу був активним членом студентського наукового товариства. У співавторстві з викладачами опублікував ряд наукових праць. Людина з незаперечними лідерськими якостями і відповідальністю за доручену справу, ерудована, енергійна, товариська, комунікабельна, з розвиненим почуттям гумору не могла не звернути до себе увагу декана історичного факультету, а згодом ректора університету А. О. Копилова. Після закінчення навчання його обирають

на відповідальну посаду секретаря комітету комсомолу рідного вищого навчального закладу.

Після прибуття на роботу в Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка у 1979 році відбулося моє перше знайомство з А. Г. Філінюком. Це були збори трудового колективу перед початком нового навчального року. За трибуну вийшов молодий, енергійний, з козацькою поставою і мелодійною дикцією чоловік. Говорив небагато, але змістовно, чітко. Згодом наші життєві шляхи ще неодноразово перетиналися. Були і спільні сторінки творчої праці. Можу засвідчити, що в деякі скрутні моменти життя звертався і за допомогою і за порадами до свого колеги. І він допомагав! Це людина і слова, і справи. Тепер ми мешкаємо в різних містах, але я завжди відчуваю, що він ніби живе поруч зі мною. Навіть коротка телефонна розмова з цією чесною, привітною, завжди відвертою людиною, серце якої запрограмоване на добро, як А. Г. Філінюк, облагороджує душу, поліпшує настрій, налаштовує на добрі справи.

Завдяки наполегливій праці і цілеспрямованості з плином часу А. Г. Філінюк добився значних успіхів у своєму житті. Але на всіх етапах життєвого шляху завжди залишається Людиною. Займаючи в університеті керівні посади (проректора з наукової роботи, завідувача кафедри), залишається мудрою і доброю людиною, до якої можна зайти не тільки з службовим інтересом, але і з звичайним особистим, життєвим, буденним. Може бути, Анатолій Григорович не зможе вирішити його, але він обов'язково вислухає, постарается допомогти порадами і справою. Підкупає його щирість і самі добрі почуття.

Навіть побіжний аналіз праці професора А. Г. Філінюка на відповідальних посадах засвідчує, що відзначається позитивна динаміка якісних і кількісних показників розвитку всіх основних напрямків діяльності університету. Саме в значній мірі завдяки його титанічній діяльності за короткий проміжок часу вищий навчальний заклад пройшов шлях від педагогічного інституту до всіма загальноновизнаного в нашій країні і за кордоном Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Професору А. Г. Філінюку притаманне глибоке знання справи, висока культура в роботі, вміння масштабно мислити. Як визначного науковця, праці якого високо цінують в наукових колах країни, його систематично запрошують виступати офіційним опонентом спеціалізовані вчені ради для захисту дисертацій, а також з проханням здійснити рецензії наукових досліджень. Всі

аспіранти і здобувачі вченого вчасно і успішно захищають дисертаційні дослідження. Тісні творчі контакти професор А. Г. Філінюк підтримує з такими відомими в країні вченими і громадсько-політичними діячами як Л. Гриневич, В. Смолій, В. Литвин, Б. Патон, В. Кремень, А. Парубій, І. Геращенко, О. Шинкарук, Б. Олексієнко, В. Даниленко, С. Кульчицький, О. Реєнт, Р. Сілін, М. Семенюк, С. Мельник, І. Шоробура, Є. Свіргунець, О. Лукашук, Ю. Блажевич, В. Адамський, С. Єсюнін, М. Загородний, О. Корнійчук, О. Симчишин, В. Байдич, О. Погорілець, П. Слободянюк.

Незважаючи на великі наукові здобутки, чисельні нагороди професор А. Г. Філінюк залишається взірцем скромності для своїх підлеглих. Високий професіоналізм, наукове сумління і принциповість, чітка громадянська позиція, вимогливість у поєднанні з щирістю і доброзичливістю притягують до Анатолія Григоровича як його колег, так і студентів та аспірантів. Професор А. Г. Філінюк усім своїм єством, усією душею відданий Україні. Це трибун, державотворець, борець, громадянин, людина, яка не може миритися з неправдою та несправедливістю. Від цього йому не завжди легко і комфортно в житті, він зазнає багато душевних страждань. Але інакше жити він не може. Анатолій Григорович не став дуже багатим матеріально, але духовно, творчо, науково він є надзвичайно багатою людиною. З подивом спостерігає він за тим, як чимало людей (а серед них висококваліфіковані спеціалісти), які могли б своїми знаннями, досвідом прислужитися народу витрачають багато енергії, часу і матеріальних коштів, щоб зайняти певну посаду в органах влади, бути обраним депутатом ради хоча б будь-якого рівня. На думку Анатолія Григоровича нормальним, мислячим людям у владі робити нічого – це поле інтриг, підніжок, грошей і понтів. Туди рвуться нереалізовані, зажаті і жадібні наполеончики. У більшості з них уявлення про правильну, моральну світобудову відсутнє. Виграє той, хто обманює, хитрощами або насильством, підступом досягає своєї мети. Такий підхід до облаштування свого життя викликає у нього категоричне несприйняття, з такими людьми він не хоче мати ніяких спільних справ.

Багатогранна наукова, педагогічна, громадська і організаторська діяльність професора А. Г. Філінюка органічно поєднується з духовним багатством його душі. У Анатолія Григоровича надійний тил, що сприяє повному розкриттю фізичного здоров'я і морального стану. Вірним і надійним супутником впродовж кількох десятиріч є дружина Любов Феодосіївна. Вони одружилися в 1978 році і ось вже понад 40 років

живуть у повній гармонії, в мирі і злагоді. З плином літ, в бурхливому житейському морі, за суєтою суєт вони не розгубили своїх почуттів. З кожним прожитим днем стають ще ніжнішими і романтичнішими. Любов Феодосіївна дуже мила і розумна, привітна і завжди гостинна жінка. Достойними і шанованими в суспільстві, добрими і щирими людьми, вихованими на принципах християнської моралі, виховало подружжя Філінюків своїх дітей. Доньки Валентина і Юлія перейняли від батьків їх найкращі людські якості, а головне – жадібність не до багатства, а до знань, творчої праці, здатність зрозуміти ближнього і готовність прийти йому на допомогу. Батьки прищепили їм почуття гідності, віру в людину, щедрість, доброзичливість, принциповість. Праця – творець людини, її вихователь. Ці мудрі слова батьків доньки завжди звіряють зі своїми життєвими орієнтирами.

Вже протягом багатьох років дружби з колегою, можу цілковито засвідчити, що в житті Анатолій Григорович є надзвичайно простою, щирою, з великим і добрим серцем, чесною й благородною людиною. Йому притаманні природний талант керівника, виняткова працездатність, висока суспільна активність, вимогливість у поєднанні з доброзичливістю і сердечністю у спілкуванні з людьми. В кожному із своїх працівників він знаходить те краще, що, без сумніву, є в кожній людині. Тільки його потрібно побачити і розвинути. Анатолій Григорович – організатор високого рівня, тонкий психолог, особистість, яка своїми рішеннями, вчинками, способом життя, ставленням до людей стверджує свій високий авторитет. Винятково доброзичливе ставлення до людей створило довкола нього атмосферу глибокої шани. Оптимізм, розуміння проблем сьогодення, прогресивне мислення, невтомна результативна праця є головними рисами життя цього славного сина України.

Займаючи, в певні періоди свого життя, високі державні посади А. Г. Філінюк володів великою владою. Але він ніколи не зловживав нею, завжди ставив державні й громадські справи вище особистих. Обравши ще в ранній юності своїм життєвим компасом совість, він твердо й непохитно, не дивлячись на будь-які обставини, не звертає з цієї дороги вже кілька десятиріч. У таких людей, як професор А. Г. Філінюк життєвий принцип: якщо штурмувати, то лише вершини, якщо ставити завдання, то лише реальні і неодмінно домагатися їх виконання, вміти повноцінно жити й завжди залишатися людиною. Кожний день він проводить серед своїх колег, студентів, аспірантів і здобувачів. Все

свідоме життя Анатолій Григорович робить все залежне від нього, щоб достойно прислужитися українському народу, розвитку освіти і науки. Він збагатив науку важливими і цінними відкриттями, став видатним вченим, авторитетним дослідником, активним громадсько-політичним діячем, мудрим педагогом, патріотом рідної землі. Він уособлює собою кращі риси українського народу, заслуживши загальне визнання наукової громадськості як подвижник науки і організатор вищої школи. Таким вченим як доктор історичних наук, професор А. Г. Філінюк, по праву могла б пишатися кожна країна. Нехай радість і тепло, щастя й добро завжди буде з ним, його рідними і близькими.

Життя завжди велике і бурхливе, творче і всеперемагаюче. Нестримне воно в квітучу весну і щедре літо, в золоту осінь і білу зиму, в молодому віці, коли легко крокувати по землі, а в мріях ще дуже широкі крила, і в літні роки, коли сивина вже посріблила скроні. В ці погожі травневі дні 2018 року, коли мій надійний друг професор А. Г. Філінюк досяг поважного 65-річного віку, хочеться побажати цій простій і скромній, благородній в своїх чистих помислах і справах людині міцного здоров'я і нових творчих успіхів в усіх сферах діяльності.

О. П. Григоренко,

*доктор історичних наук, професор,
м. Хмельницький*

ЩИРА ЛЮДИНА ІЗ ПОЛУМ'ЯНИМ СЕРЦЕМ ПАТРІОТА

Життєвий шлях кожного історика супроводжується успіхами і тернистими стежками, творчим пошуком, науковими дискусіями, гордістю за своїх колег, радістю за своїх учнів. Серед когорти відомих вчених України, які своїми творчими здобутками збагатили її наукову скарбницю, особистість завідувача кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктора історичних наук, професора Анатолія Григоровича Філінюка, який 15 травня 2018 р. відзначатиме свій 65-річний ювілей.

Постать ювіляра є досить багатогранна. Насамперед, він є активним діячем краєзнавчого руху на Хмельниччині, автором декілька сотень наукових праць і навчальних посібників. Трудовий стаж А. Г. Філінюка у краєзнавстві складає майже 30 років. Одні з перших публікацій на краєзнавчу тематику з'явилися у 1991-1992 рр. і являли

собою програми-методичні рекомендації з вивчення історії рідного краю та народознавства. У 1993 р. краєзнавець свої напрацювання у царині методики краєзнавчої роботи виклав у статті “Методологічні і методичні підходи історико-краєзнавчої роботи в школах і позашкільних установах освіти”. У перші роки державної незалежності з’явилися розвідки, присвячені вивченню різних аспектів історичного минулого Ізяслава, Хмельницького, Дунаївців, Вінківців. У 1993 р. вчений вперше узагальнив доробок науковців краю у вивчення Голодомору 1932-1933 рр. Предметом дослідження стали також участь шепетівчан у боротьбі з німецько-фашистськими загарбниками, події, пов’язані з Пилявецькою битвою 1648 р. З 1997 р. Анатолій Григорович розпочав досліджувати політику царизму щодо інкорпорації Правобережної України до складу Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XIX ст., після чого щорічно вчений публікував низку статей з цієї проблематики. Це уподобання згодом переросте у тему докторської дисертації. Тоді ж зацікавився історією свого рідного навчального закладу. У 1998 р. у першому томі наукового збірника “Освіта, наука і культура на Поділлі” вмістили ґрунтовну статтю А. Г. Філінюка і Е. М. Мельника, у якій автори вперше комплексно показали історію Кам’янець-Подільського інституту народної освіти, який є одним із попередників (функціонував у 1920-ті рр.) нинішнього національного університету імені Івана Огієнка. Працюючи над темою докторської дисертації “Студентство педагогічних навчальних закладів радянської України в умовах формування тоталітарної системи (20-30-ті рр. XX ст.)”, почерпнув для себе чимало цікавих фактів. У 2002 р. ці ж історики в окремій публікації дослідили діяльність історико-філологічної секції Наукового товариства Кам’янець-Подільського державного українського університету. У 2003 р. А. Г. Філінюк став автором (співавтором) трьох розділів колективної монографії “Кам’янець-Подільський державний університет: минуле і сьогодення”, зокрема, тих, які стосуються історії інституту народної освіти (1921-1930 рр.), педагогічного інституту (1948-1997 рр.), педагогічного університету (1997-2003 рр.). Низку публікацій Анатолій Григорович присвятив ректору педінституту І. С. Зеленюку, науковій і міжнародній діяльності університету, рідній кафедрі історії України. У декількох статтях вчений розповів про німецько-фашистський окупаційний режим на Кам’яниччині, депортації напередодні великого терору на теренах сучасної Хмельниччини (1934-1936 рр.) тощо. Подією у науковому житті університету став вихід у світ

у 2017 р. монографії “Рекрутська повинність у Правобережній Україні в 1794–1874 роках: суспільно-політичний, соціально-становий і демографічний аспекти: сучасний дискурс” (співавтор – доцент С. А. Сидорук).

Серед здобутків А. Г. Філінюка – членство в редколегіях низки краєзнавчих збірників і матеріалів конференцій різного рівня (“Рідний край очима допитливих” (1993 р.), “Духовні витоки Поділля” (з 1994 р.), “Велика Волинь: минуле і сучасне” (1994 р.), IX-XV Подільських історико-краєзнавчих конференцій, “Полонному – 1000 років” (1995 р.), “Пилявецька битва 1648 року в історії України” (1995 р.), “Кам’янецьчина в контексті історії Поділля” (1997 р.), “Освіта, наука і культура на Поділлі” (з 1998 р.). “Історичне краєзнавство в системі освіти України” (2002 р.), “Краєзнавець Хмельниччини” (з 2010 р.) та багато інших)).

Завдячую долі, що довелося бути студентом А. Г. Філінюка. Лекції з української культури Анатолій Григорович проводив у 206-й аудиторії. Чомусь найбільше запам’яталося заняття, присвячене трипільській культурі, яке було наповнене живим, яскравим матеріалом. Власне й інші заняття були цікавими та змістовними. Викладач особливу увагу звертав на висвітлення вітчизняної культури в контексті світової і європейської культури, розкриття взаємозв’язків культурних процесів і подій в Україні та світу, характеристиці окремих видатних культурно-освітніх діячів України, намагаючись уникнути однобокою трактовки їх діяльності та ролі історії.

Підкупало і те, що тодішній проректор, незважаючи на свою високу посаду, був доступним для студентів і простим у спілкуванні. Прошло декілька років. У 1998 р. мене призвали до лав Збройних сил України. У січні наступного року мені надали відпустку. Добираючись до рідної домівки, у потягу зустрів А. Г. Філінюка, що стало для мене величезною приємною несподіванкою. Майже до опівночі ми душевно спілкувалися: я розповів про армійські будні, Анатолій Григорович повідав про свою службу на флоті, поділився деякими секретами. Тоді я вперше дізнався, що він мав офіцерське звання і служив на посаді заступника командира батальйону. Згадали історичний факультет, студентське життя, викладачів.

Пізніше, у 2001 р. вступив до аспірантури, після чого тісніше почав співпрацювати з Анатолієм Григоровичем, якого називаю “науковим хрещеним батьком” (“хрещеною мамою” – Любов Іванівну Дмитрецьку). Неодноразово звертався до проректора за консультаціями і допомогою у

вирішенні різних питань, пов'язаних з виконанням апірантської програми. Тоді для мене відкрилися нові якості А. Г. Філінюка – вміння пожартувати, підбадьорити і підтримати.

Приємно, що з 2002 р. ми спільно з Анатолієм Григоровичем працювали в одній команді ректора професора О. М. Завальнюка. То були незабутні роки, одні з найкращих і, одночасно, найнасиченішими різними подіями роки...

Анатолій Григорович Філінюк є мужньою і патріотичною людиною. Пригадую події Помаранчевої революції, коли він, у зв'язку з хворобою ректора, 26 листопада 2014 р. зумів провести засідання вченої ради, на якій емоції виплескували через край. Вдалося примирити сторони і прийняти виважене і єдино правильне рішення, підтримавши учасників всеукраїнського політичного страйку. Вважаю, що це дійсно мужнє рішення, оскільки не відомо було, хто переможе у непростій боротьбі... Прошло майже 10 років. У 20-х числах листопада 2013 р. у Києві розпочалися протести проти призупинення процесу підготовки до підписання угоди про асоціацію між Україною і Євросоюзом, що поклало початок "Євромайдану". Тодішній завідувач кафедри історії України А. Г. Філінюк одним з перших в університеті не побоявся відкрито підтримати євромайданівців. З ним були солідарні і всі кафедри, у тому числі і автор цих рядків. На засіданні кафедри, з ініціативи завідувача, наприкінці січня 2014 р., коли у Києві пролилася перша кров безневинних людей, ми хвилиною мовчання вшанували пам'ять Героїв "Небесної сотні" ...

Віншуючи Вас, дорогий Анатоліє Григоровичу, із чудовим ювілеєм, бажаю міцного здоров'я, душевної рівноваги, родинного затишку, щирої вдячності і поваги від усіх тих, хто Вас знає і любить. Зичу добра і злагоди, а також нових сил у здійсненні творчих планів і життєвих задумів. Нехай щедра українська земля дарує Вам натхнення для творчості, а Ваша невтомна праця проростає паростками правди і мудрості на славу нашої любої України!

О. Б. Комарніцький,

голова Кам'янець-Подільської міської організації Національної спілки

краєзнавців України,

доктор історичних наук, доцент

кафедри історії України

ВЧИТЕЛЬ ВЧИТЕЛІВ

Доктор історичних наук, професор, завідувач кафедру історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Філінюк Анатолій Григорович не лише автор понад 350 наукових праць, монографічних досліджень з історії України, сподвижник своєї справи, але й високошанований вчитель вчителів. У вересні 1986 р. за сприяння Анатолія Григоровича було створено кафедру суспільних наук в Обласному інституті удосконалення вчителів (сьогодні це Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти), яку ювіляр і очолив. Він проводив активну перебудову роботи з кадрами як в організаційно-методичному, так і в науково-методичному аспектах. Сьогодні інститут – це сучасний вищий навчальний заклад, який є центром освітніх змін. Анатолій Григорович продовжує співпрацювати із заснованою ним кафедрою (теперішня назва – кафедра теорії та методик суспільно-гуманітарних дисциплін). У 2017 р. Філінюк Анатолій Григорович виступив одним із фундаторів проведення на базі Хмельницького ОІППО I Міжнародної науково-практичної конференції: “Сатанів: вагоме минуле, динамічне сьогодення, впевнене майбутнє”, на якій було обговорено коло питань, пов’язаних зі становленням і розвитком старовинного Сатанова. Анатолій Григорович запропонував визнати за доцільне створити електронну базу даних репресованих у Сатанові з систематичним поповненням на інтернет-сайті електронних копій архівних документів, спогадів, світлин тощо; звернутися з пропозицією до керівництва Сатанівської ОТГ організувати вшанування пам’яті жертв політичних репресій радянського періоду встановленням на території селища Пам’ятного знаку (у формі хреста). У 2017 р. Анатолій Григорович допоміг в організації панельної дискусії “Насилля комуністичного та нацистського режимів в Україні. XX ст.”, що проходила в Хмельницькому ОІППО за участі провідних українських та зарубіжних учених.

Вшановуючи професора Анатолія Григоровича з його Ювілеєм, бажаємо доброго здоров’я, кріпості сил, бадьорості духу і снаги надалі працювати так само натхненно! Нехай кожен новий день у Вашому житті буде особливим і неповторним, а кожна прожита мить, осяяна світлом щастя, радості, творчості!

*Л. Й. Пулатова,
кандидат філологічних наук,*

*завідувач кафедри теорії та методик
суспільно-гуманітарних дисциплін
Хмельницького ОІППО*

С. В. Маркова,
*доктор історичних наук,
доцент, почесний професор МКА*

III. ОСНОВНІ НАУКОВІ ПРАЦІ А. Г. ФІЛІНЮКА

Монографії, книги, брошури, навчальні посібники, методичні рекомендації

1979

1. Комсомол Поділля в боротьбі за здійснення плану соціалістичної індустрії і колективізації сільського господарства / В. Г. Кулаєв, А. Г. Філінюк. – Хмельницький : Знання, 1979. – 32 с.

1991

2. Історія України і рідного краю. Орієнтовна програма курсу на допомогу пропагандистам по суспільно-політичній підготовці педагогічних кадрів : метод. рек. / А. Г. Філінюк, Б. О. Малинич. – Хмельницький : Хмельн. обл. ін-т удоск. вч., 1991. – 21 с.
3. Проблеми соціально-політичної історії України : метод. рек. (примірна програма для системи суспільно-політичної підготовки педагогічних кадрів) / А. Г. Філінюк. – Хмельницький : Хмельн. обл. ін-т удоск. вч., 1991. – 30 с.
4. Формування духовності та культури учителя в умовах демократизації і гуманізації освіти : метод. рек. / А. Г. Філінюк, Т. В. Рачок. – Хмельницький : Хмельн. обл. ін-т удоск. вч., 1991. – 12 с.

1992

5. Народознавство : метод. рек. (примірна програма для навчальних закладів освіти Хмельницької області) / А. Г. Філінюк, К. Г. Войчишена, Г. П. Іванеску [та ін.]. – Хмельницький : Хмельн. обл. ін-т удоск. вч., 1992. – 35 с.

1993

6. Плоскирів – Проскурів – Хмельницький : фактографічний зб. / Ю. І. Блажевич, С. Л. Карван, А. Г. Філінюк. – Хмельницький : Поділля, 1993. – 80 с.
7. Українська і зарубіжна культура в структурі системи ступеневої підготовки та орієнтовна робоча навчальна програма. II освітньо-кваліфікаційний рівень “бакалавр” : метод. рек. / А. Г. Філінюк, В. М. Ільїнський. – Хмельницький, 1993. – 42 с.

1994

8. Формування історичного мислення в учнів при вивченні історії України : метод. поради вчителям / А. Г. Філінюк, О. І. Журко, В. М. Сорокатиї [та ін.]. – Хмельницький : Хмельн. обл. ін-т удоск. вч., 1994. – 58 с.

1995

9. Українська національно-демократична революція. Відновлення державності українського народу : навч. посіб. для студ. і вч. загальноосв. шк. та профтехуч. / А. Г. Філінюк, О. М. Завальнюк, Е. М. Мельник. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-т, наук.-вид. від., 1995. – 64 с.

1997

10. До питання про основні аспекти управління та менеджменту. На допомогу діловій людині / М. І. Каньоса, А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський, 1997. – 40 с.

1998

11. Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет / А. Копилов, В. Гнатюк, А. Філінюк [та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 1998. – 32 с.

2001

12. Українська національно-демократична революція. Відновлення державності українського народу : навч. посіб. / О. М. Завальнюк, А. Г. Філінюк, Е. М. Мельник. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-т, 2001. – 64 с.

2003

13. Кам'янець-Подільський державний університет : минуле і сьогодні / О. М. Завальнюк, А. О. Копилов, А. Г. Філінюк та ін. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2003. – 408 с.

2004

14. За покликом серця : нарис життя й науково-краєзнавчої діяльності В. С. Прокопчука / В. М. Заторжинська, А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2004. – 292 с. : іл.

2006

15. З піснею крізь роки / за ред. А. Г. Філінюка. - Кам'янець-Подільський : Мошак М. І., 2006. - 328 с. : іл.
16. Торговельно-економічні зв'язки Правобережної України в умовах інкорпорації та геополітики Російської імперії (кінець XVIII – 50-ті роки XIX століття) : монографія / А. Г. Філінюк, Т. В. Ігнат'єва. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, РВВ, 2006. – 316 с. : іл.

2007

17. Історія України. Кінець XVIII – перша половина XIX століття : навч. посіб. для студ. іст. ф-тів вищ. навч. закл. / А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2007. – 296 с.
18. Наукова робота студента : метод. рек. для студ. і магістрантів усіх спеціальностей і форм навчання / А. Г. Філінюк, А. М. Трембіцький. – Кам'янець-Подільський : К-ПДПУ, РВВ, 2007. – 75 с.
19. Правові основи вищої школи : навч. посіб. / А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2007. – 300 с.

2008

20. Життя, віддане справі: трудова, громадська та науково-педагогічна діяльність Івана Степановича Зеленюка: історичний нарис : наук. вид. / А. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 332 с. : іл.
21. Історія України : навч.-метод. комплекс для студ. іст. ф-тів / А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т, РВВ, 2008. – 119 с.

2009

22. Історія України першої половини XIX століття : метод. рек. до семінарських занять і самостійної роботи студентів іст. ф-ту спец. "Історія" / А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2009. – 50 с.
23. Нацистський окупаційний режим на Хмельниччині. 1941–1944 : документи і матеріали / [упоряд.: М. П. Вавринчук, О. М. Завальнюк, А. Г. Філінюк та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2009. – 576 с.

2010

24. Історія української культури : навч. програма для студ. вищ. навч. закл. усіх спеціальностей і форм навчання / уклад. А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2010. – 44 с.
25. Історія української культури : навч.-метод. комплекс для студ. ф-ту військової підготовки / А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2010. – 86 с.
26. Правобережна Україна наприкінці XVIII – на початку XIX століття: тенденції розвитку і соціальні трансформації : монографія / А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – 728 с.
27. Теорія та методологія історії : навч. посіб. / А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2010. – 124 с.

2011

28. Історія України : метод. рек. / А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2011. – 81 с.
29. Правові основи вищої школи : навч. посіб. / А. Г. Філінюк, В. І. Адамовський. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – 236 с. –(Електронна версія).
30. У пошуках нової якості історичної освіти та історичної правди до 20-річчя створення кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – 68 с.

2012

31. Правові основи вищої школи : навч. посіб. – Вид. 2-ге, переробл. і допов. / А. Г. Філінюк, В. І. Адамовський. – Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2012. – 344 с.

2013

32. Правобережна Україна наприкінці XVIII – на початку XIX століття: інкорпорація до складу Російської імперії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / А. Г. Філінюк ; Ін-т історії України НАН України. – Київ, 2013. – 40 с.

33. Правові основи вищої школи : навч. посіб. / А. Г. Філінюк, В. І. Адамовський. – Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2013. – 344 с.

2014

34. Методика наукових досліджень з історії : навч.-метод. комплекс / А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2014. – 132 с.

2015

35. За покликом серця : до 75-ліття від дня народження і 30-річчя науково-педагогічної діяльності професора кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка В. І. Якубовського / [упоряд., авт. вступ. ст. А. Г. Філінюк ; відп. за вип. О. М. Завальнюк]. – Кам'янець-Подільський : Друк. "Рута", 2015. – 106 с.

2016

36. Організація наукової діяльності : навч.-метод. посіб. для докторів філософії з спеціальності 032 – Історія та археологія із навчальної дисципліни / А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – 64 с.
37. Професор І. В. Рибак : біобібліогр. покажч. / А. Г. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Друк. "Рута", 2016. – 80 с.
38. У пошуках історичної правди. До 65-річчя від дня народження і 40-річчя науково-педагогічної діяльності доктора історичних наук, професора, академіка О. М. Завальнюка / [уклад.: В. С. Степанков, А. Г. Філінюк, О. Б. Комарніцький]. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2016. – 464 с.

2017

39. Рекрутська повинність у Правобережній Україні в 1794–1874 рр.: суспільно-політичний, соціально-становий і демографічний аспекти: сучасний дискурс : монографія / А. Г. Філінюк, С. А. Сидорук. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2017. – 416 с.

Статті в журналах і збірниках наукових праць

1985

40. З досвіду партійного керівництва соціальним розвитком трудових колективів Хмельниччини / А. Г. Філінюк // Тези доп. VI Подільської іст.-краєзн. конф. – Кам'янець-Подільський, 1985. – С. 11–12.
41. Осуществление ленинского принципа единства политической и хозяйственной работы в условиях совершенствования развитого социализма (некоторые вопросы методологии и историографии) / Л. Ф. Гайдуков, А. Г. Филинук, О. С. Белявская // Науч. труды по истории КПСС : респ. межведомств. науч. сб. – Киев : Высш. шк., 1985. – Вып. 136. – С. 9–16.
42. Парторганізації України в боротьбі за здійснення ленінського принципу єдності політичної і господарської роботи (1976–1980 рр.) / А. Г. Філінюк, О. С. Білявська // Вісн. Київ. ун-ту. Актуальні питання історії КПРС. – Київ : Вища шк., 1985. – Вип. 18. – С. 38–113.
43. По календарю двенадцатой пятилетки / Й. Я. Рысич, А. Г. Филинук // Социалистическое соревнование. – 1985. – № 5. – С. 71–72.

1987

44. Изменения в установе КПСС – дальнейшее развитие ленинского учения о членстве в партии / Я. С. Курко, И. И. Тимошенко, А. Г. Филинук // Вопросы общественных наук : респ. межд. науч. сб. – Киев : Высш. шк., 1987. – Вып. 70. – С. 112–116.

1988

45. Партійне керівництво активізацією шефської допомоги робітничого класу колгоспному селянству Хмельницької області на сучасному етапі / А. Г. Філінюк // Розвиток соціальної сфери суспільства в умовах удосконалення соціалізму : тези доп. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський, 1988. – С. 16–18.

1989

46. Розвиток суспільства і перебудови освіти та виховання / А. Г. Філінюк // Теорія і практика розвинутого соціалізму : метод. рек. для пропагандистів політ. шкіл (другий рік навчання). – Хмельницький, 1989. – С. 24–29.

1990

47. Вклад раціоналізаторів і винахідників промисловості Хмельниччини в ресурсозбереження в роки XI п'ятирічки / А. Г. Філінюк, В. В. Ямполь // VIII Подільська іст.-краєзн. конф. : тези доп. (секція історії радянського періоду). – Кам'янець-Подільський, 1990. – С. 61–65.

1991

48. Інтернаціональні економічні зв'язки Хмельниччини в 60–80 роки / А. Г. Філінюк // П'ята Всеукр. наук. конф. з іст. краєзнавства : тези доп. і повідомл. – Кам'янець-Подільський, 1991. – С. 671–678.
49. Соціально-економічний розвиток м. Хмельницького у 70–80 роки / А. Г. Філінюк // Тези наук.-теорет. конф. – Хмельницький, 1991. – С. 48–50.

1992

50. Вивчення і пропаганда етнографії фольклору Поділля у школах Хмельниччини / А. Г. Філінюк // Проблеми етнографії, фольклору і соціальної географії Поділля : наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 1992. – С. 20–22.
51. Впровадження народознавства у навчальних закладах – важливий напрямок духовного відродження Поділля / А. Г. Філінюк // Культура України і слов'янський світ : наук.-практ. конф. : тези доп. і повідомл. – Київ, 1992. – Ч. 2. – С. 100–111.

1993

52. Голодомор 1932–1933 років на Хмельниччині у дослідженні останнього часу / А. Г. Філінюк // Голодомор 1932–1933 років на Хмельниччині: причини, наслідки, уроки : матер. респ. наук.-практ. конф. – Хмельницький, 1993. – С. 11–15.
53. До питання про нове наукове дослідження історії Ізяслава / А. Г. Філінюк // Велика Волинь: минуле й сучасне : тези міжн. краєзн. конф. – Житомир, 1993. – С. 90–91.
54. Духовне відродження Віньковець / А. Г. Філінюк // Віньковеччина: історія та сучасність : тези наук.-практ. конф. до 500-річчя Віньковець. – Віньківці, 1993. – С. 50–51.
55. Заклади освіти і культури як центри формування культури і духовності націй / А. Г. Філінюк // Проблеми розвитку культури

- Хмельниччини в нових суспільних умовах : тези доп. та повідомл. наук.-метод. конф. – Хмельницький, 1993. – С. 30–32.
56. Міжнародні аспекти в минулому і сучасному міста Хмельницького / А. Г. Філінюк // Культура Поділля: історія і сучасність : матер. Другої наук. конф., присвяч. 500-річчю м. Хмельницького. – Хмельницький : Поділля, 1993. – С. 27–29.
57. Нові доробки у вивченні історичного минулого м. Ізяслава / А. Г. Філінюк // Острог на порозі 900-річчя : тези доп. IV Острозької іст.-краєзн. конф. – Острог, 1993. – С. 39–41.
58. Соціально-економічний розвиток Хмельницького (1950–1990 рр.) / А. Г. Філінюк // Плоскирів-Проскурів-Хмельницький : фактограф. зб. – Хмельницький : Поділля, 1993. – С. 54–64.
59. Сучасна суспільно-політична освіта – ядро творчого потенціалу вчителя / А. Г. Філінюк // Неперервна педагогічна освіта, її проблеми та перспективи : тези доп. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 207–209.
60. Школи XIX – початку XX ст. в Дунаївцях / А. Г. Філінюк // Дунаївці: їх роль і місце в історії Поділля : тези доп. і республ. наук. конф. – Дунаївці, 1993. – С. 109–111.

1994

61. Виховний і культурний центр Хмельницького державного технологічного університету Поділля / А. Г. Філінюк, О. П. Григоренко // Духовні витоки Поділля: творці історії краю : матер. міжн. наук.-практ. конф. – Хмельницький, 1994. – Ч. 1. – С. 241–244.
62. Волинські митці XIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Велика Волинь: минуле і сучасне : матер. міжнар. наук.-краєзн. конф. у м. Ізяславі. – Хмельницький : Поділля, 1994. – С. 360–364.
63. З досвіду спільної роботи установ освіти і культури Хмельниччини по піднесенню духовності школярів і молоді / А. Г. Філінюк // Проблеми розвитку культури Хмельниччини в нових суспільних умовах (за підсумками 1993 р.) : тези доп. і повідомл. наук.-практ. конф. – Хмельницький, 1994. – С. 29–32.
64. Закріплення молоді в селах Подільської Волині / А. Г. Філінюк, О. П. Григоренко // Велика Волинь: минуле і сучасне : матер. міжн. наук.-краєзн. конф. у м. Ізяславі. – Хмельницький, 1994. – С. 185–189.

65. Культура і мистецтво України ХХ століття в особах подолян / А. Г. Філінюк // Духовні витоки Поділля: творці історії краю : матер. міжн. наук.-практ. конф. – Хмельницький, 1994. – Ч. 1. – С. 238–241.
66. Наукова історико-краєзнавча конференція “Культура Поділля: історія і сучасність” в м. Хмельницькому / А. Г. Філінюк, О. І. Журко / Укр. іст. журн. – 1994. – № 2–3. – С. 155–156.

1995

67. Історія Волині: Поділля в працях професора І. С. Винокура // Поділля і Волинь у контексті історії українського національного відродження : наук. зб. / Л. В. Баженов, А. Г. Філінюк. – Хмельницький, 1995. – С. 303–307.
68. Міжнаціональні економічні зв'язки трудових колективів Полонного у 70–80 роках / А. Г. Філінюк // Полонному – 1000 років : матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський, 1995. – С. 85–86.
69. Наукове краєзнавство в культурі та освіті / А. Г. Філінюк // Збереження та відтворення культурної спадщини народу в умовах нової соціальної реальності : тези доп. і повідомл. наук.-практ. конф. – Київ, 1995. – С. 93–96.
70. Участь шепетівчан у боротьбі з німецько-фашистськими загарбниками (1941–1945 рр.) / А. Г. Філінюк // Матеріали ІХ Подільської іст.-краєзн. конф., присвяч. 50-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні. – Кам'янець-Подільський, 1995. – С. 22–24.
71. Фактори перемоги Богдана Хмельницького у битві під Пилявою / А. Г. Філінюк // Пилявецька битва 1648 року в історії України : матер. наук.-практ. конф., присвяч. 400-річчю від дня народження Богдана Хмельницького, 22–24 верес. 1995 року. – Стара Синява, 1995. – С. 19–23.

1996

72. Сторінки в літописі мужності / А. Г. Філінюк // Книга Пам'яті України. Історико-меморіальне багатотомне видання. Хмельницька область : в 10 т. – Хмельницький : Поділля, 1996. – Т. 9. – С. 344–350.

1997

73. Деякі питання про політику царизму щодо інкорпорації Поділля до Російської імперії наприкінці XVIII – початку XIX ст. / А. Г. Філінюк, Г. В. Бондарчук // Кам'янецьчина в контексті історії Поділля : наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 1997. – Т. 1. – С. 93–95.
74. До питання про історичне минуле і перспективи розвитку сільського господарства і сіл Хмельниччини / О. П. Григоренко, А. Г. Філінюк // Дивокрай : наук.-краєзн. альм. – 1997. – С. 86–89.
75. Історична школа професора Л. А. Коваленка / А. Г. Філінюк // Academia на пошану професора Л. А. Коваленка (до 90-річчя від дня народження). – Кам'янець-Подільський, 1997. – Ч. 1: Історичні дослідження. – С. 33–36.
76. Правобережна Україна наприкінці XVIII – на початку XIX ст. (деякі питання історіографії та методології) / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, 1997. – Т. 1 (3). – С. 61–74.
77. Про деякі аспекти розширення природно-заповідного фонду Хмельниччини / А. Г. Філінюк, В. А. Філінюк // Хмельниччина: роки становлення та поступу (1937–1997) : матер. всеукр. наук. іст.-краєзн. конф., 26 верес. 1997 р. – Хмельницький, 1997. – С. 403–406.
78. Соціальні самопочуття сільської молоді Старокостянтинівщини / А. Г. Філінюк, О. П. Григоренко // Старокостянтинів і край в просторі часу : матер. всеукр. наук. іст.-краєзн. конф. “Велика Волинь”, присвяч. 470-річчю від дня народження князя К. В. Острозького, 29–30 черв. 1997 р. – Хмельницький; Старокостянтинів, 1997. – С. 177–179.
79. Становище селян Поділля на рубежі XVIII – XIX століття / А. Г. Філінюк // Кам'янецьчина у контексті історії Поділля : наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 1997. – Т. 1. – С. 81–85.
80. Українська культура XVIII – початку XIX століття у працях І. І. Огієнка / А. Г. Філінюк // Духовна і науково-педагогічна діяльність І. Огієнка (1882–1972) в контексті українського національного відродження : наук. доп. Другої всеукр. наук.-теорет. конф., 18–19 лют. 1997 року (до 115-річчя від дня народження). – Кам'янець-Подільський, 1997. – С. 108–113.
81. Фабрично-заводське виробництво міста Дунаєвець наприкінці XVII – XIX ст. / А. Г. Філінюк // Дунаєвеччина очима дослідників,

учасників і свідків історичних подій : матер. наук. конф. – Київ : Рідний край, 1997. – С. 50–52.

1998

82. До питання про національно-культурне відродження у Правобережній Україні наприкінці XVIII – в першій третині XIX століття / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, РВВ. – 1998. – Т. 2 (4). – С. 273–279.
83. Кам'янець-Подільський інститут народної освіти: розвиток, досягнення та втрати (1921–1930 рр.) / А. Г. Філінюк, Е. М. Мельник // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 1998. – Т. 1. – С. 28–40.
84. Освіта Поділля на рубежі XVIII – XIX ст. / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 1998. – Т. 1. – С. 70–79.
85. Східне Волино-Подільське порубіжжя на зламі XVIII – XIX ст. / А. Г. Філінюк // Поділля і Південно-Східна Волинь в роки Визвольної війни середини XVIII ст. : матер. всеукр. іст.-краєзн. наук.-практ. конф., 19 верес. 1998 року. – Стара Синява : Поділля, 1998. – С. 181–185.

1999

86. Боротьба поляків за впливи у Поділлі в 1793–1830 роках / А. Г. Філінюк // Поляки на Хмельниччині: погляд крізь віки : зб. наук. пр. (за матер. міжнар. наук. конф. (23–24 черв. 1999 р.). – Хмельницький : Поділля, 1999. – С. 151–153.
87. Всеукраїнська наукова конференція “Шевченко і Поділля” / А. Г. Філінюк, Г. Й. Насмінчук // Слово і час. – 1999. – № 9. – С. 92–93.
88. Деякі аспекти інкорпораційної політики російського царизму у Поділлі наприкінці XVIII – на початку XIX ст. / А. Г. Філінюк // Наукові записки з української історії : зб. наук. ст. – Переяслав-Хмельницький, 1999. – Вип. 7. – С. 96–104.
89. Національна культура відродження у Правобережній Україні наприкінці XVIII століття і Тарас Шевченко / А. Г. Філінюк // Шевченко і Поділля : зб. наук. пр. (за матер. Другої всеукр. наук. конф.). – Кам'янець-Подільський, 1999. – С. 208–215.
90. Російська колонізаційна політика у Правобережній Україні на рубежі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Історія України.

Маловідомі імена, події, факти : зб. ст. – Київ : Рідний край. – Вип. 9. – 1999. – С. 43–57.

2000

91. Культурно-національне відродження у Правобережній Україні та російська інкорпораційна політика (кінець XVIII – перша половина XIX ст.) / А. Г. Філінюк // Тарас Шевченко і українська культура XXI століття : наук. зб. за матер. Всеукр. наук. симпозіуму. – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 218–222.
92. Правобережна Україна у зовнішньоекономічних зв'язках Росії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. / А. Г. Філінюк, Т. В. Ігнат'єва // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, РВВ, 2000. – Т. 4 (6). – С. 144–151.
93. Формування поштового зв'язку у Правобережній Україні на рубежі XVIII – XIX ст. / А. Г. Філінюк // Матеріали X-ої Подільської іст.-краєзн. конф. – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 255–261.

2001

94. Воєнно-політичне забезпечення інкорпораційної політики царизму в Правобережній Україні на межі XVIII – XIX ст. / А. Г. Філінюк // Вісник. Історія. – Київ : ВПЦ “Київський ун-т”, 2001. – Вип. 56. – С. 43–48.
95. До питання про формування поштового зв'язку в Правобережній Україні на рубежі XVIII – XIX ст. / А. Г. Філінюк // Матеріали IV Буковинської міжнар. іст.-краєзн. конф., присвяч. 125-річчю заснування нац. ун-ту ім. Юрія Федьковича, 5 жовт. 2000 р. – Чернівці : Золоті литаври, 2001. – С. 42–46.
96. Зміни в політико-правовому статусі та управлінні міст і містечок Правобережної України наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. / А. Г. Філінюк, О. Л. Кузема // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2001. – Т. 5 (7). – С. 221–229.
97. Науково-дослідна робота – важливий засіб виховання майбутніх фахівців / А. Г. Філінюк // Виховна робота у вищих навчальних закладах: симбіоз нового і традиційного : зб. наук. пр. (за матер. Всеукр. наук.-практ. конф.). – Кам'янець-Подільський, 2001. – С. 228–233.

98. Особливості національно-культурного життя Правобережної України наприкінці XVIII – у першій половині XIX століття / А. Г. Філінюк // Міжнаціональні відносини в контексті українського державотворення: історія та сучасність : міжнар. наук. “Круглий стіл” у дні проведення в Хмельн. обл. Міжнар. фестивалю нац. культур: укр., рос., пол., вірм., євр., лит., тур., 15 верес. 2001 р., м. Кам’янець-Подільський : наук. зб. – Кам’янець-Подільський, 2001. – С. 144–148.
99. Політичне становище українського населення Правобережжя на зламі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Міжнародний науковий конгрес “Українська історична наука на порозі XXI століття” : доп. та повідомл., 16–18 трав. 2000 р., м. Чернівці. – Чернівці : Рута. – 2001. – Т. 1. – С. 165–169.
100. Проблема інкорпорації Правобережної України до складу Російської імперії на межі XVIII – XIX століть у сучасній літературі / А. Г. Філінюк // Наук. пр. іст. ф-ту Кам’янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Історичні науки. – Т. 7 (9): Українська історіографія на рубежі століть : матер. Міжн. наук. конф., 25–26 жовт. 2001 р. – Кам’янець-Подільський : Оіум, 2001. – С. 269–277.
101. Родзівіловський митний округ у торгівлі Російської імперії в середині XIX століття / А. Г. Філінюк, Т. В. Ігнат’єва // Поділля у контексті української історії: матер. Всеукр. наук. конф., 29–30 листоп. 2001 р. – Вінниця : Вінниц. держ. пед. ун-т, 2001. – С. 128–134.
102. Суспільно-політичне становище селян Правобережної України на межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Етнічна історія народів Європи : зб. наук. пр. – Київ : ВПЦ “Київський ун-т”, 2001. – Вип. 10. – С. 51–55.
103. Українсько-російські етнополітичні відносини у Правобережній Україні на рубежі XVIII – XIX ст. / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам’янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Історичні науки. – Кам’янець-Подільський : Оіум, 2001. – Т. 6 (8). – С. 129–139.

2002

104. Вивчення історії Поділля кінця XVIII – початку XIX століття в контексті історичного краєзнавства / А. Г. Філінюк // Історичне краєзнавство в системі освіти України: здобутки, проблеми, перспективи : наук. зб. – Кам’янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2002. – С. 116–124.

105. Деякі питання політики царизму щодо інкорпорації Поділля до Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XIX ст. / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2002. – Т. 8 (10). – С. 230–237.
106. Діяльність історико-філологічної секції наукового Товариства Кам'янець-Подільського державного українського університету (1919–1920 рр.) / А. Г. Філінюк, Е. М. Мельник // Вісник. Історія. – Київ : ВПЦ “Київський ун-т”, 2002. – Вип. 63–64. – С. 59–60.
107. Духовно-релігійне життя Поділля на межі XVIII – XIX ст. / А. Г. Філінюк // Зб. навч.-метод. матер. і наук. ст. іст. ф-ту. – Луцьк : Ред.-вид. від. ВДУ, 2002. – Вип. 7. – С. 59–66.
108. Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет / А. Г. Філінюк // Презентуємо вищі навчальні заклади III–VI рівня акредитації : Візитка, верес. 2002 р. – Київ, 2002. – С. 37.
109. Станова політика російського самодержавства у Правобережній Україні на рубежі XVIII – XIX ст. : до постановки проблеми / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., присвяч. 85-й річн. Укр. нац.-демократ. революції, 15–16 квіт. 2002 р. : у 2 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2002. – Т. 1. – С. 70–73.

2003

110. Баженов Лев Васильович / М. Ю. Костриця, А. Г. Філінюк // Енциклопедія сучасної України. – Київ : Наук. думка, 2003. – Т. 2. – С. 76–77.
111. Берека Віктор Євгенович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2003. – Т. 1. – С. 725–730.
112. Блажевич Юрій Іванович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2003. – Т. 1. – С. 714–718.
113. Вишневський Іван Михайлович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2003. – Т. 1. – С. 664–676.
114. Волошина Ніла Йосипівна / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2003. – Т. 1. – С. 677–680.

115. До питання про політичний статус Правобережної України в складі Російської імперії на межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., присвяч. 85-й річн. від дня створення ун-ту : вип. 2, у 2 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ-вид. від., 2003. – Т. 1. – С. 46–49.
116. До питання про співробітництво вітчизняних університетів / А. Г. Філінюк // Класичні університети – центр освіти, науки і культури регіонів: традиції та сучасність : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 груд., 2003). – Дніпропетровськ : Арт-прес, 2003. – С. 195–198.
117. Економіка Кам'янець-Подільського адміністративного району: стан та перспективи / А. Г. Філінюк, М. І. Каньоса, О. І. Євдокименко // Вісн. Хмельниц. ін-ту регіонального упр. та права : зб. наук. пр. Спецвип. 2: За матер. Всеукр. наук.-практ. конф. “Актуальні проблеми державної регіональної політики в умовах проведення адміністративної реформи в Україні”. – Хмельницький, 2003. – С. 253–257.
118. Зеленюк Іван Степанович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2003. – Т. 1. – С. 141–156.
119. Коваленко Леонід Антонович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2003. – Т. 1. – С. 168–169.
120. На пути совершенствования международного сотрудничества (Каменец-Подольский государственный университет) / А. Г. Филинук, О. М. Завальнюк, В. А. Савчук // Университет и общество. Сотрудничество университетов в XXI веке : сб. тез. Второй междунар. конф. ун-тов (МГУ им. М. В. Ломоносова, 27–28 нояб. 2003 г.). – Москва : МГУ, 2003. – С. 340–342.
121. Наукова діяльність Кам'янець-Подільського державного університету на межі XX – XXI століття / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2003. – Т. 3. – С. 35–62.
122. Наукова діяльність Кам'янець-Подільського державного університету на межі XX – XXI століття / А. Г. Філінюк // Матеріали V конгресу Міжнародної асоціації українців. Історія : зб. наук. пр. – Чернівці : Рута, 2003. – Ч. 1. – С. 343–349.

123. Нотатки з II Міжнародного наукового конгресу українських істориків "Українська історична наука на сучасному етапі розвитку" / А. Г. Філінюк // Краєзнавство. – 2003. – № 1–4. – С. 185–189.
124. Пам'ятаймо поіменно / А. Г. Філінюк // Книга скорботи України : іст.-мемор. вид. Хмельницька область : в 4 т. – Хмельницький : Поділля, 2003. – Т. 1. – С. 523–530.
125. Політика російського царизму щодо інкорпорації Правобережної України на межі XVIII – XIX століть: питання політичного статусу / А. Г. Філінюк // Краєзнавство. – 2003. – № 1–4. – С. 158–162.
126. Постать М. Д. Леонтовича в контексті національно-культурного відродження на межі XIX – XX ст. / А. Г. Філінюк // Матеріали до українського мистецтвознавства. Микола Леонтович і сучасна освіта та культура (до 65-річчя від дня народження) : наук. зб. – Кам'янець-Подільський : Медобори, 2003. – Вип. 4. – С. 80–82.
127. Предборська Ірина Іванівна / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2003. – Т. 1. – С. 689–697.
128. Розвиток фермерських господарств України на сучасному етапі: історико-аналітичний аспект / А. Г. Філінюк, М. І. Каньоса // Фермерські господарства на Поділлі: історична ретроспектива і сучасний стан : зб. наук. пр. за матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (22–23 квіт. 2003 р.) – Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2003. – С. 148–155.
129. Станова політика російського самодержавства у Правобережній Україні на рубежі XVIII – XIX ст. / А. Г. Філінюк // Матеріали V конгресу Міжнародної асоціації українців. Історія : зб. наук. ст. – Чернівці : Рута, 2003. – Ч. 1. – С. 343–349.
130. Федорчук Елеонора Іванівна / А. Г. Філінюк / Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2003. – Т. 1. – С. 509–512.

2004

131. В. М. Шайнога – авторитетний педагог і організатор освітянської галузі Хмельниччини / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2004. – Т. 4. – С. 360–368.
132. Визначний освітньо-науковий центр Південно-Західного регіону України / А. Г. Філінюк // Історія України та всесвітня історія в школі. – 2004. – № 1-2. – С. 4–12.
133. Зовнішня політика Росії наприкінці XVIII – на початку XIX століття та її вплив на геополітичне положення Правобережної України / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2004. – Т. 13. – С. 62-73.
134. Кам'янець-Подільський на рубежі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських культурних зв'язків: історія і сучасність : наук. зб. за матер. Першої міжнар. наук.-практ. конф., 16–18 трав. 2003 р. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2004. – С. 54–58.
135. Комплексні дослідження лабораторії етнології / Н. Д. Коваленко, Т. І. Колотило, А. Г. Філінюк [та ін.] // Матеріали XI Подільської іст.-краєзн. конф. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2004. – С. 546–561.
136. Лідер за покликанням і визнанням / А. Г. Філінюк // Хмельниччина. Дивокрай. – 2004. – № 1-2. – С. 83–86.
137. На пути совершенствования международного сотрудничества / А. Г. Филинюк, О. М. Завальнюк // Университеты и общество. Сотрудничество университетов в XXI веке : сб. тез. Второй междунар. конф. ун-тов (МГУ им. М. В. Ломоносова, 27–28 нояб. 2003 г.). – Москва : МГУ, 2004. – С. 533–535.
138. Німецько-фашистський окупаційний режим на Кам'янеччині та його наслідки (1941–1944 роки) / А. Г. Філінюк // Матеріали XI Подільської іст.-краєзн. конф. / редкол.: О. М. Завальнюк, Л. В. Баженов, І. С. Винокур [та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2004. – С. 83–96.
139. Поділля і Південно-Східна Волинь у праці О. В. Майорова “Галицко-Волынская Русь” / О. М. Завальнюк, М. Б. Петров, А. Г. Філінюк // Літописний Губин в контексті історії Болохівської землі XII – XIII ст. – Хмельницький : Мельник А. А., 2004. – С. 59–64.

140. Поділля кінця XVIII – XIX ст. у працях Ю. Сіцинського / А. Г. Філінюк // Юхим Сіцинський в історії та культурі Поділля : наук. зб. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф., 28–29 листоп. 2002 р. – Кам'янець-Подільський, 2004. – С. 43–49.
141. Поділля кінця XVIII – XIX ст. у працях Ю. Сіцинського / А. Г. Філінюк // Юхим Сіцинський в історії та культурі Поділля : наук. зб. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф., 28–29 листоп. 2002 р. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець.-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2004. – С. 43–49.
142. Політико-адміністративні аспекти інкорпораційної політики російського царизму в Правобережній Україні на межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Історія України. Маловідомі імена, події, факти : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2004. – Вип. 25.– С. 102–111.
143. Рекрутська повинність у Правобережній Україні на межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., присвяч. 60-річчю визволення України від німецько-фашистських загарбників : вип. 3, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2004. – Т. 2. – С. 7–21.
144. Свіжий номер “Українського історика” / А. Г. Філінюк, Л. В. Баженов // Хмельниччина. Дивокрай. – 2004. – № 12. – С. 65.
145. Формування історичного мислення у студентів історичних факультетів університетів / О. М. Завальнюк, М. Б. Петров, А. Г. Філінюк // Актуальні проблеми трансформації соціогуманітарної освіти : зб. наук. пр. за підсумками Всеукр. наук. практ. конф. (4–5 груд. 2003 р.). – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т; інформ.-вид. від., 2004. – С. 112–117.
146. Формуємо інтелектуальний потенціал України / А. Г. Філінюк // Вища школа України. – 2004. – № 4. – С. 52–54.

2005

147. Атаманчук Петро Сергійович / А. Г. Суровий, А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2005. – Т. 2. – С. 10–24.
148. Вавринчук Микола Прокопович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2005. – Т. 2. – С. 752–756.

149. Вишневська (Петрова) Надія Григорівна / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2005. – Т. 2. – С. 889–893.
150. Дарманський Микола Миколайович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2005. – Т. 2. – С. 740–751.
151. До історії встановлення пам'ятника Тарасові Шевченку у Вашингтоні / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Філологічні науки. – Кам'янець-Подільський, Оіум, 2005. – Вип. 9: За матер. Міжнар. конф., присвяч. 190-й річн. з дня народж. Т. Г. Шевченка (17–19 трав. 2004 р.). – С. 271–282.
152. Жук Онисим Михайлович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2005. – Т. 2. – С. 134–145.
153. Зовнішня політика Росії наприкінці XVIII – на початку XIX ст. та її вплив на геополітичне положення Правобережної України / А. Г. Філінюк // Історія в серед. і вищ. навч. закл. України. – 2005. – № 8. – С. 7–10.
154. Кам'янець-Подільський у науковій спадщині В. Січинського / А. Г. Філінюк // Володимир Січинський – історик, мистецтвознавець, архітектор, педагог України і української діаспори (До 40-ї річниці видатного українського вченого) : зб. наук. пр. за підсумками Міжнар. наук. симп. – Кам'янець-Подільський, 2005. – С. 43–47.
155. Кам'янець-Подільський XVIII – у першій третині XIX століття: становлення губернського центру Російської імперії / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських зв'язків : зб. наук. пр. за підсумками Другої міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 трав. 2005 р. – Кам'янець-Подільський, 2005. – С. 34–40.
156. Кучерук Олексій Степанович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2005. – Т. 2. – С. 266–275.
157. Мушинка Микола Іванович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2005. – Т. 2. – С. 682–690.
158. Революційні події 1905–1907 років в Україні в оцінках професора О. Реєнта (За матеріалами монографії “Україна в імперську добу

- (XIX – поч. XX ст.”) / П. П. Брицький, А. Г. Філінюк // Історія України. Маловідомі імена, події, факти : зб. ст. – Київ ; Хмельницький, 2005. – Вип. 32. – С. 45–51.
159. Роженко Микола Маркович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2005. – Т. 2. – С. 793–805.
160. Формування та функціонування органів прокурорського нагляду в Правобережній Україні у першій половині XIX століття / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : наук. зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., присвяч. 60-річчю Перемоги над фашистською Німеччиною, 6–7 квіт. 2005 р. : вип. 4, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2005. – Т. 1. – С. 43–47.
161. Чижевський Борис Григорович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2005. – Т. 2. – С. 757–765.
162. Чопик Ярослав Михайлович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2005. – Т. 2. – С. 580–584.

2006

163. Вдивляючись у перспективу / А. Г. Філінюк // З любов'ю до України, з повагою до людей: до 30-річчя науково-педагогічної діяльності професора О. М. Завальнюка. – Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2006. – С. 195–209.
164. Гендерний підхід як важлива умова введення змін в організацію навчально-виховного процесу у вищих закладах / Л. М. Карамушка, О. І. Боднарчук, А. Г. Філінюк // Психологічні основи ефективної діяльності організації в умовах соціально-економічних змін : тези IV наук.-практ. конф. з організаційної та економічної психології (23–24 лист. 2006 р., м. Київ). – Київ : Наук. світ, 2006. – С. 63–64.
165. Дарманський Микола Миколайович / А. Г. Філінюк // Історія Хмельницької гуманіторно-педагогічної академії в особах. – Хмельницький : Мельник А. А., 2006. – С. 89–99.
166. Другий міжнародний конгрес українських істориків у Кам'янець-Подільському / Л. В. Баженов, А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2006. – Т. 8: Матеріали четвертого круглого столу “Культура, освіта

- і просвітницький рух на Поділлі у XVIII – на початку XXI ст.” – С. 360–370.
167. Невтомний дослідник і популяризатор історії та культури українського народу (до 70-річчя від дня народження академіка НАН України Миколи Мушинки) / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам’янець-Подільський : Оіум, 2006. – Т. 8: Матеріали четвертого круглого столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVIII – на початку XXI ст.” – С. 390–401.
168. Нова книга про Кам’янець-Подільський як головний центр розвитку історичної регіоналістики та краєзнавчого руху на Поділлі / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам’янець-Подільський : Оіум, 2006. – Т. 8: Матеріали четвертого круглого столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVIII – на початку XXI ст.” – С. 230–244.
169. Особливості розвитку культури міст і містечок Правобережної України наприкінці XVIII – в першій третині XIX століття / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам’янець-Подільський : Оіум, 2006. – Т. 7: Матеріали Третього круглого столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVIII – на початку XXI ст.” – С. 234–254.
170. Проскурів наприкінці XVIII – в першій половині XIX століття / А. Г. Філінюк // Місто Хмельницький в контексті історії України. Студії Кам’янець-Подільського центру дослідження історії Поділля. – Хмельницький ; Кам’янець-Подільський, 2006. – Т. 2. – С. 23–28.

2007

171. Брати Гогоцькі і національно-культурне відродження в Правобережній Україні / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам’янець-Подільський : Оіум, 2007. – Т. 10. – С. 22–27.
172. Валерій Степанович Степанков – авторитетний професор, видатний діяч вітчизняної історичної науки / А. Г. Філінюк // Наукова звитяга у щоденному вимірі. До 60-річчя від дня народження та 40-річчя науково-педагогічної діяльності доктора історичних наук, професора, академіка Валерія Степановича Степанкова / уклад. О. М. Завальнюк. – Кам’янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2007. – С. 197–201.

173. Геополітичне положення Поділля та його зміни на межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Матеріали XII Подільської іст.-краєзн. конф. : у 2 т. / [редкол.: О. М. Завальнюк, В. І. Войтенко, Л. В. Баженов (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2007. – Т. 1. – С. 253–258.
174. До питання про конфесійну політику самодержавства на Поділлі в умовах інкорпорації краю в систему Російської імперії на межі XVIII – XIX ст. / А. Г. Філінюк, Ю. І. Блажевич // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2007. – Т. 17: На пошану професора В. П. Газіна. – С. 160–179.
175. Інкорпорація Правобережної України Російською імперією на рубежі XVIII – XIX століть: адміністративно-територіальний аспект / А. Г. Філінюк // II Міжнародний науковий конгрес українських істориків “Українська історична наука на сучасному етапі розвитку” (17–18 верес. 2003 року, м. Кам'янець-Подільський) : доп. та повідомл. / Укр. іст. тов-во; Ін-т історії України НАН України; Кам'янець-Поділ. держ. ун-т; Світова наук. рада при Світовому Конгресі Українців ; ред.: Любомир Винар, Олександр Завальнюк. – Кам'янець-Подільський ; Київ ; Нью-Йорк ; Острогоз : Вид-во НаУОА, 2007. – С. 23–30.
176. Невтомна праця на користь Україні, історичній науці та історичному краєзнавству: штрихи до портрета Віктора Савчука / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2007. – Т. 9: Матеріали П'ятого круглого столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі”. – С. 419–429.
177. Професійний історик, наставник молоді, громадянин-патріот (до 60-річчя від дня народження і 40-річчя науково-педагогічної діяльності академіка В. С. Степанкова) / О. М. Завальнюк, А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2007. – Т. 10. – С. 408–425.
178. Яскравий слід видатного педагога і талановитого вченого : [про Л. А. Коваленка] / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2008. – Т. 9: Матеріали П'ятого круглого столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVIII – на початку ХХІ ст.” – С. 3–15.

2008

179. Вплив церковно-релігійного чинника на особливості виконання рекрутської повинності населення Поділля / А. Г. Філінюк, С. А. Сидорук // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2008. – Т. 12. – С. 238–252.
180. Етнорелігійні перетворення на Поділлі наприкінці XVIII – в перших десятиліттях XIX століття / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2008. – Т. 12. – С. 223–237.
181. З любов'ю до Поділля і захопленням до історичного краєзнавства: Ю. І. Блажевич / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2008. – Т. 11: Матеріали Сьомого круглого столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі”, присвяч. 90-річчю Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту. – С. 454–463.
182. Зміни в національно-культурній сфері Поділля на межі XVIII – XIX століть та їх особливості / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2008. – Т. 11: Матеріали Сьомого круглого столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі”, присвяч. 90-річчю Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту. – С. 180–190.
183. На службі національній культурі / А. Г. Філінюк // Михайлова С. Р. Натхненний Клію і Орфеєм: науково-мистецька діяльність Л. Я. Слободянюка. – Кам'янець-Подільський : Мошак М. І., 2008. – С. 22–38.
184. Наука в Кам'янець-Подільському національному університеті / А. Г. Філінюк, О. В. Кеба // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський : Оіум, 2008. – Т. 12. – С. 26–49.
185. Нестеренко Валерій Анатолійович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2008. – Т. 3. – С. 706–712.
186. Нова наукова розвідка про селянські партійні та громадські організації в Правобережній Україні на початку XX ст. / А. Г. Філінюк, Т. В. Ігнат'єва // Наук. записки Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2008. – Вип. 13. – С. 30–34.
187. Політика російського самодержавства щодо греко-католицької церкви в Правобережній Україні на межі XVIII – XIX століть /

- А. Г. Філінюк // Наук. часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія № 6. Історичні науки : зб. наук. пр. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 6. – С. 405–413.
188. Політико-адміністративні перетворення в Правобережній Україні наприкінці XVIII століття / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2008. – Вип. 1. – С. 211–220.
189. Регіональні особливості розвитку Правобережної України на межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Наук. записки Вінницького держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Історія : зб. наук. пр. – Вінниця, 2008. – Вип. 13. – С. 12–18.
190. Розмежування губерній Правобережної України в 1801–1806 роках / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2008. – Т. 18: На пошану академіка В. С. Степанкова. – С. 198–208.
191. Соціальні трансформації в Правобережній Україні на межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докт. і асп., присвяч. 90-річчю Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту, 12–13 берез. 2008 р. : вип. 7, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2008. – Т. 1. – С. 91–93.
192. Трагедія гітлерівського окупаційного режиму на Кам'янеччині / А. Г. Філінюк // Кам'янеччина: історія, розвиток, перспективи : наук. зб. – Кам'янець-Подільський : Мошак М. І., 2008. – С. 148–163.

2009

193. 70 років від дня народження Ніли Йосипівни Волошиної, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, почесного професора кафедри педагогіки і методики початкового навчання та дошкільного виховання університету / А. Г. Філінюк // Календар знаменних і пам'ятних дат Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту на 2010 рік. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Вип. 5. – С. 15–16.
194. Військові постой та пов'язані з ними повинності у Подільській губернії на межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Воєнна історія Поділля та Буковини : наук. зб. : матер. Всеукр. наук. військ.-іст. конф. (25–26 листоп. 2009 р., м. Кам'янець-Подільський). – Київ, 2009. – С. 101–106.
195. Військово-політичне забезпечення інкорпораційної політики самодержавства на Поділлі / А. Г. Філінюк // Вінниччина: минуле

- та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : матер. XXII наук. іст.-краєзн. конф. – Вінниця : О. Власюк, 2009. – С. 210–216.
196. Господарсько-економічне освоєння росіянами Правобережної України на межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2009. – Т. 19: На пошану академіка В. А. Смолія. – С. 274–284.
197. Документи і матеріали державних архівів Вінницької, Житомирської, Київської та Хмельницької областей як джерело вивчення соціальних трансформацій Правобережної України на межі XVIII – XIX ст. / А. Г. Філінюк // Наук. записки Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Історія : зб. наук. пр. – Вінниця, 2009. – Вип. 16. – С. 198–203.
198. Повинності, пов'язані з військовими постоями та їх вплив на господарський розвиток Правобережної України на межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2009. – Вип. 2. – С. 46–56.
199. Політичні та соціально-станові аспекти міжнаціональних відносин у Правобережній Україні на межі XVIII – XIX століття / А. Г. Філінюк // Буковинська міжнар. іст.-краєзн. конф., присвяч. 140-річчю заснування першого українського культурно-просвітницького товариства на Буковині “Руська бесіда”: тези, (27–28 листоп. 2009 р.), м. Чернівці. – Чернівці, 2009. – С. 118–121.

2010

200. Вагомий слід на ниві археології, історії та історичного краєзнавства / А. Г. Філінюк // Актуальні проблеми археології : тези доп. міжн. наук. конф. на пошану І. С. Винокура (23–25 верес. 2010 р., м. Кам'янець-Подільський). – Тернопіль : Астон, 2010. – С. 134–135.
201. Вагомий слід на ниві вищої освіти, археології та історичного краєзнавства / А. Г. Філінюк // Іон Винокур: подвижництво в освіті і науці. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – С. 134–142.
202. Внесок І. Могильницького та І. Снігурського в заснування та розвиток українських культурно-освітніх організацій у Перемишлі / А. Г. Філінюк, Л. М. Коваль // Гуманітарні студії: Україна-Польща : спільний українсько-польський зб. наук. пр. – Жешів ; Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 124–134.

203. До 80-річчя від дня народження академіка І. С. Винокура / А. Г. Філінюк, Л. В. Баженов, О. М. Завальнюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук. краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2010. – Вип. 1. – С. 8–10.
204. Зміни в регіональній і соціальній структурі церковного життя у Подільській губернії межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Матеріали XIII Подільської іст.-краєзн. конф., присвяч. 80-річчю від дня народж. І. С. Винокура / [редкол.: О. М. Завальнюк (голова), В. І. Войтенко (співголова), Л. В. Баженов (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2010. – С. 230–239.
205. Міжнаціональні відносини в Правобережній Україні на межі XVIII – XIX ст. у контексті політичних і соціально-станових чинників / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм., 2010. – Т. 20: На пошану професора І. В. Рибака. – С. 158–171.
206. Організаційно-структурні зміни в господарському розвитку Правобережної України в умовах становлення імперських суспільно-виробничих відносин (кінець XVIII – початок XIX століття) / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2010. – Вип. 3. – С. 220–228.
207. Особливості трансформації господарства Правобережної України на межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 10–11 берез. 2010 року : вип. 9, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2010. – Т. 1. – С. 83–85.
208. Поземельні відносини у містах та містечках Поділля наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. / А. Г. Філінюк, О. М. Кримська // Наук. вісн. “Межибіж” : матер. III наук.-краєзн. конф. “Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України”. – Хмельницький : Мельник А. А., 2010. – Ч. 1. – С. 192–199.
209. Потужний осередок вищої школи та історичної науки: кафедра історії України 20 років у поступі і трансформаціях університету / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2010. – Т. 20. – С. 3–29.

210. Развитие Правобережной Украины в составе Российской империи: региональный аспект (1793–1832) / А. Г. Филинюк // Труды Первого Всероссийского съезда историков-регионоведов : в 3 т. (Санкт-Петербург, 11–13 окт. 2007 г.). – СПб. : Президентская библиотека им. Б. Н. Ельцина, 2010. – Т. 1. – С. 402–412.
211. Розвиток освіти та освітніх закладів на Поділлі наприкінці XVIII – в першій половині XIX століть / А. Г. Філінюк, А. М. Боднар // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2010. – Т. 16. – С. 30–42.
212. Талановитий педагог і невтомний дослідник [Плахтій Петро Данилович] / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Природничі науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2010. – Вип. 2. – С. 489–514.
213. Флагман освітньої та наукової діяльності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (до 20-річчя створення кафедри історії України) / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, РВВ, 2010. – Вип. 3. – С. 6–25.
214. Шлях долає той, хто йде вперед / А. Г. Філінюк // Василь Малий – людина, педагог, вчений / уклад. О. Б. Комарніцький. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – С. 37–40.

2011

215. 100 років від народження Івана Степановича Зеленьюка / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2011. – Вип. 2. – С. 58–60.
216. Борису Михайловичу Кушніру – 90 / А. Г. Філінюк, Л. В. Баженов, О. М. Завальнюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2011. – Вип. 2. – С. 198–201.
217. Виявляючи високу зацікавленість у вивченні та осмисленні історичного шляху та духовності українців / А. Г. Філінюк // Віталій Нечитайло: особистість, вчений, гуморист / [уклад.: Т. В. Білецька, Г. Б. Вонсович, В. В. Кобильник та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – С. 29–30.
218. Литовські статuti в Подільській губернії у XI ст.: данина, традиції чи правові рудименти? / А. Г. Філінюк // Велике князівство Литовське в XIV – XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини у загальноєвропейському вимірі :

- Друга міжнар. наук. конф., присвяч. 75-річчю Інституту історії України НАН України : тези доп. (22–24 верес. 2011 р., м. Київ). – Київ ; Кам'янець-Подільський, 2011. – С. 65–67.
219. Матеріально-фінансове та етнонаціональне розшарування населення Правобережної України на зламі XVIII – XIX ст. / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Серія: Історія. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, РВВ, 2011. – Вип. 4. – С. 276–289.
220. Наукові форуми з історичної проблематики в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка / В. П. Газін, А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2011. – Т. 18: Матеріали круглого столу “Освіта, культура і просвітницький рух на Поділлі” (22 жовт. 2011 р.). – С. 511–525.
221. Науково-педагогічна, громадянська та державотворча діяльність В. В. Зеньківського на тлі національно-культурного відродження і державотворення в Україні (1909–1918 рр.) / А. Г. Філінюк // Філософська думка на Поділлі : зб. наук. пр., присвяч. 130-річчю з дня народж. В. В. Зеньківського / [редкол.: І. М. Предборська (наук. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2011. – С. 86–89.
222. Правобережна Україна в складі Російської імперії на межі XVIII – XIX століть: допомога чи інкорпорія? / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп. : вип. 10, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, РВВ, 2011. – Т. 1. – С. 105–107.
223. Професорові Івану Васильовичу Рибаку – 60 / Л. В. Баженов, О. М. Завальнюк, А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2011. – Вип. 2. – С. 206–207.
224. Самовідданий педагог, неперевершений методист і невтомний краєзнавець (до 90-ї річниці від дня народження Б. М. Кушніра) / А. Г. Філінюк // Талановитий педагог, відомий методист і провідний краєзнавець : матер. круглого столу до 90-річчя від дня народження Б. М. Кушніра (24 трав. 2011 р., м. Кам'янець-Подільський) / [редкол.: О. М. Завальнюк (голова), А. Г. Філінюк,

- Л. В. Баженов та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – С. 32–41.
225. Соціально-демографічні процеси у Правобережній Україні на межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм., 2011. – Т. 21: На пошану професора О. М. Завальнюка. – С. 241–256.
226. У шерензі передових професорів, учених, краєзнавців / А. Г. Філінюк // Завальнюк О. М. Лідер наукової школи (до 65-річчя від дня народження і 40-річчя науково-педагогічної діяльності професора Л. В. Баженова / О. М. Завальнюк, В. С. Прокопчук. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – С. 60–64.

2012

227. “Подільські печатки кінця XVIII – середини XIX ст.” (за матеріалами сфрагістичної колекції Музею Шереметьєвих) / А. Б. Задорожнюк, О. С. Шереметьєв, А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, РВВ, 2012. – Вип. 2. – С. 162–163.
228. II Міжнародна наукова конференція “Україна і Велике князівство Литовське в XIV – XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини у загальноєвропейському вимірі” / А. Г. Філінюк, В. В. Газін // Укр. іст. журн. – 2012. – № 1. – С. 226–229.
229. Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка / А. Г. Філінюк // Енциклопедія сучасної України / [редкол.: І. М. Дзюба (голов. ред.) та ін.]. – Київ, 2012. – Т. 12. – С. 573.
230. Кеба Олександр Володимирович / А. Г. Філінюк // Енциклопедія сучасної України / [редкол.: І. М. Дзюба (голов. ред.) та ін.]. – Київ, 2012. – Т. 12. – С. 138–139.
231. Поміщицькі помістя Правобережної України як чинник протидії інкорпораційній політиці самодержавства на межі XVIII – XIX століть / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп. : вип. 11, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, РВВ, 2012. – Т. 1. – С. 90–92.
232. Правобережна Україна на межі XVIII – XIX ст. в документах і матеріалах Національного архівного фонду України / А. Г. Філінюк // Сучасні засоби збереження документів та нові методологічні підходи до наукових досліджень і застосування документів

Національного архівного фонду України : наук. зб. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 20–21 верес. 2012 р. (Присвячується 71-й річниці утворення Хмельницької області та 90-річчю Державного архіву Хмельницької області). – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2012. – С. 109–117.

233. Торговельно-економічні відносини Правобережної України і Бесарабії в першій половині ХІХ ст. / А. Г. Філінюк, Т. В. Ігнат'єва // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2012. – Вип. 5: На пошану професора М. Б. Петрова. – С. 111–121.

2013

234. 65 років від дня народження Ярослава Михайловича Чопика, кандидата філологічних наук, доцента кафедри української мови університету / А. Г. Філінюк // Календар знамених і пам'ятних дат Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту на 2013 рік. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – Вип. 8. – С. 69–72.
235. До питання про зміну статусу власності міст і містечок Летичівського повіту на межі ХVІІІ – ХІХ століть / А. Г. Філінюк // Меджибіж в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства (Науковий вісник “Меджибіж”–1'2013). – Хмельницький : Мельник А. А., 2013. – Ч. 1. – С. 369–379.
236. Еволюція законодавчої та нормативно-правової бази в Правобережній Україні на зламі ХVІІІ – ХІХ ст. / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 5–6 берез 2013 р. : вип. 12, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – Т. 1. – С. 67–68.
237. З любов'ю до Поділля і захопленням до історичного краєзнавства (Юрію Івановичу Блажевичу – 65) / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. / [редкол.: Л. В. Баженов (голов. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – Вип. 4. – С. 137–140.
238. Кадровий потенціал і наукова діяльність як чинники інституційних трансформацій Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / А. Г. Філінюк // Вища освіта на Поділлі : матер. наук.-практ. конф. – Кам'янець-

- Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – С. 83–90.
239. Конфесійно-етнічні трансформації та посилення позицій православної церкви на Поділлі (кінець XVIII – 50-ті рр. XIX ст.) / А. Г. Філінюк // Вінничина: минуле та сьогодення : краєзнавчі дослідження : матер. XXV Всеукр. іст.-краєзн. конф. (11–12 жовт. 2013 р.). – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2013. – С. 245–251.
240. Литовські статuti в Подільській губернії у першій половині XIX ст.: данина традиції чи правові рудименти? / А. Філінюк, А. Задорожнюк // *Ukraina Lithuanica : Studies on History of the Grand Duchy of Lithuania*. – Київ : Institute of History, of Ukraine, NAS of Ukraine, 2013. – V. II. – С. 177–192.
241. Нові явища в господарському розвитку Правобережної України на зламі XVIII – XIX ст. / А. Г. Філінюк // *Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки*. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2013. – Т. 23: На пошану професора С. А. Копилова. – С. 311–324.
242. Правобережжя і Лівобережжя України наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.: історичні паралелі та регіональні особливості / А. Г. Філінюк // *Науковий діалог “Схід – Захід” : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Кам'янець-Подільський, 10 лип. 2013 р.) : у 4 ч.* – Кам'янець-Подільський ; Дніпропетровськ : Інновація, 2013. – Ч. 2. – С. 66–69.
243. Православна церква в етнорелігійних трансформаціях у Правобережній Україні наприкінці XVIII – першій половині XIX ст. / А. Г. Філінюк // *Християнство в історичній долі України (до 1025-річниці хрещення України-Руси) : тези доп. наук.-практ. конф.* – Кам'янець-Подільський, 2013. – С. 61–68.
244. Приклад плідної праці, оптимізму та здорового духу (До 75-ліття доцента кафедри історії України Сурового Анатолія Феодосійовича) / А. Г. Філінюк // *Все життя на ниві освіти і науки / [редкол.: О. М. Завальнюк (голова) та ін.]*. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – С. 16–20.
245. Приклад професіоналізму, оптимізму та здорового духу / А. Г. Філінюк // *Півстоліття на ниві освіти і науки України (до 75-річчя від дня народження і 50-річчя науково-педагогічної діяльності А. Ф. Сурового) : біобібліогр. покажч.* / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, *Наук. б-ка*; [уклад. В. С. Прокопчук ;

- редкол.: С. А. Копилов (голова), В. С. Прокопчук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – С. 41–42.
246. Проблема українсько-російських взаємин у творчій спадщині Тараса Шевченка / А. Г. Філінюк // Вісн. Черкас. ун-ту. Серія: Історичні науки : зб. наук. пр. – Черкаси, 2013. – № 39 (292). – С. 78–85.
247. Становлення товарних відносин в аграрному секторі економіки Правобережної України у першій половині XIX століття / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – Вип. 6: На пошану професора А. Г. Філінюка. – С. 172–185.
248. Сучасні тенденції соціально-економічного розвитку Кам'янець-Подільського району в добу незалежності України / А. Г. Філінюк // Кам'яниччина: історія і сьогодення : зб. матер. наук.-краєзн. форуму, присвяч. 90-річчю від заснування Кам'янець-Подільського району. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2013. – С. 253–266.
249. Сучасні теоретико-методологічні проблеми увічнення героїчних подій нової історії Поділля / А. Г. Філінюк // Меджибіж в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства (Науковий вісник «Межибіж»–2'2013). – Хмельницький : ІРД, 2013. – Ч. 1. – С. 268–277.
250. Утвердження сучасних теоретико-методологічних підходів до створення обласних томів Зводу пам'яток історії та культури України / А. Г. Філінюк // Наук. вісн. Чернівець. нац. ун-ту ім. Юрія Федьковича. Серія: Історія, політологія, міжнародні відносини. – Чернівці, 2013. – Вип. 12. – С. 94–104.

2014

251. Будівничий українського краєзнавства (члену-кореспонденту НАН України Олександр Петровичу Реєнту – 65) / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський, 2014. – Вип. 6. – С. 145–147.
252. Визволення України від німецько-фашистської окупації і новий етап українських національно-визвольних змагань / А. Г. Філінюк

- // Воєнні аспекти історії Поділля ХХ – ХХІ ст. : матеріали круглого столу / [редкол.: В. А. Дубінський (голова), О. Б. Комарніцький (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2014. – С. 31–42.
253. Деякі штрихи щодо просвітницької ролі сучасного історика України / А. Г. Філінюк // “Просвіта”: минуле та сучасне : матер. регіон. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 4 груд. 2013 р. / [редкол.: В. А. Дубінський (голова), О. Б. Комарніцький (відп. ред.), В. В. Полятинчук та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2014. – С. 146–156.
254. Діяч краєзнавчого руху, відомий дослідник історії Поділля (Олександр Борисовичу Комарніцькому – 40) / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський, 2014. – Вип. 6. – С. 156–157.
255. До питання про функціонування та знищення самоврядування в місті Кам'янці-Подільському наприкінці ХVІІІ – в 40-х роках ХІХ ст. / А. Г. Філінюк // Самоврядування у Кам'янці-Подільському: історія та сучасність : зб. наук. повідомл. за підсумками круглого столу // [редкол.: В. А. Дубінський (голова) та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2014. – С. 29–37.
256. Знаний дослідник і популяризатор історії Поділля (доктору історичних наук Сергію Дмитровичу Гальчаку – 65) / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський, 2014. – Вип. 6. – С. 147–149.
257. Меджибіж у міжетнічних і міжконфесійних взаєминах наприкінці ХVІІІ – в першій половині ХІХ ст. / А. Г. Філінюк // Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства (Науковий вісник “Межибіж”–1'2014.) – Хмельницький : ІРД, 2014. – С. 8–16.
258. Микола Юхимович Костриця / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський, 2014. – Вип. 6. – С. 159–161.
259. Міграційні процеси як чинник етнонаціональних і конфесійних змін у Правобережній Україні наприкінці ХVІІІ – в 50-х рр. ХІХ ст. / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки / [редкол.: А. Г. Філінюк (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2014. – Вип. 7. – С. 97–116.

260. Міжконфесійні відносини як чинник суспільних трансформацій у Правобережній Україні наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. / А. Г. Філінюк // Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства (Науковий вісник “Межибіж”-2’2014). – Хмельницький : ІРД, 2014. – С. 48–53.
261. Нові явища в системі власності та господарському розвитку Правобережної України наприкінці XVIII ст. / А. Г. Філінюк // Проблеми історії України: факти, судження пошуки / відп. ред. С. В. Кульчицький. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – Вип. 23: Міжвідомчий зб. наук. пр. – С. 146–152.
262. Нотатки з Всеукраїнського науково-методичного семінару “Актуальні проблеми викладання курсів “Історія України” та “Історія української культури” у вищій школі / А. Г. Філінюк // Проблеми дидактики історії : зб. наук. пр. / [редкол.: С. А. Копилов (голова, наук. ред.) та ін.]. – Кам’янець-Подільський : Кам’янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2014. – Вип. 5. – С. 113–119.
263. Особливості міжконфесійних відносин у Правобережній Україні наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам’янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 20–21 берез. 2014 р. : вип. 13, у 3 т. – Кам’янець-Подільський : Кам’янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2014. – Т. 1. – С. 67–68.
264. П’ятитомне видання В. Сергійчука “Український здвиг” як джерело вивчення самостійницького руху на Буковині і Поділлі / А. Г. Філінюк, В. П. Ярич // Наук. вісн. Чернівець. ун-ту. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини : зб. наук. пр. – Чернівці : Чернів. ун-т, 2014. – Вип. 688–689. – С. 74–82.
265. Пісенна та науково-педагогічна творчість Майї Печенюк / А. Г. Філінюк // Духовні витоки Поділля: митці в історії краю : матер. IV Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 13 берез. 2014 р.) – Хмельницький : ХГПА, 2014. – С. 250–254.
266. Подільські мистці української діаспори XX – початку XXI ст. в книзі Галини Стельмашук “Українські митці у світі” / А. Г. Філінюк // Матеріали XIV Поділ. наук. іст.-краєзн. конф., присвяч. 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка, 70-річчю визволення Хмельницької області від нацистських окупантів, 50-річчю з часу утворення Хмельницького обласного історико-краєзнавчого

- товариства / [редкол.: С. А. Копилов (співголова), О. П. Реєнт (співголова), Л. В. Баженов (відп. ред.) та ін.] – Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2014. – С. 559–565.
267. Православна церква в етнорелігійних трансформаціях у Правобережній Україні наприкінці XVIII – першій половині XIX ст. / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2014. – Т. 24: На пошану академіка В. А. Смоля. – С. 331–341.
268. Проблема українсько-російських взаємин у творчій спадщині Тараса Шевченка / А. Г. Філінюк // Вісн. Черкас. ун-ту. Серія: Історичні науки : зб. наук. пр. – № 39 (292). – Черкаси, 2014. – С. 78–85.
269. Суспільні трансформації у Правобережній Україні наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. як чинники міжконфесійних відносин / А. Г. Філінюк // Науковий діалог “Схід – Захід” : матер. III Всеукр. наук. конф. з міжнародною участю (м. Кам'янець-Подільський, 7 черв. 2014 р.). : у 4 ч. / ред. В. І. Пащенко. – Дніпропетровськ : Інновація, 2014. – Ч. 3. – С. 63–65.
270. Тарас Шевченко та історична пам'ять українського народу / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2014. – Т. 21: 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка присвячується. – С. 12–24.
271. Тарас Шевченко як історик України / А. Г. Філінюк // Тарас Шевченко і Поділля : зб. пр. наук. круглого столу, присвяч. 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка / [редкол.: В. А. Дубінський (голова), Л. В. Баженов (наук. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2014. – С. 47–57.
272. Трудова діяльність Івана Зеленюка через призму репресивних заходів сталінського режиму / А. Г. Філінюк // Перша Шаргородська наук. іст.-краєзн. конф. : матер. конф., 17–18 жовт. 2014 р., м. Шаргород Вінницької області / [редкол.: С. Д. Гальчак (голова), Ю. А. Зінько (співголова), А. В. Войнаровський (відп. секретар) та ін.]. – Вінниця : Балюк І. Б., 2014. – С. 164–171.
273. Утвердження сучасних теоретико-методологічних підходів до створення обласних томів Зводу пам'яток історії та культури України / А. Г. Філінюк // Наук. вісн. Чернівецького ун-ту. Історія.

Політичні науки. Міжнародні відносини : зб. наук. пр. – Чернівці : Чернівець. ун-т, 2014. – Вип. 684–685. – С. 83–88.

2015

274. Джерелознавче видання про фундатора Кам'янець-Подільського державного українського університету Івана Огієнка (Іван Огієнко – організатор, керівник і оборонець Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918–1920 рр.). Документи. Матеріали. Світлини. Хроніка діяльності” / С. А. Копилов, О. М. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2014. – 384 с.) / А. Г. Філінюк // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Серія історична : наук. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Вип. 12. – С. 375–378.
275. Директору державного історико-культурного заповідника “Межибіж” Олегу Погорільцю – 55 / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. / ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Вип. 8. – С. 181–183.
276. До питання про участь українців у русі опору Італії / А. Г. Філінюк // Минуле і сучасне Волині та Полісся. Місто Володимир-Волинський та Побужжя у світовій та українській історії. Успенський собор в історії міста Володимира-Волинського та України : матер. 54-ї Всеукр. наук. істор.-краєзн. конф., присвяч. 1000-річчю пам'яті київського князя Володимира Великого та 860-й річниці початку будівництва Успенського собору, 23 жовт. 2015 року, м. Володимир-Волинський / упоряд.: А. Силюк, В. Пикалюк. – Луцьк, 2015. – Вип. 54 – С. 305–310.
277. Дослідження та вивчення національної історії як чинник патріотичного виховання та формування громадянської позиції школярів і молоді України / А. Г. Філінюк // Формування патріотизму та збереження національної ідентичності особистості в умовах полікультурного середовища сучасної України : зб. наук. пр. / [редкол.: В. Є. Берега (голова) та ін.]. – Хмельницький : Мельник А. А., 2015. – С. 259–266.
278. Етнодемографічний розвиток міст Волині наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. / А. Г. Філінюк // Південно-Східна Волинь: від давнини до сьогодення : матер. Міжнар. наук.-краєзн. конф. / [редкол.: Л. В. Баженов (голова), С. М. Єсюнін (співголова, відп.

- ред.), В. В. Сміховський (відп. ред.) та ін.]. – Шепетівка, 2015. – С. 114–123.
279. Етнонаціональні зміни у системі освіти Правобережної України наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2015. – Т. 22. – С. 40–59.
280. З плеяди невтомних подвижників історичної науки та історичного краєзнавства на Поділлі й в Україні / А. Г. Філінюк // Духовні витоки Поділля : науковці в історії краю : матер. 5-ої Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 23 квіт. 2015 р.) – Хмельницький : ХГПА, 2015. – С. 370–376.
281. За покликом серця (До 75-ліття від дня народження професора Василя Івановича Якубовського / А. Г. Філінюк // За покликом серця: до 75-ліття від дня народження і 30-річчя науково-педагогічної діяльності професора кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка В. І. Якубовського / упоряд., авт. вступ. ст. А. Г. Філінюк ; відп. за вип. – О. М. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський : Друк. "Рута", 2015. – С. 5–21.
282. Залюблений у національні старожитності (До 75-річчя від дня народження В. І. Якубовського / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2015. – Т. 22. – С. 467–475.
283. Історичні зміни в суспільстві України: осмислення впливу і перших наслідків Революції Гідності / А. Г. Філінюк // Перша річниця Революції Гідності: підсумки та перспективи : матеріали круглого столу. – Кам'янець-Подільський, 2015. – С. 9–17.
284. Міжнаціональні взаємини у Правобережній Україні наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.: аналіз української історіографії XIX – початку XX ст. / А. Г. Філінюк, В. Кундельський // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Друк. "Рута", 2015. – Т. 25: На пошану професора І. С. Винокура. – С. 96–109.
285. На новому рівні якості історичної освіти та історичної правди про минуле України (до 25-річчя кафедри історії України) / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац.

- ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Вип. 8: До 25-річчя створення кафедри історії України. – С. 9–24.
286. Невтомний подвижник історичної науки та корифей історичного краєзнавства на Поділлі й в Україні (До 70-річчя від дня народження професора Л. В. Баженова) / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2015. – Т. 22. – С. 486–498.
287. Перша Міжнародна науково-краєзнавча конференція “Південно-Східна Волинь: від давнини до сьогодення” / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. / ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Вип. 8. – С. 152–154.
288. Подвижник краєзнавчого руху та регіональних досліджень (Трембіцькому Анатолію Михайловичу – 60) / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. / ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Вип. 8. – С. 174–176.
289. Подвижнику краєзнавства і регіональних досліджень Андрію Задорожнюку – 50 / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. / ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Вип. 8. – С. 184–185.
290. Поділи Речі Посполитої в долі Правобережної України / А. Г. Філінюк // Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи : зб. наук. пр. / [редкол.: В. С. Степанков (голов. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – С. 102–119.
291. Поділи Речі Посполитої в долі Правобережної України / А. Г. Філінюк // Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи : зб. наук. пр. / [редкол.: В. С. Степанков (голов. ред.) та ін.] – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – С. 102–119.
292. Польська преса і національне відродження в Правобережній Україні у 50–60-х рр. ХІХ ст. / А. Г. Філінюк // Науковий діалог “Схід-Захід” : матер. ІV Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю. (м. Кам'янець-Подільський, 25 трав. 2015 р.). : у 2 ч. – Дніпропетровськ : Вид-во “Інновація”, 2015. – Ч. 1. – С. 47–50.
293. Проблеми музейно-екскурсійної діяльності в Кам'янці-Подільському на сучасному етапі: зв'язок з історичним минулим,

- практика та нові теоретико-методологічні підходи / А. Г. Філінюк // Музейна справа на Поділлі: історія та сучасність : зб. наук. пр. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 15 трав. 2015 р. / [редкол.: В. С. Травінський (голова), Л. В. Баженов, О. М. Завальнюк та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2015. – С. 6–12.
294. Торгово-економічне співробітництво Правобережної України і Бессарабії в першій половині XIX століття / А. Г. Філінюк // Наука, освіта, культура : матер. Міжнарод. наук.-практ. конф., присвяч. 24-й річниці створення Кіровоградського держ. ун-ту. – Кіровоград : Кіровоградський держ. ун-т, 2015. – С. 310–314.
295. Цивілізаційні трансформації в суспільному розвитку Правобережної України першої половини XIX ст. / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Подільського національного ун-ту ім. Івана Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 24–25 берез. 2015 р. : вип. 14, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Т. 1. – С. 56–57.

2016

296. Soufflet G. Maquisard russes en Bourgogne. Histoire du détachement Leningrad 1943–1944 / Gerard Soufflet. – Paris : Editions de L'Armançon, 2016. – 191 p. (Про працю Жерара Суфле “Російські партизани-макі в Бургундії”) / А. Г. Філінюк, Ю. А. Клімчук // Наук. пр. Кам'янець-Подільського національного ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Друкарня “Рута”, 2016. – Т. 26: До 80-річчя від дня народження професора Анатолія Копилова. – С. 422–428.
297. Ветерану краєзнавчого руху Борису Михайловичу Кушніру – 95 / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. / ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Вип. 9. – С. 145–146.
298. Відомому керівнику краєзнавства на Хмельниччині Льву Васильовичу Баженову – 70 / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. / ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Вип. 9. – С. 152–154.
299. Внутрішня колонізація в Правобережній Україні наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Подільського національного ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-

- Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Вип. 9. – С. 206–218.
300. Демографічні, соціально-станові трансформації польської меншини у Правобережній Україні кінця XVIII – першої половини XIX століття в контексті сучасної історіографії / Анатолій Філінюк // INTERMARUM: історія, політика, культура : матер. щорічної Міжнар. наук. конф. “Польща – Україна : спільні шляхи до свободи. В єдності сила. Співпраця польсько-українська в переломних моментах історії та сучасності”, (м. Житомир, 4 листоп. 2016 р.) / за заг. ред. В. О. Венгерської. – Житомир : Полісся, 2016. – Вип. 3. – С. 98–110.
301. Етносоціальна концепція “Народ – нація” в світоглядній системі професора М. Грушевського / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2016. – Т. 23: До 160-річчя від дня народження Михайла Грушевського. – С. 36–41.
302. Зміни високопосадовців Правобережжя наприкінці XVIII – на початку XIX ст. як засіб посилення державного контролю над регіоном / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 16–16 берез. 2016 р. : вип. 15, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Т. 1. – С. 63–69.
303. Інституційні зміни в науковому співробітництві Кам'янця-Подільського та Хмельницького на сучасному етапі / А. Г. Філінюк // Місто Хмельницький в контексті історії України : матер. I Міжнар. наук. іст.-краєзн. конф. / [редкол.: Л. В. Баженов (голова), С. М. Єсюнін (співголова, відп. ред.) та ін.] – Хмельницький, 2016. – С. 111–117.
304. Історичні дисципліни в стандартах вищої освіти в умовах сучасних державно-політичних і цивілізаційних викликів / А. Г. Філінюк // Проблеми дидактики історії : зб. наук. пр. / [редкол.: С. А. Копилов (наук. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Вип. 7. – С. 86–98.
305. Меморіальний музей імені Василя Порика як інститут формування історичної пам'яті про участь українців у французькому Русі Опору в роки Другої світової війни / А. Г. Філінюк, Т. М. Маценко // Місто Хмельницький в контексті історії України : матер. I Міжнар. наук.

- іст.-краєзн. конф. / [редкол.: Л. В. Баженов (голова), С. М. Єсюнін (співголова, відп. ред.) та ін.]. – Хмельницький, 2016. – С. 425–432.
306. Навчальні курси з історії та культури України у стандартах вищої освіти в умовах сучасних державно-політичних і цивілізаційних викликів / А. Г. Філінюк // Актуальні проблеми викладання історії України та історії української культури у вищій школі : матер. дев'ятого міжвуз. наук.-метод. семінару (м. Київ, 16 груд. 2016 р.) / відп. ред. С. О. Костилева. – Київ : ІВЦ “Вид-во “Політехніка”, 2016. – С. 11–22.
307. Нові тенденції та перетворення в господарському розвитку Правобережної України наприкінці XVIII ст. / А. Г. Філінюк // Соціально-економічні трансформації в Україні та Білорусі в XVI – XVIII ст.: фактор реформ. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2016. – С. 191–206.
308. О. М. Завальнюк – 65 / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. / ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Вип. 9. – С. 145–146.
309. О. М. Завальнюк – професор кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: до 65-річчя від дня народження / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Вип. 9. – С. 450–455.
310. П'ятитомне видання В. Сергійчука “Український здвиг” як джерело вивчення самостійницького руху на Буковині і Поділлі / А. Г. Філінюк, В. П. Ярич // Наук. вісн. Чернівець. ун-ту ім. Юрія Федьковича. Історичні науки. – 2016. – № 2 (44). – С. 129–135.
311. Павло-Роберт Магочій – почесний професор Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2016. – Т. 23: До 160-річчя від дня народження Михайла Грушевського. – С. 341–350.
312. Патріарх методичної підготовки національних кадрів (до 95-річчя від дня народження Б. М. Кушніра) / А. Г. Філінюк // Проблеми дидактики історії: зб. наук. пр. / [редкол.: С. А. Копилов (наук. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Вип. 7. – С. 87–94.

313. Українське державотворення XVII – XVIII ст. і сучасність: історична тяглість і паралелі / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Друкарня “Рута”, 2016. – Т. 26: До 80-річчя від дня народження професора Анатолія Копилова. – С. 311–319.
314. Харизматичний класик менеджменту вищої педагогічної школи України (До 80-річчя від дня народження ректора Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту (університету) в 1977–2002 рр. / А. Г. Філінюк // Особистість у вимірі епохи (до 80-річчя від дня народження професора Анатолія Копилова : матер. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф. (Кам'янець-Подільський, 12 верес. 2016 р.). – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Вип. 2. – С. 81–87.

2017

315. Авторитетному вітчизняному історичному, видатному краєзнавцю, професору О. М. Завальнюку – 65 / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. / [голов. ред. Л. В. Баженов ; відп. ред. С. А. Копилов]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 10. – С. 149–153.
316. Б. М. Кушнір – педагогічна легенда і знаний краєзнавець України (до 95-річчя від дня народження вчителя, наставника студентської молоді, щирого українця) / А. Г. Філінюк // Проблеми дидактики історії : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 7. – С. 3–18.
317. Баженов Лев Васильович / А. Г. Філінюк // Енциклопедія освіти Хмельниччини / [редкол.: А. А. Берека (голова) та ін.]. – Хмельницький : Мельник А. А., 2017. – С. 212.
318. Баженова Стефанія Едуардівна / А. Г. Філінюк // Енциклопедія освіти Хмельниччини / [редкол.: А. А. Берека (голова) та ін.]. – Хмельницький : Мельник А. А., 2017. – С. 212.
319. Барг як один із фундаторів сучасних теоретичних і методологічних положень з історії / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2017. – Т. 27: До 70-річчя від дня народження проф. В. Степанкова. – С. 214–228.
320. Бельгієць Альберт Газенбрукс – учасник українського націоналістичного руху проти гітлерівських окупантів і за створення Самостійної України в 1942–1945 рр. / А. Г. Філінюк //

- Матеріали П'ятої міжнар. наук.-практ. конф. "Духовно-історичні засади розвитку української нації" (15–16 листоп. 2017 року) / [редкол.: В. Є. Берека (голова), А. Г. Філінюк (співголова), С. В. Маркова (відп. ред.) та ін.]. – Хмельницький : ХОІППО, 2017. – С. 314–322.
321. Важкі питання української історії 20–30-х рр. ХХ ст. в контексті сучасних державотворчих і цивілізаційних викликів / А. Г. Філінюк // Матеріали П'ятої міжнар. наук.-практ. конф. "Духовно-історичні засади розвитку української нації" (15–16 лист. 2017 року) / [редкол.: В. Є. Берека (голова), А. Г. Філінюк (співголова), С. В. Маркова (відп. ред.) та ін.]. – Хмельницький : ХОІППО, 2017. – С. 44–56.
322. Волинські сторінки в житті і діяльності державного і громадського діяча, організатора вищої педагогічної освіти на Поділлі Івана Степановича Зеленюка / А. Г. Філінюк // Князі Острозькі в історії Центрально-Східної Європи : минуле і сучасність : наук. зб. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Старокостянтинів, 25–27 трав. 2017 року). – Старокостянтинів : Биник Ю. В., 2017. – С. 261–269.
323. Депортації напередодні великого терору на теренах сучасної Хмельниччини (1934–1936 рр.) / А. Г. Філінюк // Матеріали наук. іст.-краєзн. конф. з міжнар. участю "Хмельниччина: історія та сучасність" / [редкол.: Л. В. Баженов (голова), С. М. Єсюнін (співголова, відп. ред.) та ін.]. – Хмельницький, 2017. – С. 143–148.
324. Зеленюк Іван Степанович / А. Г. Філінюк // Енциклопедія освіти Хмельниччини / [редкол.: А. А. Берека (голова) та ін.]. – Хмельницький : Мельник А. А., 2017. – С. 270.
325. Знаному педагогу, науковцю і краєзнавцю Юрію Блажевичу – 70 / А. Г. Філінюк // Хмельницькі краєзнавчі студії : наук.-краєзн. зб. / [редкол.: Л. В. Баженов (голова), Ю. І. Блажевич (співголова), С. М. Єсюнін (відп. ред.) та ін.]. – Хмельницький, 2017. – Вип. 11. – С. 4–15.
326. Магдебурзьке право в соціально-економічному розвитку Поділля ХVIII – першої половини ХІХ ст. / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 10. – С. 94–102.

327. Одержимий роботою (до 60-річчя від дня народження Володимира Григоровича Байдича) / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. / [голов. ред. Л. В. Баженов ; відп. ред. С. А. Копилов]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 10. – С. 153–155.
328. Одержимий роботою (до 60-річчя з дня народження Володимира Григоровича Байдича) / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 10. – С. 153–155.
329. Пам'яті відомого українського історика і педагога професора Івана Васильовича Рибачка / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. / голов. ред. Л. В. Баженов ; відп. ред. С. А. Копилов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – С. 164–165.
330. Пам'яті історика, краєзнавця, педагога Анатолія Феодосійовича Сурового / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. / голов. ред. Л. В. Баженов ; відп. ред. С. А. Копилов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – С. 162–164.
331. Події Української національно-демократичної революції 1917–1921 рр. в сучасній вітчизняній науковій і краєзнавчій літературі: осмислення перебігу подій та уроків / А. Г. Філінюк // Вісн. Держ. іст.-культур. заповід. "Межибіж" : матер. Всеукр. наук. конф. – Межибіж : ДІКЗ "Межибіж", 2017. – Вип. 1. – С. 13–17.
332. Подолянин М. Барг – фундатор категорії "історичний час" і цивілізаційної теорії з вивчення історії / А. Г. Філінюк // Сатанів: вагоме минуле, динамічне сьогодення, впевнене майбутнє : матеріали Першої Міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький ; Сатанів, 11–12 трав. 2017 р.) / [редкол.: В. Є. Берека (голова) та ін.]. – Хмельницький ; Сатанів : Символ, 2017. – С. 247–254.
333. Провідний учений-історик України з внутрішнім стержнем й вогником у серці: до 70-ліття від дня народження і 50-ліття науково-педагогічної діяльності професора, академіка Валерія Степанкова / А. Г. Філінюк // Провідний вчений-історик України й талановитий педагог – Валерій Степанович Степанков (до 70-річчя від дня народження та 50-річчя науково-педагогічної діяльності) : біобібліогр. покажч. / [уклад.: Н. Д. Крючкова, В. Ф. Биковська,

- Л. В. Гончарова ; бібліогр. ред. Т. М. Опря ; редкол.: С. А. Копилов (голова), Л. В. Климчук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2017. – С. 29–34.
334. Рекрутська повинність як засіб покарання російським самодержавством поляків Правобережної України за участь у повстаннях 1830–1831 та 1863 років / А. Г. Філінюк // INTERMARUM: історія, політика, культура : матер. щорічної Міжнар. наук. конф. “Польща–Україна: спільні шляхи до свободи. В єдності сила. Співпраця польсько-українська в переломних моментах історії та сучасності” (Житомир, 7 листоп. 2017 р.) / за заг. ред. В. О. Венгерської. – Житомир : Полісся, 2017. – Вип. 4. – С. 92–102.
335. Розвиток бібліотечної, книговидавничої і літературної справи на Поділлі наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2017. – Т. 24.
336. Самовіддане служіння освіті, краєзнавству, історії (до 70-річчя від дня народження Юрія Івановича Блажевича) / А. Г. Філінюк // Вісн. Держ. архіву Хмельн. обл. “Подільська старовина”, присвяч. 95-річчю організації архівної справи на Хмельниччині та 100-річчю Української революції 1917–1921 років. –Хмельницький, 2017. – № 2. – С. 235–242.
337. Самовіддане служіння освіті, краєзнавству, історії (до 70-річчя з дня народження Юрія Івановича Блажевича) / А. Г. Філінюк // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. / голов. ред. Л. В. Баженов ; відп. ред. С. А. Копилов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – С. 155–159.
338. Талановитий сівач правдивого українства і духу благородства повен: до 60-річчя від дня народження Володимира Ляхоцького – доктора історичних наук, професора, академіка Академії вищої освіти України, почесного професора Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2017. – Т. 24. – С. 376–388.
339. Той, хто навчає і духу благородства повен: Юрій Блажевич – флагман історичного краєзнавства та релігієзнавства на Хмельниччині / А. Г. Філінюк // Духовні витоки Поділля: церква та релігійні діячі в історії краю : матер. VII Всеукр. наук.-практ. конф.

- (Хмельницький, 25 квіт. 2017 р.). – Хмельницький : ХГПА, 2017. – С. 157–166.
340. Успішна жінка, талановита вчений-історик, педагог, професор Стефанія Баженова / А. Г. Філінюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2017. – Т. 24.
341. Флагман історичного краєзнавства та релігієзнавства на Хмельниччині: до 70-річчя від дня народження Юрія Блажевича / А. Г. Філінюк // Хмельницькі краєзнавчі студії : наук.-краєзн. зб. / [редкол.: Л. В. Баженов (голова), Ю. І. Блажевич (співголова), С. М. Єсюнін (відп. ред.) та ін.]. – Хмельницький, 2017. – Вип. 11. – С. 15–21.
342. Чільний подільський дослідник соціальної історії України і плідний краєзнавець професор Олександр Григоренко – 65 / А. Г. Філінюк // Вісн. Держ. архіву Хмельн. обл. “Подільська старовина”. – Хмельницький : Стрихар А. М., 2017. – № 2. – С. 17–30.
343. Юрій Блажевич – невтомний дослідник історії та духовної культури Поділля / А. Г. Філінюк // Юрій Блажевич – науковець, історик та краєзнавець Подільського краю: до 70-річчя від дня народження : біобібліогр. покажч. / упоряд. Ю. В. Телячий. – Хмельницький : ХГПА, 2017. – С. 5–21.

IV. РЕДАГУВАННЯ НАУКОВИХ ЗБІРНИКІВ, КНИГ І ЖУРНАЛІВ

1982

1. Культура України і слов'янський світ : тези доп. та повідомл. міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 1982. – Т.1. – 140 с. – (Член редкол.).

1992

2. Культура України і слов'янський світ : тези доп. та повідомл. міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 1992. – Ч. II. – 150 с. – (Член редкол.).

1993

3. Голод 1932–1933 років на Хмельниччині: причини, наслідки, уроки : матер. респ. наук.-практ. конф. – Хмельницький, 1993. – 176 с. – (Голова редкол.).
4. Культура Поділля: історія і сучасність : матер. Другої наук.-практ. конф., присвяч. 500-річчю м. Хмельницького. – Хмельницький : Поділля, 1993. – 336 с. – (Наук. ред.).
5. Рідний край очима допитливих : матер. Хмельниц. обл. краєзн. конф. учнівської молоді, присвяч. 500-річчю заснування м. Хмельницького, 25–30 серп. 1993. – Хмельницький, 1993. – 102 с. – (Гол. редкол.)

1994

6. Велика Волинь: минуле й сучасне : матер. краєзн. конф. у м. Ізяславі. – Хмельницький : Поділля, 1994. – 672 с. – (Наук. ред.).
7. Духовні витоки Поділля: творці історії краю : матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Хмельницький, 1994. – 431 с. – (Член редкол.).

1995

8. Книга Пам'яті України. Хмельницька область : історико-меморіальне видання : в 10 т. – Хмельницький : Поділля, 1995. – Т.: 2, 5, 6, 8, 9. – 672 с. – (Член редкол.).
9. Матеріали ІХ-ої Подільської історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 50-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні. – Кам'янець-Подільський, 1995. – 240 с. – (Член редкол.).
10. Пилявська битва 1648 року в історії України : матер. наук.-практ. конф., присвяч. 400-річчю від дня народження Богдана

Хмельницького, 22–24 верес. 1995. – Стара Синява, 1995. – 242 с. – (Член редкол.).

11. Полонному – 1000 років : матер. міжнар. наук.-краєзн. конф. у Полонному. – Кам'янець-Подільський, 1995. – 240 с. – (Член редкол.).
12. Поділля і Волинь у контексті історії українського національного відродження : наук. зб. – Хмельницький : Доля, 1995. – 328 с. – (Член редкол.).

1997

13. АКАДЕМІА на пошану професора Л. А. Коваленка. – Кам'янець-Подільський, 1997. – Т. 1. – 180 с. – (Член редкол.).
14. АКАДЕМІА на пошану професора Л. А. Коваленка. – Кам'янець-Подільський, 1997. – Т. 2. – 216 с. – (Член редкол.).
15. Духовна і науково-педагогічна діяльність І. І. Огієнка (1882–1972) в контексті українського національного відродження : наук. доп. Другої Всеукр. наук.-конф., 18–19 лют. 1997 р. (до 115-річчя від дня народження). – Кам'янець-Подільський, 1997. – 352 с. – (Член редкол.).
16. Кам'яничина у контексті історії Поділля : наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 1997. – Т. 1. – 116 с. – (Член редкол.).
17. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, 1997. – Т. 1 (3). – 320 с. – (Член редкол.).

1998

18. Екологічна освіта та виховання учнівської молоді : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кам'янець-Подільський, 25–26 лютого 1998 р.). – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. пед. ун-т, інф.-вид. від., 1998. – 124 с. – (Член редкол.).
19. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 1998. – Т. 1. – 232 с. – (Член редкол.).
20. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. пед. ун-т, 1998. – Т. 2 (4). – 320 с. – (Член редкол.).
21. Поділля і Південно-Східна Волинь в роки Визвольної війни середини XVII ст. : матер. Всеукр. іст.-краєзн. наук.-практ. конф.,

19 верес. 1998 р. / Інститут історії України НАН України. – Стара Синява : Поділля, 1998. – 328 с. – (Член редкол.).

1999

22. Поляки на Хмельниччині: погляд крізь віки : зб. наук. пр. за матер. міжнар. наук. конф. (23–24 черв. 1999 р.). – Хмельницький : Поділля, 1999.– 600 с. – (Член редкол.).
23. Шевченко і Поділля : зб. наук. пр. за матер. Другої Всеукр. наук. конф. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 1999.– 268 с. – (Член редкол.).

2000

24. Наукові праці Кам'янець-Подільського держ. пед. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2000. – Т. 4 (6). – 318 с. – (Член редкол.).
25. Наукові праці Кам'янець-Подільського держ. пед. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2000.– Т. 5 (7). – 352 с. – (Член редкол.).
26. Матеріали Х-ої Подільської іст.-краєзн. конф. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2000.– 600 с. – (Член редкол.).
27. Тарас Шевченко і українська культура ХХІ століття : наук. зб. за матер. Всеукр. наук. симпозіуму. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2000. – 280 с. – (Член редкол.).

2001

28. Виховна робота у вищих навчальних закладах: симбіоз нового і традиційного : зб. наук. пр. за матер. Всеукр. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2001. – 268 с. – (Член редкол.).
29. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2001. – Т. 6 (8): На пошану А. О. Копилова. – 576 с. – (Член редкол.).
30. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки // Українська історіографія на рубежі століть : матер. міжнар. наук. конф., 25–26 жовт. 2001 р. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2001. – 820 с. – (Член редкол.).

31. Матеріали навчально-наукової лабораторії етнології Кам'янець-Подільського держ. пед. ун-т. Вип. 1 : Народні намогильні написи-посвяти з Поділля. – Кам'янець-Подільський : Вид. Мошак М. І., 2001. – 254 с. : іл. – (Член редкол.).
32. Міжнаціональні відносини в контексті українського державотворення : історія та сучасність (міжнародний науковий II круглий стіл у дні проведення в Хмельницькій обл. міжнародного фестивалю національних культур: укр., рос., пол., вірм., євр., лит., тур., (15 верес. 2001 р.), м. Кам'янець-Подільський) : наук. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2001. – 216 с. – (Член редкол.).

2002

33. Історичне краєзнавство в системі освіти України: здобутки, проблеми, перспективи : наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 2002. – 242 с. – (Член редкол.).
34. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету : зб. за підсумками звіт. конф. викл. і асп., присвяч. 85-й річниці Української національно-демократичної революції, 15-16 квіт. 2002 р.: у 2 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2002. – Т. 1. – 248 с. – (Член редкол.).
35. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету : зб. за підсумками звітної конф. викл. і асп., присвяч. 85-й річниці Української національно-демократичної революції, 15-16 квітня 2002 р. В 2 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2002. – Т. 2. – 278 с. – (Член редкол.).
36. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2002. – Т. 8 (10). – 512 с. – (Член редкол.).
37. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2002. – Т. 2. – 272 с. – (Член редкол.).

2003

38. Книга скорботи України. Хмельницька область : історико-меморіальне видання : у 4 т. – Хмельницький : Поділля, 2003. – Т. 1: Білогірський, Віньковецький, Волочиський, Городоцький, Деражнянський, Дунаєвецький, Ізяславський райони, м. Кам'янець-

- Подільський, Красилівський, Летичівський, Новоушицький райони. – 787 с. – (Член редкол.).
39. Книга скорботи України. Хмельницька область : історико-меморіальне видання : у 4 т. – Хмельницький : Поділля, 2003. – Т. 2: Полонський, Староконстантинівський райони. – 613 с. – (Член редкол.).
40. Матеріали до українського мистецтвознавства. Микола Леонтович і сучасна освіта та культура (до 125-річчя від дня народження) : наук. зб. – Кам'янець-Подільський : Медобори, 2003. – Вип. 4. – 103 с. – (Член редкол.).
41. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету : зб. за підсумками звіт. конф. викл. і асп., присвяч. 85 - річниці Української національно-демократичної революції, 15-16 квітня 2002 р. : вип. 2, у 2 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2003. – Т. 1. – 316 с. – (Член редкол.).
42. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., присвяченої 85-річниці Української національно-демократичної революції, 15–16 квіт. 2002 р.: вип. 2, у 2 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2003. – Т. 2. – 328 с. – (Член редкол.).
43. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2003. – Т. 9 (11). – 512 с. – (Член редкол.).
44. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2003. – Т. 3. – 288 с. – (Член редкол.).
45. Фермерські господарства на Поділлі: історична ретроспектива і сучасний стан : зб. наук. пр. за матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (22–23 квіт. 2003 р.). – Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2003. – 158 с. – (Член редкол.).

2004

46. Актуальні проблеми трансформації соціогуманітарної освіти : зб. наук. пр. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф. (4–5 груд. 2003 р.). – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2004. – 186 с. – (Член редкол.).

47. Іван Огієнко і сучасна наука і освіта. Серія історична та філологічна : наук. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2003. – Вип. 1. – 200 с. – (Член редкол.).
48. Історія України та всесвітня історія в школі : всеукр. наук.-метод. журн. – 2004. – № 1-2. – 60 с. – (Член редкол.).
49. Історико-етнографічні витоки, сторінки минулого та сьогодення місцевих громад : історико-етнографічне видання. – Хмельницький : Поділля, 2004. – 592 с. – (Член редкол.).
50. Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2004. – Т. 2. – 716 с. – (Член редкол.).
51. Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських культурних зв'язків: історія і сучасність : наук. зб. за підсумками міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 трав. 2003 р.), м. Кам'янець-Подільський. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2004. – 188 с. – (Член редкол.).
52. Книга скорботи України. Хмельницька область : історико-меморіальне видання : у 4 т. – Хмельницький : Поділля, 2004. – Т. 3: Славутський, Теофіпольський, Чемеровецький райони, м. Хмельницький. – 429 с. – (Член редкол.).
53. Книга скорботи України. Хмельницька область : історико-меморіальне видання : у 4 т. – Хмельницький : Поділля, 2004. – Т. 4: м. Шепетівка, Шепетівський район. – 383 с. – (Член редкол.).
54. Літописний Губин в контексті історії Болохівської землі XII – XIII ст. – Хмельницький : Мельник А. А., 2004. – 240 с. – (Член редкол.).
55. Матеріали XI Подільської історико-краєзнавчої конференції. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2004. – 600 с. – (Член редкол.).
56. Місцеве самоврядування Хмельниччини : нариси з історії місцевих громад Білогірського району. – Хмельницький : Поділля, 2003. – 214 с. – (Член редкол.).
57. Місцеве самоврядування Хмельниччини : нариси з історії місцевих громад Віньковецького району. – Хмельницький : Поділля, 2003. – 312 с. – (Член редкол.).
58. Місцеве самоврядування Хмельниччини : нариси з історії місцевих громад Деражнянського району. – Хмельницький : Поділля, 2003. – 768 с. – (Член редкол.).
59. Місцеве самоврядування Хмельниччини : нариси з історії місцевих громад Летичівського району. – Хмельницький : Поділля, 2003. – 416 с. – (Член редкол.).

60. Місцеве самоврядування Хмельниччини : нариси з історії місцевих громад Ярмолинецького району. – Хмельницький : Поділля, 2004. – 507 с.– (Член редкол.).
61. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2004. – Т. 2 (11). – 394 с. – (Член редкол.).
62. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2004. – Т. 13. – 592 с. – (Член редкол.).
63. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. : вип. 3, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець.-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2004. – Т. 1. – 308 с. – (Член редкол.).
64. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. – Кам'янець-Подільський, 2004. – Т. 2. – 302 с. – (Член редкол.).
65. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. : вип. 3, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2004. – Т. 3.– 303 с. – (Член редкол.).
66. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2004. – Т. 4. – 376 с.– (Член редкол.).
67. Хмельниччина. Дивокрай : Всеукр. наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2004. – № 1–2. – 111 с. – (Член редкол.).
68. Юхим Сіцинський в історії та культурі Поділля : наук. зб. за підсумками наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2004. – 180 с. – (Член редкол.).

2005

69. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2005. – Т. 14: На пошану академіка І. С. Винокура. – 480 с. – (Член редкол.).
70. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. : вип. 4, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2005. – Т. 1. – 292 с. – (Член редкол.).
71. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. : вип. 4, у 3 т. –

- Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інф.-вид. від., 2005. – Т. 2. – 321 с. – (Член редкол.).
72. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. : вип. 4, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інф.-вид. відділ, 2005. – Т. 3. – 333 с. – (Член редкол.).
73. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2005. – Т. 5: Матеріали круглого столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVIII – на початку XXI ст.” – 386 с. – (Член редкол.).
74. Реабілітовані історією. Хмельницька область : історико-меморіальне видання. – Хмельницький : Поділля, 2005. – 664 с. – (Член редкол.).
75. Хмельниччина. Дивокрай : всеукр. наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський, 2005. – №1-2. – 104 с. – (Член редкол.).

2006

76. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2006. – Т. 16: На пошану професора А. О. Копилова. – 456 с. – (Член редкол.).
77. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. : вип. 5, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інфор.-вид. від., 2006. – Т. 1. – 321 с. – (Член редкол.).
78. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. вип. 5, у 3 т.– Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інф.-вид. від., 2006. – Т. 2. – 289 с. – (Член редкол.).
79. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. : вип. 5, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2006. – Т. 3. – 302 с. – (Член редкол.).
80. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2006. – Т. 6: Матеріали Другого круглого столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVII – на початку XXI ст.” – 376 с.– (Член редкол.).
81. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2006. – Т. 7: Матеріали Третього круглого

столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVII – на початку XXI ст.” – 416 с.– (Член редкол.).

82. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам’янець-Подільський : Оіюм, 2006. – Т. 8: Матеріали Четвертого круглого столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVII – на початку XXI ст.” – 456 с. – (Член редкол.).

2007

83. II Міжнародний науковий конгрес українських істориків “Українська історична наука на сучасному етапі розвитку”, м. Кам’янець-Подільський, 17–18 верес. 2003 р. : доп. та повідомл. / Українське історичне товариство; Інститут історії України НАН України; Кам’янець-Подільський державний університет; Світова наукова рада при Світовому Конгресі українців. – Кам’янець-Подільський ; Київ ; Нью-Йорк ; Острог : Вид-во На УОА, 2007. – Т. 1. – 320 с. – (Член редкол.).
84. II Міжнародний науковий конгрес українських істориків “Українська історична наука на сучасному етапі розвитку”, м. Кам’янець-Подільський, 17–18 верес. 2003 р. : доп. та повідомл. / Українське історичне товариство; Інститут історії України НАН України; Кам’янець-Подільський державний університет; Світова наукова рада при Світовому Конгресі українців. – Кам’янець-Подільський ; Київ ; Нью-Йорк ; Острог : Вид-во На УОА, 2007. – Т. 2. – 320 с. – (Член редкол.).
85. II Міжнародний науковий конгрес українських істориків “Українська історична наука на сучасному етапі розвитку”, м. Кам’янець-Подільський, 17–18 верес. 2003 р. : доп. та повідомл. / Українське історичне товариство; Інститут історії України НАН України; Кам’янець-Подільський державний університет; Світова наукова рада при Світовому Конгресі українців. – Кам’янець-Подільський ; Київ ; Нью-Йорк ; Острог : Вид-во На УОА, 2007. – Т. 3. – 320 с. – (Член редкол.).
86. II Міжнародний науковий конгрес українських істориків “Українська історична наука на сучасному етапі розвитку”, м. Кам’янець-Подільський, 17–18 вересня 2003 р.: доп. та повідомл. / Українське історичне товариство; Інститут історії України НАН України; Кам’янець-Подільський державний університет; Світова наукова рада при Світовому Конгресі українців. – Кам’янець-

- Подільський ; Київ ; Нью-Йорк ; Острог : Вид-во На УОА, 2007. – Т. 4. – 340 с. – (Член редкол.).
87. Матеріали XII Подільської історико-краєзнавчої конференції. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2007. – Т. 1. – 512 с. – (Член редкол.).
88. Матеріали XII Подільської історико-краєзнавчої конференції. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2007. – Т. 2. – 512 с. – (Член редкол.).
89. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2007. – Т. 17: На пошану професора В. П. Газіна. – 480 с. – (Член редкол.).
90. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. : вип. 6, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2007. – Т. 1. – 200 с. – (Член редкол.).
91. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. : вип. 6, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інф.-вид. від., 2007. – Т. 2. – 300 с. – (Член редкол.).
92. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. : вип. 6, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2007. – Т. 3. – 321 с. – (Член редкол.).
93. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2007. – Т. 9: Матеріали п'ятого круглого столу "Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі". – 512 с. – (Член редкол.).
94. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2007. – Т. 10: Матеріали п'ятого круглого столу "Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі". – 520 с. – (Член редкол.).

2008

95. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2008. – Т. 18: На пошану професора В. С. Степанкова. – 480 с. – (Член редкол.).
96. Натхненний Кліо і Орфеєм : науково-мистецька діяльність П. Я. Слободянюка : зб. матер. / Державний архів Хмельницької області.– Кам'янець-Подільський : Мошак М. І., 2008. – 302 с. – (Член редкол.).

97. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2008. – Т. 11: Матеріали Сьомого круглого столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі”, присвячено 90-річчю Кам'янець-Подільського національного університету. – 520 с. – (Член редкол.).

2009

98. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2009. – Т. 19: На пошану академіка В. А. Смолія. – 568 с. – (Член редкол.).
99. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. : вип. 8, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2009. – Т. 1. – 180 с. – (Член редкол.).
100. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. : вип. 8, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2009. – Т. 2. – 200 с. – (Член редкол.).
101. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2009.– Т. 13: Присвячено 90-річчю Кам'янецької доби УНР. – 524 с.– (Член редкол.).
102. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2009.– Т. 14: Присвячено 90-річчю Кам'янецької доби УНР.– 528 с. – (Член редкол.).

2010

103. Матеріали XIII Подільської історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 80-річчю від дня народження І. С. Винокура. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2010. – 744 с. – (Член редкол.).
104. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл. і асп. : вип. 9, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Т. 1. – 200 с. – (Член редкол.).
105. Наукові праці студентів і магістрантів історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2010. – 116 с. – (Член редкол.).

106. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – Т. 20: На пошану професора І. В. Рибачка. – 544 с. – (Член редкол.).
107. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2010. – Т. 15 : Присвячено 65-річчю Великої перемоги. – 496 с. – (Член редкол.).
108. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2010. – Т. 16: Матеріали круглого столу “Освіта, культура і просвітницький рух на Поділлі”, 22 жовтня 2010 року. – 608 с. – (Член редкол.).
109. Проблеми дидактики історії : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2010. – 160 с.– (Член редкол.).

2011

110. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2011. – Вип. 4: На пошану професора А. О. Копилова. – 624 с. – (Член редкол.).
111. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2011. – Вип. 5: На пошану професора М. Б. Петрова. – 512 с. – (Член редкол.).
112. Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Серія історична та філологічна : наук. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2011. – Вип. 8 . – 416 с. – (Член редкол.).
113. Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Под. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2011. – Вип. 2. – 216 с. – (Член редкол.).
114. Талановитий педагог, відомий методист і провідний краєзнавець : матеріали круглого столу до 90-річчя від дня народження Б. М. Кушніра, м. Кам'янець-Подільський, 24 трав. 2011 року. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – 72 с. – (Член редкол.).
115. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. наук. пр. за підсумками звітної конф. викл., докторантів і асп. : вип. 10, у 5 т. – Кам'янець-Подільський :

- Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2011. – Т. 1. – 176 с. – (Член редкол.).
116. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. наук. пр. за підсумками звітної конф. викл. і асп. : вип. 10, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2011. – Т. 2. – 198 с. – (Член редкол.).
117. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. наук. пр. за підсумками звітної конф. викл. і асп. : вип. 10, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2011.–Т. 3, вип. 10. – 208 с.– (Член редкол.).
118. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. наук. пр. за підсумками звітної конф. викл. і асп. : вип. 10, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2011. – Т. 4. – 220 с. – (Член редкол.).
119. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. наук. пр. за підсумками звітної конф. викл., докторантів і асп. : вип. 10, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2011. – Т. 5. – 183 с. – (Член редкол.).
120. Сучасні засоби збереження документів та нові методологічні підходи до наукових досліджень і застосування документів Національного архіву фонду України : наук. зб. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 20–21 верес. 2012 р. / Державна архівна служба України. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2012. – 387 с. – (Член редкол.).
121. Хмельниччина. Дивокрай : всеукр. наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський, 2011. – № 1–2. – 103 с. – (Член редкол.).

2012

122. Архівна справа на Хмельниччині : зб. док., матер. і світлин. – Хмельницький : Поліграфіст-2, 2012. – 416 с. – (Член редкол.).
123. Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Серія історична та філологічна : наук. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2012. – Вип. 9. – 392 с. – (Член редкол.).
124. Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2012. – Вип. 3–4. – 216 с. – (Член редкол.).

125. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2012. – Т. 22: На пошану професора П. Ф. Лаптіна. – 512 с. – (Член редкол.).
126. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за підсумками звітної наукової конференції викл., докторантів і асп. : вип. 11, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, ред.-вид. від., 2012. – Т. 1. – 212 с. – (Член редкол.).
127. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за підсумками звітної наукової конференції викл., докторантів і асп. : вип. 11, у 3 т.– Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, ред.-вид. від., 2012. – Т. 2, вип. 11. – 220 с. – (Член редкол.).
128. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за підсумками звітної наукової конференції викл., докторантів і асп. : вип. 11, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, ред.-вид. від., 2012. – Т. 3, вип. 11. – 203 с. – (Член редкол.).
129. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2012. – Т. 19 : На пошану академіка В. А. Смолія. – 620 с. – (Член редкол.).
130. Проблеми дидактики історії : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2012. – 160 с. – (Член редкол.).
131. Хмельниччина. Дивокрай : всеукр. наук.-краєзн.зб. – 2011. – № 1-2. – 103 с. – (Член редкол.).
132. Реабілітовані історією. Хмельницька область. – Хмельницький, 2012. – Кн. 4. – 1130 с. – (Член редкол.).

2013

133. Вища освіта на Поділлі : матер. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – 65 с. – (Член редкол.).
134. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – Вип. 6: На пошану професора А. Г. Філінюка. – 620 с. – (Член редкол.).

135. Все життя на ниві освіти і науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – (Член редкол.).
136. Доктори наук, професори Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : довідково-бібліографічне видання. – Кам'янець-Подільський : Абетка-Світ, 2013. – 512 с. – (Член редкол.).
137. Іван Огієнко і Кам'янець-Подільський державний університет. Серія історична та філологічна. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – Вип. 10. – (Член редкол.).
138. Кам'яниччина: історія і сьогодення : зб. матер. наук.-краєзн. форуму, присвяч. 90-річчю від заснування Кам'янець-Подільського району. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2013. – 240 с. – (Член редкол.).
139. Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. 2013. – Вип. 5. – 184 с. – (Член редкол.).
140. Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – Вип. 6. – 180 с. – (Член редкол.).
141. Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – Вип. 4. – 216 с. – (Член редкол.).
142. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2013. – Т. 23: На пошану професора С. А. Копилова. – 560 с. – (Член редкол.).
143. Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумк. звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп. : вип. 12, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, ред.-вид. від., 2013. – Т. 1. – 206 с. – (Член редкол.).
144. Наукові праці студентів і магістрантів історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – Вип. 10. – 142 с. – (Член редкол.).
145. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2013. – Т. 20: 95-річчю заснування Кам'янець-

- Подільського державного українського університету присвячується. – 608 с.– (Член редкол.).
146. Міжетнічні та міжконфесійні відносини у Правобережній Україні : зб. матер. за підсумками круглого столу, 27 верес. 2013 р. – Кам'янець-Подільський, 2013. – (Член редкол.).
147. Півстоліття на ниві освіти і науки України (до 75-річчя від дня народження і 50-річчя науково-педагогічної діяльності А. Ф. Сурового) : бібліогр. покаж. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – 80 с. – (Член редкол.).
148. Подоляни в роки Великої Вітчизняної війни (1941–1945 рр.) : зб. док., матер. і світлин. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2013. – 492 с. – (Член редкол.).
149. Проблеми дидактики історії : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – Вип. 4. – 176 с. – (Член редкол.).
150. Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – Вип. 4. – 180 с. – (Член редкол.).
151. Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький : ІРД, 2013. – № 1, ч. 1. – 400 с. – (Член редкол.).
152. Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький : ІРД, 2013. – № 1, ч. 2. – 404 с. – (Член редкол.).
153. Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький : ІРД, 2013. – № 1, ч. 3. – 196 с. – (Член редкол.).
154. Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький : ІРД, 2013. – № 2, ч. 1. – 366 с. – (Член редкол.).
155. Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький : ІРД, 2013. – № 2, ч. 2. – 404 с. – (Член редкол.).
156. Християнство в історичній долі України (до 1015-річниці хрещення України-Руси) (м. Кам'янець-Подільський, 12 груд. 2013 року) : тези доп. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський, 2013. – 72 с. – (Член редкол.).

2014

157. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2014. – Вип. 7: На пошану академіка П. Т. Тронька (до 100-річчя від дня народження). – 576 с. – (Член редкол.).
158. Іван Огієнко і Кам'янець-Подільський державний університет. Серія: Історія. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Под. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2014. – Вип. 6. – (Член редкол.).
159. Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн.зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2014. – Вип. 7. – 148 с. – (Член редкол.).
160. Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. 2014. – Вип. 8. – 184 с.
161. Матеріали XIV Подільської наук. іст.-краєзн. конф., присвяч. 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка, 70-річчю визволення Хмельницької області від нацистських окупантів, 50-річчю з часу заснування Хмельницького обласного історико-краєзнавчого товариства. – Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2014. – 720 с. – (Член редкол.).
162. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2014. – Т. 24: На пошану академіка В. А. Смолія. – 448 с. – (Член редкол.).
163. Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумк. звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп. : вип. 13, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, ред.-вид. від., 2014. – Т. 1. – 196 с. – (Член редкол.).
164. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітної наук. конф. викл., докторантів і асп. : вип. 13, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2014. – Т. 2. – 206 с. – (Член редкол.).
165. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп. : вип. 13, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2014. – Т. 3. – 206 с. – (Член редкол.).

- редкол.).
166. Наукові праці студентів і магістрантів історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2014. – Вип. 11. – 142 с. – (Член редкол.).
  167. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2014. –Т. 21: Присвячено 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка. – 704 с. – (Член редкол.).
  168. Проблеми дидактики історії : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2014. – Вип. 5. – 184 с.– (Член редкол.).
  169. “Просвіта”: минуле та сучасне : матер. регіональної наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 4 груд. 2013 р. – Кам'янець-Подільський, 2014. – 160 с. – (Член редкол.).
  170. Самоврядування у Кам'янці-Подільському: історія та сучасність : зб. наук. повідомл. за підсумками круглого столу. – Кам'янець-Подільський, 2014. – 58 с. – (Член редкол.).
  171. Стародавній Меджибож в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький : ІРД, 2014. – № 1. – 450 с. – (Член редкол.).
  172. Стародавній Меджибож в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький : ІРД, 2014. – № 2. – 450 с. – (Член редкол.).
  173. Тарас Шевченко і Поділля : зб. пр. наукового круглого столу, присвяченого 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2014. – 94 с. – (Член редкол.).

2015

174. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Под. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Вип. 8: До 25-річчя створення кафедри історії України. – 532 с. – (Член редкол.).
175. Іван Огієнко і Кам'янець-Подільський державний університет. Серія історична та філологічна : наук. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Вип. 11. – 392 с. – (Член редкол.).

176. Воєнні аспекти історії Поділля ХХ – ХХІ ст. : матер. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 29 жовт. 2014 р. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 176 с. – (Член редкол.).
177. Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Вип. 7. – 172 с. – (Член редкол.).
178. Музейна справа на Поділлі: історія та сучасність : зб. наук. пр. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2015. – 272 с. – (Член редкол.).
179. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Друк.“Рута”, 2015. – Т. 25: На пошану професора І. С. Винокура. – 500 с. – (Член редкол.).
180. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2015. – Т. 22: Присвячено 100-річчю від дня народження академіка П. Т. Тронька. – 720 с. – (Член редкол.).
181. Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звітньої наук. конф. викл., докторантів і асп. : вип. 14, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, ред.-вид. від., 2015. – Т. 1. – 214 с. – (Член редкол.).
182. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітньої наук. конф. викл., докторантів і асп. : вип. 14, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Т. 2. – 214 с. – (Член редкол.).
183. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітньої наук. конф. викл., докторантів і асп. : вип. 14, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Т. 3. – 214 с. – (Член редкол.).
184. Наукові студії учнів-старшокласників : зб. наук. повідомл. за підсумками роботи Кам'янець-Подільської філії Малої Академії наук. – Кам'янець-Подільський, 2015. – Вип. 2. – 62 с. – (Член редкол.).
185. Проблеми дидактики історії : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Вип. 6. – 192 с. – (Член редкол.).

186. Становлення громадянського суспільства: європейський досвід та українські реалії : зб. матер. круглого столу. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 42 с. – (Член редкол.).
187. Стародавній Меджибож в історико-каультурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький : ІРД, 2015. – № 1. – 377 с. – (Член редкол.).
188. Стародавній Меджибож в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький : ІРД, 2015. – № 2. – 317 с. – (Член редкол.).
189. Формування та діяльність місцевих державних адміністрацій та самоврядування в період Української революції 1917–1920 рр. : матер. круглого столу, м. Кам'янець-Подільський, 2 лип. 2015 р. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 84 с. – (Член редкол.).

2016

190. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Вип. 9. – 460 с. – (Член редкол.).
191. Іван Огієнко і Кам'янець-Подільський державний університет. Серія: Історія : наук. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Вип. 12. – (Член редкол.).
192. Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Вип. 8. – (Член редкол.).
193. Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Вип. 9. – (Член редкол.).
194. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітньої наук. конф. викл., докторантів і асп. : вип. 15, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, ред.-вид. від., 2016. – Т. 1. – 194 с. – (Член редкол.).
195. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Друк. "Рута", 2016. – Т. 26: На пошану професора А. О. Копилова. – 432 с. – (Член редкол.).

196. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2016. – Т. 23: Присвячено 150-річчю від дня народження М. С. Грушевського. – 672 с. – (Член редкол.).
197. Проблеми дидактики історії : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2016. – Вип. 7. – 228 с. – (Член редкол.).
198. Стародавній Меджибож в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький : ІРД, 2016. – № 1. – 450 с. – (Член редкол.).
199. Стародавній Меджибож в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький : ІРД, 2016. – № 2. – 450 с. – (Член редкол.).

2017

200. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 10: Присвячено 100-річчю Української революції 1917–1921 рр. – 532 с. – (Член редкол.).
201. Іван Огієнко і Кам'янець-Подільський державний університет. Серія: Історія : наук. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 13. – (Член редкол.).
202. Збірник наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 11. – 224 с. – (Член редкол.).
203. Князі Острозькі в історії Центрально-Східної Європи: минуле і сучасність : наук. зб. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Старокостянтинів, 25–27 трав. 2017 р.). – Старокостянтинів : Биник Ю. В., 2017. – 280 с. – (Член редкол.).
204. Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 10. – 168 с. – (Член редкол.).
205. Матеріали П'ятої науково-практичної конференції з міжнародною участю “Духовно-історичні засади розвитку української нації” (15–16 листоп. 2017 року).– Хмельницький : ХОІППО, 2017. – 190 с.– (Член редкол.).

206. Матеріали XV Подільської наукової історико-краєзнавчої конференції.– Кам'янець-Подільський : Сисин О. В. – 2017. – 532 с. – (Член редкол.).
207. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Друк. "Рута", 2017. – Т. 27: До 70-річчя від дня народження професора Валерія Степанкова. – 478 с. – (Член редкол.).
208. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп. : вип. 16, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, ред.-вид. від., 2017. – Т. 1. – 202 с. – (Член редкол.).
209. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп. : вип. 16, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Т. 2. – 190 с. – (Член редкол.).
210. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп. : вип. 16, у 3 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Т. 3. – 202 с. – (Член редкол.).
211. Наукові праці студентів і магістрантів історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 14. – 140 с. – (Член редкол.).
212. Наукові праці студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 11. – 224 с. – (Член редкол.).
213. Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2017. – Т. 24. – 602 с. – (Член редкол.).
214. Проблеми дидактики історії : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 8. – 220 с. – (Член редкол.).
215. V Міжнародна наукова конференція "Україна і Велике князівство Литовське в XIV – XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини в загальноєвропейському вимірі".

- (Кам'янець-Подільський, 13–16 верес. 2017 р.) : тези доп. – Київ : Ін-т історії України НАН України ; Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2017. – 88 с. – (Член редкол.).
216. Сатанів: вагоме минуле, динамічне сьогодення, впевнене майбутнє : наук. зб. за підсумками Першої міжнар. наук.-практ. конф. – Хмельницький : Символ, 2017. – 253 с. – (Член редкол.).
217. Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький : ІРД, 2017. – № 1. – (Член редкол.).
218. Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький : ІРД, 2017. – № 2. – (Член редкол.).
219. Сучасні тенденції у розвитку науки та освіти : зб. матер. III Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених (23 берез. 2017 р.). – Кам'янець-Подільський : Друк. "Рута", 2017. – 66 с. – (Член редкол.).
220. Хмельниччина: історія та сучасність. – Хмельницький, 2017. – 488 с. – (Член редкол.).

V. КЕРІВНИЦТВО НАУКОВО-ДОСЛІДНОЮ РОБОТОЮ

1. Участь у роботі наукової школи “Історія Української революції 1648–1676 рр. та Гетьманщини (середина XVII – XVIII ст.)” наук. керівники: академік НАН України В. А. Смолій і академік УАН В. С. Степанков).
2. Керівництво розробкою колективної науково-дослідницької теми “Проблеми історії суспільних змін і трансформацій в Україні від найдавніших часів до сьогодення” (державний реєстраційний номер 0110U004634).
3. Участь у складі творчих колективів із дослідних колективних науково-дослідних тем:
  - Звід пам’яток історії та культури Хмельницької області;
  - Книга Пам’яті Хмельницької області;
  - Реабілітовані історією. Хмельницька область;
  - Історія самоврядування на Поділлі.

VI. НАУКОВЕ КЕРІВНИЦТВО ДИСЕРТАЦІЯМИ

1. Ігнат’єва Т. В. Торговельно-економічні зв’язки Правобережної України наприкінці XVIII – 50-ті XIX ст. : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Ігнат’єва Тетяна Володимирівна. – Чернівці, 2005. – 244 с.
2. Логвина В. Л. Володимир Січинський в науковому, громадському і освітянському житті України та української еміграції (перші десятиріччя – початок 60-х рр. XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Логвина Валентина Львівна. – Чернівці, 2008. – 258 с.
3. Сидорук С. А. Рекрутська повинність у Правобережній Україні (1794–1874 рр.) : дис. ... канд. іст. наук : спеціальність 07.00.01 – Історія України / Сидорук Сергій Антонович. – Кам’янець-Подільський, 2010. – 255 с.
4. Блажевич Ю. І. Подільська православна єпархія в період становлення та зміцнення своїх позицій у регіоні (кінець X XVIII – 50-ті XIX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Блажевич Юрій Іванович. – Кам’янець-Подільський, 2012. – 253 с.
5. Кримська О. М. Землеволодіння міст і містечок Подільської губернії кінця XVIII – початку XX століття: історичний аспект : автореф. дис.

- на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Кримська О. М. – Кам'янець-Подільський, 2014. – 20 с.
6. Боднар А. М. Освітні трансформації на Поділлі в кінці XVIII – перша половина XIX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Боднар А. М. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 20 с.
  7. Міщенко І. В. Польська педагогічна освіта в умовах коренізації та утвердження тоталітаризму в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Міщенко І. В. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 20 с.
  8. Левандовська Л. М. Перемишльська філія товариства українських наукових викладів ім. П. Могили в громадсько-політичному житті Галичини (1909–1939 рр.) : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Левандовська Л. М. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 20 с.
  9. Ткач С. А. Політичні партії та організації в суспільному житті Подільської губернії на початку XX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Ткач С. А. – Кам'янець-Подільський, 2016. – 20 с.
  10. Богуцька А. Л. Етнонаціональний та етнодемографічний розвиток Правобережної України наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Богуцька А. Л. – Кам'янець-Подільський, 2017. – 20 с.

VII. РЕЦЕНЗУВАННЯ

Рецензії А. Г. Філінюка

1. [Рецензія] / А. Г. Філінюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2006. – Т. 16 : На пошану професора А. О. Копилова. – С. 480–491. – Рец. на кн.: Баженов Л. В. Alma mater подільського краєзнавства (Місто Кам'янець-Подільський – центр історичної регіоналістики ХІХ – початку ХХІ століть) : наук. вид. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2005. – 416 с.
2. [Рецензія] / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Вип. 8: До 25-річчя створення кафедри історії України. – С. 523–526. – Рец. на кн.: Єсюнін С. М. Міста Поділля у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. – Хмельницький : Мельник А. А., 2015 – 336 с.
3. [Рецензія] / А. Г. Філінюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 10. – С. 94–102. – Рец. на кн.: Баженова Л. В., Задорожнюк В. Л. Володимир Січинський і Україна : монографія. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2017. – 352 с. : іл.

Рецензування докторських і кандидатських дисертацій

Докторські дисертації

4. Маркова С. В. Суспільно-політичні зміни в українському селі в контексті формування комуністичної системи (1917–1933 рр.) : дис. ... доктора іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Маркова Світлана Василівна. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 576 с.
5. Олійник М. П. Поділля в роки нової економічної політики: політичні, соціально-економічні та духовно-культурні процеси (1921–1928 рр.) : дис. ... доктора іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Олійник Микола Петрович. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 548 с.
6. Скрипник А. Ю. Вплив російської військової присутності у Правобережній Україні на інкорпорацію регіону наприкінці ХVІІІ – середини 60-х рр. ХІХ ст. : дис. ... доктора іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Скрипник Анатолій Юрійович. – Кам'янець-Подільський, 2016. – 558 с.

7. Кононенко В. В. Єврейське населення Поділля (40-і рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.): динаміка соціальних змін та культурне життя : дис. ... доктора іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Кононенко Валерій Васильович. – Вінниця, 2017. – 565 с.
8. Комарніцький О. Б. Студентство педагогічних навчальних закладів Радянської України в умовах формування тоталітарної системи (20–30-ті рр. ХХ ст. : дис. ... доктора іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Комарніцький Олександр Борисович. – Кам'янець-Подільський, 2017. – 585 с.

Кандидатські дисертації

9. Айвазян О. Б. Становлення і розвиток бібліотек на Поділлі в другій половині ХІХ – на початку ХХ століття: роль і місце в культурно-освітньому житті краю : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Айвазян Олена Борисівна. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 276 с.
10. Бернацький В. Р. Релігійні об'єднання Волині-Житомирщини в умовах більшовицького тоталітаризму 1920–1930-х рр. : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Бернацький Віктор Русланович. – Рівне, 2015. – 286 с.
11. Гарбарук А. С. Польські громадсько-культурні товариства у західному регіоні України (1991–2013 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Гарбарук А. С. – Луцьк, 2015. – 267 с.
12. Максимов О. В. Житомирський окружний суд у системі реалізації судової реформи 1864 року в Правобережній Україні : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Максимов Олександр Вікторович. – Житомир, 2015. – 265 с.
13. Хоптяр А. Ю. Діяльність партії соціалістів-революціонерів в Правобережній Україні у 1896–1907 рр. : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Хоптяр Андрій Юрійович. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 298 с.
14. Якимчук І. В. Архаїзми у свідомості селянства на початку ХХ ст. (на матеріалах чуток в українських губерніях Російської імперії: дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Якимчук Ірина Вікторівна. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 265 с.
15. Бачинська О. М. Розвиток видовищних форм мистецтва в Українській державі гетьмана Павла Скоропадського: історичний аспект: дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України /

- Бачинська Олеся Михайлівна. –Кам'янець-Подільський, 2016. – 286 с.
16. Бернацький В. Р. Релігійні об'єднання Волині – Житомирщини в умовах більшовицького режиму у 1920–1930-х рр. : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Бернацький Руслан Вікторович. – Рівне, 2016. – 284 с.
  17. Жалюк О. П. Культуротворча діяльність клубних закладів Поділля в умовах національного відродження України (1991–2010 рр.): історичний контекст : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Жалюк Оксана Петрівна. – Вінниця, 2016. – 296 с.
  18. Щур С. А. Проблема насилля в суспільно-політичній думці та політичних практиках Наддніпрянській Україні в 1870-х рр. – на початку ХХ ст. : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Щур Сергій Анатолійович. –Кам'янець-Подільський, 2016. – 276 с.
  19. Білецький П. М. Іноземне підприємництво в Подільській губернії (1861–1917 рр.) : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Білецький Павло Миколайович. – Кам'янець-Подільський, 2016. – 268 с.
  20. Шевчук Б. Л. Волинська казенна палата наприкінці ХVIII – у 60-х рр. ХІХ ст.: структура, повноваження та соціальні наслідки діяльності : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Шевчук Богдан Леонідович. – Вінниця, 2017. – 255 с.
  21. Циганюк М. А. Соціально-політична боротьба в Україні під час виборів і діяльності І Державної думи : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Циганюк Микола Анатолійович. – Кам'янець-Подільський, 2017. – 258 с.
  22. Пагор В. В. Радянська модель вищої медичної освіти в Україні 20–30-х рр. ХХ ст. : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Пагор Валентин Вікторович. – Кам'янець-Подільський, 2017. – 265 с.

Опонування дисертацій

23. Бортнікова А. В. Становлення і розвиток міського управління на Волині ХV – ХVІ ст. : дис. ... доктора іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Бортнікова Алла Володимирівна. – Дніпропетровськ, 2014. – 465 с.
24. Криськов А. А. Землеволодіння і землекористування в губерніях Правобережної України кінця ХVIII – початку ХХ ст. : дис. ... доктора

- іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Криськов Андрій Анатолійович. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – 526 с.
25. Максимов О. В. Житомирський окружний суд у системі реалізації судової реформи 1864 року в Правобережній Україні : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України / Максимов Олександр Вікторович. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 265 с.

Рецензії на праці А. Г. Філіюка

1. Баженов Л. В., Брицький П. П. [Рецензія] // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2009. – Т. 19 : На пошану академіка В. А. Смолія. – С. 560–562. – Рец. на кн.: Філіюк А. Г., Ігнат'єва Т. В. Торгово-економічні зв'язки Правобережної України в умовах інкорпорації та геополітики Російської імперії (кінець XVIII – 50-ті роки XIX століття) : монографія. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, РВВ, 2006. – 316 с.
2. Нечитайло В. В. [Рецензія] // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2011. – Вип. 4 : На пошану професора А. О. Копилова. – С. 612–617. – Рец. на кн.: Філіюк А. Г. Правобережна Україна наприкінці XVIII – на початку XIX століття: тенденції розвитку і соціальні трансформації. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – 728 с.

ІХ. ПУБЛІКАЦІЇ ПРО А. Г. ФІЛІНЮКА

1998

1. Баженов Л. В. Філінюк Анатолій Григорович // Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців ХІХ – ХХ ст. Історіографія. Біобібліографія. Матеріали / Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 384–835.

2003

2. Будзей О. В. Ривок у науку : [про А. Г. Філінюка] // Подолянин. – 2003. – 9 трав.
3. Красуцький М. Відданість справі : [про А. Г. Філінюка] // Студентський меридіан. – 2003. – 31 трав.
4. Красуцький М. Сходження: людина та її справа / М. Красуцький // Край Кам'янецький. – 2003. – 27 трав.
5. Савчук В. Філінюк Анатолій Григорович / В. Савчук, О. Сушко // Краєзнавці України: сучасні дослідники рідного краю : довідник. – Київ ; Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 237–238.

2005

6. Завальнюк О. М. Філінюк Анатолій Григорович / О. М. Завальнюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2005. – Т. 2. – С. 527–552.

2006

7. Високі нагороди : [А. Г. Філінюку, М. С. Солопчуку, О. П. Петрову, Є. І. Сохацькій] // Студентський меридіан. – 2006. – 4 лют.

2008

8. Анатолію Григоровичу Філінюку – 55! // Кліо : історичний факультет [К-ПНУ]. – 2008. – № 59 (лип.-серп.).
9. Завальнюк О. М. Творчий шлях до вершин науки та педагогічної діяльності Анатолія Григоровича Філінюка / О. М. Завальнюк, М. Б. Петров // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2008. – Т. 11. – С. 484–496.
10. Копилов С. А. Історичний факультет Кам'янець-Подільського національного університету : історичний нарис / С. А. Копилов, В. П. Газін. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 76 с.

2009

11. Завальнюк О. М. Шлях до наукових висот А. Г. Філінюка / О. М. Завальнюк, М. Б. Петров // Студентський меридіан. – 2009. – 21 трав.
12. Філінюк Анатолій Григорович // Історія Української революції 1648–1676 рр. та Гетьманщини (середина XVII – XVIII ст.) (наукова школа): біобібліогр. покажч. / [уклад.: І. М. Конет, В. С. Степанков, Л. А. Онуфрієва та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2009. – С. 172–187.

2011

13. Організатор науки, вчений [Філінюк А. Г.] // Кам'яничани – заслужені працівники України. Розповіді про кам'яничан, які працею, трудовими досягненнями уславили місто над Смотричем, Подільський край / В. Т. Грубляк, Н. М. Мартинюк, Н. К. Підскоцька [та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2011. – С. 229–230.

2013

14. Анатолій Філінюк: на службі українській освіті й науці (з нагоди 60-річчя від дня народження і 35-річчя науково-педагогічної діяльності доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка) : наук.-довід. вид. / [упоряд., авт. вступ. ст. О. М. Завальнюк]. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2013. – 224 с. : іл. – (Серія: “Видатні випускники Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка”).
15. Баженов Л. В. Діяч краєзнавчого руху, дослідник історії Поділля-Хмельниччини: (професору Анатолію Григоровичу Філінюку – 60) / Л. В. Баженов, В. А. Дубінський, О. М. Завальнюк [та ін.]. // Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзн. зб. – Кам'янець-Подільський, 2013. – Вип. 5. – С. 164–168.
16. Григоренко О. П. Професор А. Г. Філінюк – авторитетний педагог, відомий історик, досвідчений керівник і непересічна особистість / О. П. Григоренко // Ізяславщина. Від давнини до сучасності : наук.-краєзн. вид. / за ред. В. Г. Берковського. – Ізяслав, 2013. – Вип. 1. – С. 132–143.
17. Завальнюк О. М. Вчений, інтелектуал, педагог, гуманіст, патріот (до 60-річчя доктора історичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Анатолія Григоровича Філінюка) /

- О. М. Завальнюк // Вісн. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2013. – Вип. 6: На пошану професора А. Г. Філінюка. – С. 9–35.
18. Завальнюк О. М. Славний син України / О. М. Завальнюк // Анатолій Філінюк: на службі українській освіті й науці (з нагоди 60-річчя від дня народження і 35-річчя науково-педагогічної діяльності доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка) : наук.-довід. вид. / [упоряд., авт. вступ. ст. О. М. Завальнюк]. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2013. – С. 3–34. – (Серія: “Видатні випускники Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка”).
19. Філінюк Анатолій Григорович // Доктори наук, професори Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : довід.-бібліогр. вид. / [уклад.: І. М. Конет, В. С. Прокопчук]. – Кам'янець-Подільський : Вид-во Абетка-Світ, 2013. – С. 468–484.

2015

20. Григоренко О. П. Самовідданий сівач правдивого українства: уродженець Ізяславщини професор А. Г. Філінюк // Південно-Східна Волинь: від давнини до сьогодення : матер. міжнар. наук.-краєзн. конф. – Шепетівка, 2015. – С. 516–525.

2016

21. Завальнюк О. М. Філінюк Анатолій Григорович // Завальнюк О. М. Подільські науковці й освітяни: звершення в ім'я незалежної України. Персональний вимір / О. М. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2016. – С. 518–553.

2018

22. Завальнюк О. М. 65 років від дня народження Анатолія Григоровича Філінюка, доктора історичних наук, професора, академіка Академії наук вищої освіти України, заслуженого діяча науки і техніки України, завідувача кафедри історії України / О. М. Завальнюк // Календар знаменних і пам'ятних дат Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на 2018 рік. До 100-річчя заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та 100-річчя

заснування університетської бібліотеки : довідково-біобібліогр. вид. / [уклад. Т. М. Опря ; редкол.: С. А. Копилов (голов. ред.), Л. В. Климчук (відп. ред.), І. М. Конет та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2018. – Вип. 9. – С. 37–40.

